

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"צ שליט"א

פרשת
בלק
ו' – י"ב תמוז תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'

או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

חוֹל הַדֶּק - לָא חָיְישִׁינַן. חוֹל הַגֶּם - חָיְישִׁינַן. אֲבַק דְּרָכִים - חָיְישִׁינַן. תִּיבְנָא וַעֲבִיד בַּזְגָא - חָיְישִׁינַן, לָא עֲבִיד בַּזְגָא - לָא חָיְישִׁינַן. חִיטֵּי וְכָל דְּמִינַיְיהוּ - חָיְישִׁינַן. כָּל מִינֵי קִטְנִיּוֹת - אֵין בָּהֶם מִשּׁוּם רִיפּוּקֵי אֵבָרִים, לְבַר מִן רוּבְיָא; חִימְצֵי - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִיפּוּק אֵבָרִים, חֻפְצֵי - יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רִיפּוּק אֵבָרִים. כְּלָלָא דְּמִלְּתָא: כָּל מִידֵי דְּמִשְׁרֵיק - אֵין בּוֹ מִשּׁוּם רִיפּוּק אֵבָרִים, לָא מְשָׁרֵיק - יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם רִיפּוּק אֵבָרִים. דָּבוּק - רַב אַשִׁי שָׁרֵי, אֲמֵימָר אָסַר. בְּחַד גַּפָּא - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּשְׁרֵי; כִּי פְּלִיגִי - בִּתְרֵי גַּפֵּי, מַאן דְּאָסַר אָמַר לָךְ: הֵיכִי נֵיקוֹם? וּמַאן דְּשָׁרֵי אָמַר לָךְ: אֶפְשָׁר דְּנִיקוֹם אָעֱקְבֵי דְּגַפֵּי. וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: בִּתְרֵי גַּפֵּי - כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר; כִּי פְּלִיגִי בְּחַד גַּפָּא, מַאן דְּשָׁרֵי אָמַר לָךְ: אֶפְשָׁר דְּפָרַח בְּחַד גַּפָּא, וּמַאן דְּאָסַר: כֵּיוָן דִּכְהַאי לָא מָצֵי פָּרַח - בְּהַאי נַמִי לָא מָצֵי פָּרַח. וְהֵילְכְתָא: בִּתְרֵי גַּפֵּי - אֲסִיר, בְּחַד גַּפָּא - שָׁרֵי. "נִשְׁתַּבְּרוּ רוֹב צַלְעוֹתֶיהָ". תָּנוּ רַבָּנָן, אֵלּוּ הֵן רוֹב צְלָעוֹת: שֵׁשׁ מִכָּאן וְשֵׁשׁ מִכָּאן, אוֹ אַחַת עֶשְׂרֵה מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן. אָמַר זְעִירִי: וּמַחֲצֶיָּין כְּלַפֵּי שְׁדֶרָה. אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְצְלָעוֹת גְּדוֹלוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן מוֹחַ. אֲמַר עוּלָּא, בֵּן זַבַּאי אָמַר: נֶעֱקְרוּ - בְּרוֹב צַד אֶחָד, נִשְׁתַּבְּרוּ - בְּרוֹב שְׁנֵי צְדָדִין; רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בֵּין נֶעֱקְרוּ, בֵּין נִשְׁתַּבְּרוּ - בְּרוֹב שְׁנֵי צְדָדִין. אָמַר רַב: נֶעֱקְרָה צֵלָע וְחוֹלְיָא עִמָּהּ - טְרֵפָה. אָמְרִי לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִי לְרַב: נֶעֱקְרָה צֵלָע מִכָּאן וְצֵלָע מִכָּאן, וְחוֹלְיָא קַיֶּימֶת, מַהוּ? אֲמַר לְהוּ: גִּיסְטְרָא קָאָמְרִיתוּ?! וְהָא רַב נַמִי גִּיסְטְרָא קָאָמַר? - כִּי קָאָמַר רַב - צֵלָע בְּלֹא חוֹלְיָא. - וְהָא צֵלָע וְחוֹלְיָא קָאָמַר! - צֵלָע וַחֲצִי חוֹלְיָא. - מִכְּלָל דְּרַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִי צֵלָע בְּלֹא חוֹלְיָא אָמְרִי, וַאֲמַר לְהוּ: גִּיסְטְרָא קָאָמְרִיתוּ? וְהָאֲמַר עוּלָּא, בֵּן זַבַּאי אָמַר: נֶעֱקְרוּ - בְּרוֹב צַד אֶחָד, נִשְׁתַּבְּרוּ - בְּרוֹב שְׁנֵי צְדָדִין! - אָמַר לְךָ: הָתָם - זֶה שֶׁלֹּא כְּנֶגֶד זֶה, הָכָא - זֶה כְּנֶגֶד זֶה. - וְהָאֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּרוֹב שְׁנֵי צְדָדִין, וּבְרוֹב שְׁנֵי צְדָדִין אִי אֶפְשָׁר דְּלָא קַיְימָא חַד מִינַיְיהוּ זֶה כְּנֶגֶד זֶה?! - הָתָם - בּוֹכְנָא בְּלָא אַסִיתָא, הָכָא - בּוֹכְנָא וְאַסִיתָא. - אִי הָכִי, הַיְינוּ דְּרַב! - לָא שְׁמִיעַ לְהוּ דְּרַב. וְלִיבָּעוּ מִינֵיהּ כִּדְרַב! - סָבְרִי: לִיבָּעֵי מִינֵיהּ חֲדָא דְּפָרֵישׁ לָן תַּרְתֵּי; דְּאִי בָּעֵינַן מִינֵיהּ חֲדָא, הָנֵיחָא אִי אָמַר לָן טְרֵפָה - כָּל שֶׁכֵּן תַּרְתֵּי, אִי אָמַר לָן כְּשֵׁרָה - אַפִּתֵּי תַּרְתֵּי קָא מִיבָּעֵיָא לָן. - אִי הָכִי, הָשְׁתָּא נַמִי דְּקָא בָּעֵי מִינֵיהּ תַּרְתֵּי; הָנֵיחָא אִי אָמַר לְהוּ כְּשֵׁרָה - כָּל שֶׁכֵּן חֲדָא, וְאִי אָמַר לְהוּ טְרֵפָה - אַפִּתֵּי חֲדָא מִיבָּעֵיָא לְהוּ! - סָבְרִי, אִם כֵּן מִירְתַּח קָא רָתַח: חֲדָא טְרֵפָה, תַּרְתֵּי מִיבָּעֵיָא?! - וְהָא קָא אָמְרִי לֵיהּ וְלָא רָתַח! - כֵּיוָן דְּקָאָמַר לְהוּ: גִּיסְטְרָא קָאָמְרִיתוּ: הַיְינוּ רִיתְחֵיהּ. אָמַר רַבָּה בַּר רַב שֵׁילָא אָמַר רַב מַתְנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: נֶעֱקְרָה צֵלָע מֵעִיקָּרָהּ, וְגוּלְגּוֹלֶת שֶׁנִּחְבְּטָה בְּרוּבָּהּ, וּבָשָׂר הַחוֹפֶה אֶת רוֹב הַפֶּרֶס בְּרוּבּוֹ - טְרֵפָה. נֶעֱקְרָה צֵלָע מֵעִיקָּרָהּ - טְרֵפָה? וּרְמִינְהוּ:

כמה

חול הדק **לא חיישינן** — דמישתריק ואינו נכבש לעולם. **חול הגם** — אבנים גדולות שבו מרסקין העוף כשנופל עליהם. **אבק דרכים** — גם הוא נכבש ונעשה קשה. **תיבנא** — *1אישתרי"ם בלעז, תבן של חטים ושעורים. **בזגא** — חבילה. **חיטי וכל דמיניהו** — כגון שיפון שהוא קשה, חיישינן אם נפל עליהם. **כל מיני קטניות** — לא חיישינן, משום דמישתרקי מהדדי ואינם נכבשים יחד. **רוביא** — תלתן. **חימצי** — *2פישל"ש, מחליקין הן ואינן נכבשים. **חיפצי** — *3צ'צידרו"ש, ואינן עגולין ולא מישתרקי. **כל דמישתריק** — מחליק זה מזה ואינן נכבשים יחד, והנופל עליהם נשמט והולך, ואין כאן חבט. **דבוק** — *4גלוד"א בלעז, וטחין אותו בדף קטן, והעוף שוכן עליו ומידבק בו, ופורח עם הדף ונופל לארץ. **בחד גפא** — שלא נדבק אלא בגף אחת ופורח בשניה. **היכי ניקום** — במה יהא יכול להקים ולישא את עצמו? הלכך, כשנופל נחבט בנפילה גמורה. **אעיקבי דגפא** — במקצת הוא נושא את עצמו בעקבי הגפיים. והוא ראש הכנף, מקום שחותכין הכנף מן האווז. **בתרי גפי אסור** — אלא אם כן עמד והלך. כתוב בהלכות גדולות: כל היכא דבעי בדיקה, כגון נפולה ושבורה ודרוסה דמיתכשרי בבדיקה — הני מילי בדורות קמאי דהוו בקיאי למיבדק, אבל אנן לא בקיאינן ולא סמכינן אנפשין. ולי נראה דאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות, ומותר לסמוך עליו דכתיב (דברים יז): "ואל השופט אשר יהיה בימים ההם", אבל הוא יזהר יפה, ולהביא לפניו כל הטבחים וכל הבקיאין בדבר, כי היכי דנימטייה שיבא מכשורא (סנהדרין ז,ב). עשרים ושתיים צלעות גדולים שיש בהן מוח יש לה לבהמה, אחת עשרה מכאן ואחת עשרה מכאן, ורוב שלהן הוי שתים עשרה. הכי גרסינן: **או אחת עשרה מכאן ואחת מכאן. ומחציין כלפי שדרה** — ובעינן שיהו נשברות אותן שתים עשרה צלעות מחציין כלפי שדרה, לפי ששם חיותה, ולא מחציה ולצד החוזה. **בר זבאי** — לא ידענא מנו. **נעקרו ברוב צד אחד** — כיון שנעקרו שש מהם, דהיינו רוב צד אחד — טרפה. אבל בנשתברו לא מיטרפא אלא בשתים עשרה, דהיינו רוב שני צדדין. **וחוליא עמה** — ואפילו החוט קיים. **אמרי ליה** — בעו מיניה: נעקרה צלע מכאן וצלע בנגדה וחוליא קיימת, מהו? **גיסטרא קאמריתו** — בתמיה, בהמה שנפסקה באמצעיתה אתם שואלים? הא נבלה נמי היא, כדאמר בפרק קמא (חולין כא,א)! **והא רב נמי גיסטרא קאמר** — דכיון דנעקר צלע וחוליא עמה — הרי צלע שכנגדו נשמטת ונפלה, וקרי לה רב טרפה! **וחצי חוליא** — והצלע שכנגדה מחוברת יפה בחצי חוליא קיימת. **מכלל דרב כהנא ורב אסי** — צלע מכאן וצלע מכאן וכל החוליא קיימת בעו מיניה. דאי צלע וקצת חוליא — הא שמעינן ליה דאמר דאפילו בחדא מיטרפא, ואינהו בעו תרתי. אלא ודאי צלע בלא חוליא קבעו מיניה. **ואמר להו** — איהו עלה: גיסטרא קאמריתו, דאפילו נבלה נמי הויא? בתמיה. **ואמר עולא וכו'** — אלמא רובו בעינן למיטרפא, וכל שכן דבחדא לא מקריא נבלה! **ולרבי יוחנן** — דאמר: אף נעקרו לא מיטרפא עד דאיכא רוב שני צדדין, וכי מיעקרו שש מימין ושש משמאל, ואפילו אלו לצד הצואר ואלו לצד האליה — אי אפשר דלא הוי אמצעית זה כנגד זה, ואפילו הכי בעיא רובא למיטרפא, וכל שכן דבחדא לא מיקריא נבלה! דבשלמא מעיקרא הוה סלקא דעתך דרב צלע ובולה חוליא קאמר, ואינהו בעו מיניה צלע וקצת חוליא מכאן וכן מכאן, ואמצעיתה של חוליא קיימת. אבל השתא דאוקמת דרב צלע וחצי חוליא קאמר, ואינהו על כרחך צלע בלא חוליא קבעו ליה, וקאמר להו עלה: גיסטרא קאמריתו — קשיא לן הא דרבי יוחנן! ומשני: התם רב כהנא ורב אסי. **בוכנא ואסיתא** — כלומר, צלע וקצת חוליא. ורבי יוחנן — צלע בלא חוליא. **אי הכי** — דרב כהנא ורב אסי צלע וקצת חוליא אמרי — היינו דרב, הא שמעינן ליה דבחדא נמי טריף, ומאי תיבעי להו בתרתי? **אסיתא** = חור שבחוליא שהצלע תחוב בו, היינו בחצי חוליא. **וליבעו מיניה כרב בחדא** — דהא חדא אכתי לא קאמר להו, ותרתי קבעו מיניה. **סברי אם כן מירתח קא רתח** — ממהדורי דרב מצינן למפשט מאי דינא דחדא, דאי מהדר לן כשרה — כל שכן חדא, ואי מהדר לן: טרפה, בלא ריתחא — פשטינן מינה דבחדא סבירא ליה כשרה. דאי סבירא ליה בחדא נמי טרפה, כי בעינן בתרתי — מהדר לן בריתחא, למימר: השתא בחדא טרפה, תרתי מיבעיא לכו? אבל אי בעינן מיניה חדא, אפילו סבירא ליה בתרתי כשרה — לא מהדר לן בריתחא, למימר: השתא בתרתי כשרה, דלא איכפת ליה אי תיסק אדעתין דבתרתי טרפה. **והא** — בעו מיניה בתרתי, וסבירא ליה דבחדא נמי טרפה, כדאמר רב לעיל: נעקרה צלע וחוליא עמה, ואוקימנא חצי חוליא, ואפילו הכי לא אהדר להו בריתחא, דנפשוט מינה לעקירת חדא! **כיון דקאמר להו גיסטרא קאמריתו** — בתמיה — היינו ריתחיה, דהכי קאמר להו: הא לא איבעי לכו למיבעי, דנבלה נמי הויא, אלא בחדא טרפה. **מעיקרה** — אפילו בלא אסיתא. **נחבטה** — *5מינציר"א, ולא נפחתה.

כמה

קטניות אין בהן משום ריסוק אברים כו' — אית ספרים דגרסי בתר הכי: חמצי אין בהם משום ריסוק אברים, חפצי יש בהם משום ריסוק אברים. וכן לגרסת הקונטרס משמע דלא הוו בכלל קטנית. ויש לומר: דקטנית מיירי בדברים דקים, כמו עדשים ואורז ודוחן. **והא** רב נמי גיסטרא קאמר — מעיקרא הויא אתי ליה דרב שפיר, דדלמא לא חשיב גיסטרא. אבל כיון דחשיב ההוא דרב כהנא נבלה משום גיסטרא — דידיה נמי נבלה היא. **אי** הכי היינו דרב — לאו דרב ממש, דההיא דרב לאו גיסטרא הוא, ודידהו הוי גיסטרא ונבלה. אלא כלומר, מרב הוה להו למפשט, דהא עדיפא מדרב. **סברי** מרתח רתח — אבל אי בעו מיניה חדא, אפילו אי מכשר בתרתי — לא רתח במה שבאים להחמיר. ובסוף פרק שני דזבחים (ל,ב) אין מתיישב כמו בכאן, גבי הא דבעי מיניה לוי מרבי: כזית למחר בחוץ לרבי יהודה מאי.

נעקרה צלע טרפה — פירש בקונטרס: אפילו בלא אסיתא. ורבינו תם מפרש: עם האסיתא, דהא משמע לעיל צלע בלא חוליא ליכא מאן דטריף עד דאיכא רוב צלעות, דפריך לרב כהנא ולרב אסי מעולא בר רבי זכאי ומרבי יוחנן.

אילימא

אילימא למעוטי חתול — כלומר, דוקא זאב דריס באימרי רברבי, ולא חתול. **וכי** תימא קמשמע לן דזאב בגסה נמי דריס — כלומר, דלהכי נקט מן הזאב ולמעלה — לאשמועינן דכל מן הזאב ולמעלה שוה, דמה ארי בגסה אף זאב בגסה. **הכי** גרסינן: אמר רב חסדא דרוסת חתול ונמייה בגדיים וטלאים — ולא גרסינן נץ במילתיה דרב חסדא. דאי גרס ליה, אם כן כי פריך ליה מברייתא — מנץ נמי פריך, וכי משני: הוא דאמר בבריבי — צריך לומר דקאי נמי בריבי אנץ. ואילו מתניתין קתני נץ דיש לו דרוסה, ומתניתין איירי בכל ענין, אף במקום שאין מצילין! וכי תימא, דמאי דמחלק בריבי היינו בגדיים וטלאים, אבל בעופות לא, אם כן מאי קא פריך מההיא תרנגולתא דהוה בי רב כהנא? ואף על פי שעל כרחך אנו צריכין לחלק משום דלא תקשה ברייתא אמתניתין — היינו משום דקסבר בעופות קלי זיהריה, ובגדיים וטלאים לא קלי זיהריה. אבל בריבי סובר דמקום שיש לו מצילין — קלי בין בעופות בין בגדיים וטלאים, אבל במקום שאין מצילין — אין לו כלל ארס. ואי הוה גרסינן נץ במילתא דרב חסדא, אם כן אף בנץ נמי היינו צריכין לומר כן. ועוד, לאיכא דאמרי דמשני דברייתא בבריבי היא, אם כן לרב חסדא יש דרוסה לנץ בכל ענין, אף בגדיים וטלאים, ומאי אירי דתני מתניתין עוף הדק? אפילו גדיים וטלאים נמי! **מכל** מקום לרב חסדא קשיא — ואם תאמר: ולישני ליה דברייתא באימרי רברבי! ויש לומר: דדומיא דנץ קתני, דאף בגדיים וטלאים אין לו דרוסה. ומיהו, לפירוש איבא דאמרי, דאוקי לברייתא כבריבי, ובאין לו מצילין לא הוי חתול דומיא דנץ, דדרוסת הנץ בעופות בכל ענין, ובגדיים וטלאים לא דריס בשום ענין. ומתוך כך יתיישב אמאי לא מוקי ברייתא נמי ללישנא קמא כבריבי ובאין להן מצילין, הא במצילין יש להן דרוסה. משום דדומיא דנץ קתני, דאין לו דרוסה בכל ענין.

יש

כַּמָּה חֶסְרוֹן בַּשְּׁדָרָה? בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שְׁתֵּי חוּלְיוֹת, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: חוּלְיָא אַחַת; וְאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: וְכֵן לְטֵרְפָּה! - הָכָא - צֵלָע בְּלָא חוּלְיָא, הָתָם - חוּלְיָא בְּלָא צֵלָע. - בְּשִׁלְמָא צֵלָע בְּלָא חוּלְיָא - מַשְׁכַּחַת לָהּ, אֶלָּא חוּלְיָא בְּלָא צֵלָע, הֵיכִי מַשְׁכַּחַת לָהּ? - בְּשִׁילְהֵי כַּפְלֵי. מַתְקִיף לָהּ רַב אוֹשַׁעְיָא: וְלִתְנֵייהּ גַּבֵּי קוֹלֵי בֵּית שַׁמַּאי וְחוֹמְרֵי בֵּית הִלֵּל! אָמַר לֵיהּ רַב: כִּי אִיתְּשִׁיל - לְעָנְיַן טוּמְאָה אִיתְּשִׁיל, דְּהָווּ לְהוּ בֵּית שַׁמַּאי לְחוּמְרָא. "וְגוּלְגּוֹלֶת שֶׁנִּחְבְּטָה בְּרוּבָּהּ". בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה רוֹב גּוּבְהָהּ אוֹ רוֹב הֵיקֵּיפָהּ? תֵּיקוּ. "וּבָשָׂר הַחוֹפֶה רוֹב הַכֶּרֶס בְּרוּבּוֹ". בָּעֵי רַב אַשִׁי: בְּרוֹב קָרוּעַ, אוֹ בְּרוֹב נָטוּל? תִּפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּתָנַן: כֶּרֶס הַפְּנִימִית שֶׁנִּיקְּבָה, אוֹ שֶׁנִּקְרַע רוֹב הַחִיצוֹנָה; וְאָמְרִי בְּמַעֲרָבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: כָּל הַכֶּרֶס כּוּלּוֹ - זוֹ הִיא כֶּרֶס הַפְּנִימִי; וְאֵי זֶהוּ כֶּרֶס הַחִיצוֹנָה - בָּשָׂר הַחוֹפֶה אֶת רוֹב הַכֶּרֶס! - מִידֵּי הוּא טַעֲמָא אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל; הָכִי אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר נַחְמָנִי אָמַר שְׁמוּאֵל: מָקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ מִילָּת. "וּדְרוֹסַת הַזְּאֵב". אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בִּבְהֵמָה - מִן הַזְּאֵב וּלְמַעְלָה, וּבְעוֹפוֹת - מִן הַנֵּץ וּלְמַעְלָה. לְמַעוּטֵי מַאי? אִילֵימָא לְמַעוּטֵי חָתוּל - תָּנֵינָא: וּדְרוֹסַת הַזְּאֵב! וְכִי תֵּימָא: הָא קָא מַשְׁמַע לָן, דִּזְּאֵב בִּנְגָסָה נַמִּי דָּרִיס - וְהָא תָּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דְּרוֹסַת הַזְּאֵב - בְּדַקָּה, וּדְרוֹסַת אֲרִי - בִּנְגָסָה! וְכִי תֵּימָא: רַבִּי יְהוּדָה מְפַלֵּג פְּלִיג - וְהָאָמַר רַבִּי בִּנְיָמִין בַּר יֶפֶת אָמַר רַבִּי אֶלְעָא: לֹא בָּא רַבִּי יְהוּדָה אֶלָּא לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי חֲכָמִים! - גַּבְרָא אַגַּבְרָא קָא רָמֵית? אִיבָּעֵית אֵימָא: לְעוֹלָם - לְמַעוּטֵי חָתוּל; מַהוּ דִּתֵּימָא, אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי, קָא מַשְׁמַע לָן. אָמַר רַב עַמְרָם אָמַר רַב חִסְדָּא: דְּרוֹסַת חָתוּל וְנִמְיָיה - בִּגְדָיִים וּטְלָאִים, דְּרוֹסַת חוּלְדָּה - בְּעוֹפוֹת. מֵיתִיבִי: דְּרוֹסַת חָתוּל, נֵץ וְנִמְיָיה - עַד שֶׁתִּינָּקֵב לֶחְלֶל, אֲבָל דְּרוֹסָה לֵית לְהוּ! - וְתִסְבְּרָא, נֵץ לָא דָּרִיס? וְהָתַנַּן: וּדְרוֹסַת הַנֵּץ! - הָא לָא קַשְׁיָא: כָּאן - בְּעוֹפוֹת, כָּאן - בִּגְדָיִים וּטְלָאִים. מִכָּל מָקוֹם לְרַב חִסְדָּא קַשְׁיָא! - הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא, בְּרִיבִי אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ אֵין דְּרוֹסָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מַצִּילִין, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מַצִּילִין - יֵשׁ דְּרוֹסָה. - וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מַצִּילִין אֵין דְּרוֹסָה? וְהָא הַהִיא תַּרְנְגוֹלְתָּא דַּהֲוַאי בֵּי רַב כָּהֲנָא, דִּרְהַט חָתוּל בַּתְרָהּ וְעַל לְאִידְרוֹנָא, וְאִיתְחֵיד דָּשָׁא בְּאַפֵּיהּ, וּמַחֲיֵיהּ לְדָשָׁא בְּסִיחוּפֵיהּ, וְאִשְׁתַּבַּח עָלָהּ חֲמִשָּׁה קוּרְטֵי דְּמָא! - הַצָּלַת עַצְמָהּ נַמִּי כְּהַצָּלַת אֲחֵרִים דָּמֵי. וְרַבָּנַן - זִיהֲרָא אִית לֵיהּ, וְלָא קָלֵי זִיהֲרֵיהּ. אִיכָּא דְּאָמְרִי: הָא מַנִּי? בְּרִיבִי הִיא, דְּתַנְיָא, בְּרִיבִי אוֹמֵר: לֹא אָמְרוּ יֵשׁ דְּרוֹסָה אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מַצִּילִין, אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁאֵין מַצִּילִין - אֵין דְּרוֹסָה. - וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין מַצִּילִין אֵין דְּרוֹסָה? וְהָא הַהִיא תַּרְנְגוֹלְתָּא דַּהֲוַאי בֵּי רַב כָּהֲנָא, דִּרְהַט חָתוּל בַּתְרָהּ וְעַל לְאִידְרוֹנָא, וְאִיתְחֵיד דָּשָׁא בְּאַפֵּיהּ, וּמַחֲיֵיהּ לְדָשָׁא בְּסִיחוּפֵיהּ, וְאִשְׁתַּבַּח עָלֶיהָ חֲמִשָּׁה קוּרְטֵי דְּמָא! - הַצָּלַת עַצְמָהּ נַמִּי כְּהַצָּלַת אֲחֵרִים דָּמְיָא. בְּעָא מִינֵּיהּ רַב כָּהֲנָא מֵרַב:

יש

כמה חסרון בשדרה — ולא תטמא באהל בלא בשר. וכן לטרפה — דלבית הלל מיטרפא בחדא חוליא. אלמא לשמואל עקירת חוליא הוא דטרפה, ולא עקירת צלע! בשילהי כפלי — יש חוליות הרבה שאין שם צלעות. ולתנייה גבי קולי בית שמאי — אי לענין טרפה נמי פליגי — ליתנייה בעדיות, דקחשיב התם כל קולי בית שמאי וחומרי בית הלל, דהא לגבי טרפה הוו בית שמאי לקולא! כי איתשיל — חסרון שדרה בבית המדרש. לענין — טומאת אהל נשאלה לפניהם בכמה חסרונות, דהתם בית שמאי לחומרא. רוב גובהה — מן העינים ולמעלה. רוב היקפה גדול מרוב גובהה. ברוב קרוע — וכל שכן ברוב נטולה. או ברוב נטול — שניטל רובה, אבל ברוב קרוע לא מיטרפא. תפשוט — דברוב קרוע קאמר, דהא "או שנקרע" תנן, ומפרשינן להאי רוב חיצונה דהיינו בשר החופה. מידי הוא טעמא — הא דמיבעיא לן ברוב קרוע או ברוב נטול. אלא לשמואל — דהא איהו אמרה להא שמעתא לעיל, צלע שנעקרה וכו'. ושמואל לא מפרש למתניתין כדאמרי במערבא, אלא: מקום שאין בו מילת, דהיינו בכרס עצמו. ואיהו מוסיף האי טרפות דבשר החופה אמתניתין, דגמרא גמירי ליה, ותנא דמתניתין מייתי לה "בזה הכלל". מן הזאב ולמעלה — הוי דרוסה, וזאב בכלל. אבל מזאב ולמטה אין לו ארס חזק להמית בהמה אלא עופות. ובעופות — הנדרסין. מן הנץ ולמעלה — יש לו כח לדרוס עוף חברו. וכי תימא — אי לאו דרב הוה אמינא לעולם חתול נמי הויא דריסה בדקה, ומתניתין קא משמע לן דזאב אפילו בגסה נמי דריס, ומשום דאיירי בגסה נקט זאב. גברא אגברא קא רמית — דרבי אלעזר אדרב? דרב סבר רבי יהודה פליג, ותנא קמא אפילו בגסה קאמר. ואיצטריך דרב לאשמועינן דמן הזאב ולמטה אפילו בדקה נמי לא, דלא תימא: האי דקתני זאב — משום גסה, אבל דקה — אפילו חתול נמי. ואיבעית אימא לעולם — מתניתין נמי ממעט חתול אפילו מדקה, דזאב גופיה דקתני — בדקה קאמר כרבי בנימין, ואתא רב לפרושי דדוקא נקיט זאב במתניתין. מהו דתימא — האי דנקט זאב משום דאורחיה למידרס, ולעולם הוא הדין לחתול, קא משמע לן רב. נמייה — חיה היא. ויש אומרים שהיא *מרטרינ"א בלעז. גדיים וטלאים — דקים שבדקה. ומודה רב חסדא באילים ורחלים כמתניתין. עד שתינקב לחלל — כקוץ בעלמא, ועד שניקבו הדקין. ומדשוי להו כקוץ בנקובה, מכלל דארס שלה אין מזיק אפילו לעופות, וכל שכן לגדיים וטלאים. בריבי — שם חכם. לא אמרו אין דרוסה — לחתול. אלא במקום שאין מצילין — לעוף או לגדי מידו, דאינו כועס כל כך, ולא אלים זיהריה. אבל במקום שיש לה מציל — הוא כועס, ויש לו ארס חזק, וכשמכה בצפורן משליך בה ארס. ודרב חסדא — בשיש מצילין. בכחופיה — **פלוט"א. חמשה קורטי דמא — ארס של חמש אצבעות. הצלת עצמה — שהיא עצמה מצלת גופה ובורחת. ורבנן — דפליגי עליה דבריבי, דאמרי: אפילו יש מצילין אין דרוסה בהאי דמא דמשתכח בדשא, מפרקי לך. אית ליה זיהרא ולא קלי — אינו שורף. איכא דאמרי — דרב חסדא אפילו במקום שאין מצילין קאמר דיש דרוסה. ומתניתין דנקט זאב — משום אימרי רברבי נקט. והא מתניתין דנקט עד שתנקב לחלל — בריבי היא, ובמקום שאין מצילין, ורבנן פליגי עליה. לא אמרו — יש דרוסה לחתול. אבל במקום שאין מצילין כו' — ורבנן סברי: אף במקום שאין מצילין יש דרוסה.

אף לחולדה — שהיא קטנה הימנו יש דרוסה, וכל שכן לחתול. **אף לחתול** — שהוא גדול אין דרוסה, וכל שכן לחולדה. ולקמיה מתרצינן לה. **באימרי רבי** — בבהמה דקה סבירא ליה אין דרוסה לחתול, כדאמר רב לעיל (חולין נב,ב): בבהמה מן הזאב ולמעלה. **בגדיים וטלאים** — דקים מאד. **שאר עופות טמאים** — חוץ מן הגס והנץ. **והא אנן תנן ודרוסת הנץ בעוף הדק** — מכלל דשאר עופות אפילו בעוף הדק לאו! **בדרבי מיניה** — ואפילו הכי עוף הדק הוא. **בית היני** — שם מקום. **ביד** — שהכהו בידו. **רגל** — אחרונה. **אבל שן לא** — דאין ארס החיה בשיניה. **שלא מדעת** — דכיון דשלא מדעת נפל, כגון מן הגג על הבהמה, אף על פי שנתקעה צפרנו בגבה — אין משליך בה ארס. **לאחר מיתה** — קא סלקא דעתין שמת הארי ואחר כך נפל על הבהמה. **דדרים מחיים** — ולא הספיק לשלוף צפורנו ממנה עד שפסקו את ידו, ומיתה דקאמר — מיתת האבר שנחתך. **דשליף** — כשחולץ ומוציא צפרנו מגבה. **ונמצאת צפורן** — תלושה בגב. **רוב אריות דורסין** — כלומר, אף על פי שרוב אריות דורסין, וקים לן שכל הדורס אין לך אחד בהן שתשמט צפרנו. **נתחכך** — השור, וצפורן זו בבותל היתה. **רב לטעמיה** — לקמן. **מקום צפורן** — שלא נשמט ולא נמצא שם הצפורן, אלא מקומה ומכתה ניכרת בשור. **לחה** — שהיה בה דם. **עבידא דמשתמטא** — ושמא דרס. **בדרא דסיחופיה** — שעומדות בגב השור כסדר שהן סדורות ביד הארי. **אימר כלבא** — והא אמרינן: אין דרוסה לכלב, דאין לו ארס. **על** — ארי ביניידו וישב שם. **שלמא שוי** — עשה שלום עמהם, כדרך כמה חיות שנעשות תרבות וגדלות עם בני אדם ובהמות ואין מזיקין. **נח ריתחיה** — בהניי, ולא חיישינן לדריסה באחריני. **מעואי** — נוהם. **מקרקרין** — גועות. דלשון צעקת ארי לחוד ולשון צעקת כל בהמה לחוד, כמו בלשון עברית נוהם לארי, וגועה לשור, וערוג לאיל, וצהל לסוס וצפצוף לעופות, וחרץ לכלב.

אהדדי

צְרִיכָא, דְּדָרֵים וּפַסְקוּהָ לִידֵיהּ; מַהוּ דִּתֵימָא, כַּהֲדֵי דְּדָרֵים שָׁדֵי יְהֲבֵיהּ, קָא מַשְׁמַע לָן: דְּשָׁלִיף וְשָׁדֵי זְהֲרֵיהּ. אָמַר רָבָה בַּר רַב הוּנָא אָמַר רַב: אֲרִי שֶׁנִּכְנַס לְבֵין הַשָּׁוּרִים, וְנִמְצָא צִפּוֹרֶן בְּגַבּוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - אֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא אֲרִי דְּרָסוֹ. מַאי טַעְמָא? רוֹב אֲרָיוֹת דּוֹרְסִין, וּמִיעוּטָן אֵין דּוֹרְסִין, וְכָל הַדּוֹרֵס - אֵין צִפָּרְנוֹ נִשְׁמֶטֶת; וְזֹאת, הוֹאִיל וְצִפּוֹרֶן יוֹשֶׁבֶת לוֹ בְּגַבּוֹ - אֵימַר בְּכוֹתֶל נִתְחַכֵּךְ. - אַדְרַבָּה: רוֹב שָׁוּרִים מִתְחַכְּכִין, וּמִיעוּטָן אֵין מִתְחַכְּכִין, וְכָל הַמִּתְחַכֵּךְ - אֵין צִפּוֹרֶן יוֹשֶׁבֶת לוֹ בְּגַבּוֹ; וְזֶה, הוֹאִיל וְצִפּוֹרֶן יוֹשֶׁבֶת לוֹ בְּגַבּוֹ - אֵימַר אֲרִי דְּרָסוֹ! - אֵיפָא לְמֵימַר הָכִי, וְאֵיפָא לְמֵימַר הָכִי - אוֹקֵי מִילְּתָא אַחֲזָקָה, הָוָה לֵיהּ סָפֵק דְּרוּסָה; וְרַב לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: אֵין חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוּסָה. אָמַר אַבָּיֵי: לָא אָמַרַן אֶלָּא צִפּוֹרֶן, אֲבָל מָקוֹם צִפּוֹרֶן - חוֹשְׁשִׁין; וְצִפּוֹרֶן נַמִּי - לָא אָמַרַן אֶלָּא לַחָה, אֲבָל יְבֵשָׁה - עֲבָדָה דְּמִשְׁתַּמְטָא; וְלַחָה נַמִּי, לָא אָמַרַן אֶלָּא חָדָא, אֲבָל תַּרְתֵּי וּתְלָת - חֲיִישִׁינַן, וְהוּא דְּקָיְימָא בְּדָרָא דְּסִיחוֹפֵיהּ. אִיתְּמַר, רַב אָמַר: אֵין חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוּסָה, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוּסָה. דְּכוּלֵּי עָלְמָא: סָפֵק עַל, סָפֵק לָא עַל - אֵימָא לָא עַל; סָפֵק כַּלְבָּא סָפֵק שׁוּנְרָא - אֵימָא כַּלְבָּא; עַל, שָׁתֵיק וְאִיתּוֹב בֵּינַיְיהוּ - אֵימַר שְׁלָמָא שָׁוֵי; קְטַע רֵישֵׁיהּ דְּחַד מִינַּיְיהוּ - נַח מֵרִיתְחֵיהּ; אֵיהוּ קָא מְעַוֵּאי וְאִינְהוּ קָמְקַרְקְרָן - בָּעוֹתֵי קָא מְבַעֲתֵי

אהדדי

יש דרוסה לחתול או לאו כו' — הרב רבי יצחק ברבי מאיר מפרש, דכל הנך בעיות הוי בכמה זימנין. דפעם ראשונה היה עוסק בעופות, ושאלו אם יש דרוסה לחתול, והשיב לו רב אפילו לחולדה יש דרוסה. ושוב היה עוסק באימרי רבי, ושאלו אם יש דרוסה לחולדה אם לאו, והשיב לו: אפילו לחתול אין דרוסה. ושוב היה עוסק בגדיים וטלאים, ושאלו חולדה וחתול יש להם דרוסה או לא, ואמר ליה: לחתול יש דרוסה ולא לחולדה. וכן היה מפרש ההיא עובדא דשבת פרק "תולין" (קלח,א) גבי כילה מהו? אמר לו: אף מטה אסורה. מטה מדהו? אמר לו: אף כילה מותרת. כילה ומטה מהו? אמר לו: כילה אסורה ומטה מותרת, ולא קשיא כו'. ועוד יש לומר, דכל הנך הוו בפעם אחת. בתחלה שאלו: יש דרוסה לחתול או לאו? אמר לו: אתה שואל סתם, יש דבר שאף לחולדה יש דרוסה. והדר בעי מיניה אם לחולדה יש דרוסה בכל מקום, ואמר לו: אף לחתול פעמים שאין דרוסה. והדר בעי מיניה: כיון דזה וזה פעמים יש דרוסה ופעמים שאין דרוסה, שוים הן או לאו? אמר לו: יש דבר דלחתול יש דרוסה ולחולדה אין דרוסה. וכענין זה יש לפרש ההיא דשבת. **שאר** עופות טמאים יש להן דרוסה או אין להן דרוסה — הך דרוסה היינו דשדי זיהריה כי שליף. ואין זה כי ההיא דלקמן (נט,א) דכל עוף הדורס טמא, דהוי מסימני טומאה. ולא מבעיא ליה הכא אלא בעופות טמאין, אבל פשיטא דאין דרוסה לטהורים. **ובא** מעשה לפני חכמים ואמרו יש דרוסה — ואם תאמר: ולישני ליה דהכא רחל קטנה היתה, ורב כהנא איירי באימרי רבריבי! ויש לומר: דאם כן מאי איריא דנקט רב כהנא שועל? אפילו חתול נמי.

ובא מעשה לפני חכמים ואמרו אין דרוסה — ואם תאמר: ולישני ליה דהכא רחל גדולה היתה. וכן משמע, מדלא נקט טלה! ויש לומר: דאם כן, לא הוה רב דימי משמיענו שום חדוש בהאי מעשה, דאפילו לחתול אין דרוסה ברבריבי. **לא** משמע לן דבהדי דשליף שדי זיהריה — יש שטועין להתיר לשחוט כשהנץ שוכב על גבי העוף ולא הסיר רגליו עדיין, דאבתי לא שליף ולא שדי ביה זיהריה. ואסור לעשות כן, דכשהנץ רודף אחר העוף ולובדו מכהו כמה פעמים ברגליו, ודריס ושליף כמה זימנין. **רוב** אריות דורסים — ואם תאמר: אפילו אם תמצא לומר דצפורן זה מחמת חיכוך אתא, מכל מקום אפילו בשאר שוורים שאין בהם צפורן היה לנו לחוש, כיון דרוב אריות שבין השוורים דורסין! ובסמוך נמי דקאמר אביי: אבל מקום צפורן חיישינן, למה לי מקום צפורן כלל? ואומר רבינו תם, דהכי פירושו: רוב אריות דורסין — כלומר, ראויין לדרוס, שהן בריאים ודורסים. ומעוטן חולין ואין דורסים. ורוב אריות הדורסים, שהם בריאים, אין צפורן נשמטת מהן. וזו, הואיל וצפורן יושבת לו על גבו, מסתמא האי ארי חולה הוא, ולא מחמת דרוסה בא צפורן זה לכאן, אלא בכותל נתחכך, והיה הארי שוכב אצל הכותל, ומחמת שנתחכך השור בכותל וברגלו של ארי — נשמטה ממנו הצפורן וישבה לו על גבו. ופריך: אדרבה, אף על גב דרוב שוורים מתחככין, מכל מקום רוב שוורים אין מתחככין במקום שרגל ארי מונחת שם, שתשב לו צפורן על גבו, ויש לתלות הצפורן בדריסת הארי, ואף על גב דרוב הבריאים הדורסים אין צפורן נשמטת! ומסיק, דאיכא למימר הכי והכי, ורב לטעמיה דלא חיישינן לספק דרוסה, דאוקמינן אחזקתה בחזקת שלא נדרס. **כל** הדורס אין הצפורן נשמטת — האי "כל" לאו דוקא, וכן "כל המתחכך" דבסמוך. אלא כלומר, רוב הדורסין, רוב המתחכך.

שרקפא — קן של עופות, "ודרור קן לה" (תהלים פד) מתרגמינן: שירקפא. ובקונטרס פירש: סל מלא עופות. **אתי** בהו לידי תקלה — והא דאמר לקמן בפירקין (חולין נח,א) גבי ביצי ספק טרפה: שיחלא קמא משהינן לה, אי הדרא טענה — שריא, ולא חיישינן לתקלה! ויש לומר: דהא אמר פרק קמא דפסחים (כ,ב) דתקלה עצמה תנאי היא. ועוד, התם אי סופה לטעון — ממהרת לטעון. ועוד, דלמאי דמסיק הכא דלפרסומי מילתא עביד הכי — ניחא. **ספק** שונרא ספק קניא אימר קניא — לעיל בפרק שני (כח,א ד"ה אתא) פירשתי. ואם תאמר: דבריש "התערובת" (זבחים עד,ב) אמרינן, גבי נתערבה בטרפה: האי טרפה היכי דמי? אי דידע ליה — נישקליה, ואי דלא ידע ליה — מהיכן ידע? אמר רבי ינאי: דאיערב נקובת הקוץ בדרוסת הזאב. וריש לקיש אמר: דאיערב בנפולה. ורבי ירמיה אמר: דאיערב בולד טרפה, ורבי אלעזר היא. ומפרש דכולהו כרבי ינאי לא אמרי, בין נקובת הקוץ לדרוסת הזאב מידע ידיע, האי משיך והאי עגיל. ואם כן, אפשר לברר כאן אי שונרא אי קניא! ויש לומר: דדוקא התם מן הזאב ולמעלה, אבל בשונרא לא ידיע. ואם תאמר: אם כן, לישני התם דאיערוב נקובת הקוץ בדרוסת חתול, ובגדיים וטלאים! ויש לומר: דניחא ליה לאוקומי בכל הבהמות. והאי דלא משני דאיערוב דרוסת הכלב בדרוסת הזאב — דלמא אפשר לברר.

דרוסה שאמרו צריכה בדיקה כו' — פירש הקונטרס: בגון ספק דרוסת ארי, או שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ. משמע דודאי דרוסה לא מהניא בדיקה. וכן פירש הרב רבי יצחק ברבי מאיר זכרונו לברכה, דודאי דרוסה אין לה בדיקה, שפעמים שמאדים הבשר ואין יכול לכוין יפה. ונראה דיש בדיקה אפילו לודאי דרוסה, מדאמר בסמוך: בדרוסה — עד שיאדימו הבשר כנגד בני מעים, ובסימנים — עד שיאדימו הסימנים עצמם. אבל אם האדים הבשר שכנגד הסימנים ולא האדימו הסימנים — כשרה, אף על גב דודאי נדרסה, שהרי האדים הבשר, ואם כן איכא ודאי זיהרא. ועוד, דקאמר בסמוך דמורי ביה רב מכפא עד אטמא, והיינו על כרחך ודאי דרוסה, דרב לא חייש לספק דרוסה, דלא הדר ביה, כדפירש בקונטרס לעיל מהזהיא ד"כל גגות" (עירובין צד,א). והא דאמר בריש פירקין (חולין מג,א): נפקא מינה לספק דרוסה, ולא אמר לודאי דרוסה — משום דאף לספק דרוסה קיימא לן דחיישינן. ועוד, מדבעי בסמוך: וושט נקובתו במשהו, דרוסתו נמי במשהו. קנה נקובתו בכאיסר, דרוסתו בכמה? אלמא, אף על גב דמאדים במשהו ונדרס ודאי, בעי למימר דכשר עד שיהא בו בכאיסר! ונראה שגם בקונטרס לא נקט ספק דרוסה אלא משום דאז צריך לבדוק בכל מקום, גבה ובריסה וצדה וכל מה שכנגד בני המעיים, אבל אם היה ניכר מבחוץ מקום הדריסה — לא היה צריך לבדוק אלא כנגד אותו מקום. אילימא

אַהֲדֵי; כִּי פְּלִיגִי, דְּאִיהוּ קָא שָׁתֵיק וְאִינְהוּ קָמְקַרְקְרָן, מָר סָבַר: מַעֲשֶׂה קָא עָבֵיד בְּהוּ, וּמָר סָבַר: מֵחֲמַת בַּעֲתוּתֵיהּ הוּא דְּקָא עָבְדָן. אֲמַר אַמֵּימָר, הִלְכְתָא; חוֹשְׁשִׁין לְסָפֵק דְּרוֹסָה. אָמַר לֵיהּ רַב אַשִׁי לְאַמֵּימָר: הַאי דְּרַב, מַאי? אָמַר לֵיהּ: לָא שְׁמִיעַ לִי, כְּלוֹמַר, לָא סְבִירָא לִי. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: הֲרַר בֵּיהּ רַב לְגַבֵּי דִּשְׁמוּאֵל; דְּהַהוּא שַׁרְקְפָא דְּסָפֵק דְּרוֹסוֹת דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, שַׁדְּרִינְהוּ לְקַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, חַנְקִינְהוּ וּשְׁדָנְהוּ בְּנַהֲרָא; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ לָא הֲדַר בֵּיהּ, לִישַׁדְּרִינְהוּ - אֶלָּא מַאי, הֲדַר בֵּיהּ? לִיסְרִינְהוּ! אֶלָּא, אַתְרֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל הָוֶה. לָמָּה לִי לְמֵיחְנְקִינְהוּ? לִישְׁדִינְהוּ הָכִי בְּנַהֲרָא! - מַפְרְחָן וְסָלְקָן. - וְלִשְׁהִינְהוּ שְׁנִים עָשָׂר חוֹדֶשׁ! - אָתֵי בְּהוּ לִידֵי תַּקָּלָה. - וְלִיזַבְּנִינְהוּ לְגוֹיִם! - אִתּוֹ לְזַבְּנִינְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. - וְלֵיחְנְקִינְהוּ וְלִישְׁדִינְהוּ לָאַשְׁפָּה! - וְלִיטַעֲמֵיךְ; נִישְׁדִינְהוּ לִכְלָבִים! אֶלָּא, לְפַרְסוּמֵי מִלְּתָא דְּאִיפּוֹרָא. הָהוּא בַּר אַוְוָזָא דַּהֲוָה בֵּי רַב אַשִׁי, עַל לְבֵינֵי קַנְיָא, נְפַק אֲתָא בִּי מְמַסְמֵם קוֹעֵיהּ דְּמָא. אֲמַר רַב אַשִׁי, לָא אָמְרִינַן: סָפֵק כַּלְבָּא סָפֵק שׁוּנְרָא - אֵימַר כַּלְבָּא? הָכָא נַמִּי, סָפֵק קַנְיָא סָפֵק שׁוּנְרָא - אֵימַר קַנְיָא מַחְיֵיהּ. אָמְרִי בְּנֵי רַבִּי חִיָּיא: דְּרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ - צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִים. אֲמַר רַב יוֹסֵף, הָא דְּבְנֵי רַבִּי חִיָּיא כְּבָר פֵּירְשָׁהּ שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס: דְּרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ - צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִים. בָּעֵי אִילְפָא: יֵשׁ דְּרוֹסָה לַסְּמָנִים, אוֹ אֵין דְּרוֹסָה לַסְּמָנִים? אֲמַר רַבִּי זֵירָא: הָא דְּבָעֵי אִילְפָא, כְּבָר פֵּירְשָׁהּ רַב חָנָן בַּר רָבָא, דְּאָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא אָמַר רַב: דְּרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ - צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בֵּית הֶחָלָל כּוּלּוֹ, וַאֲפִילּוּ בַּסְּמָנִין. בָּעֵי אִילְפָא: סְמָנִין שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ, כְּבָמָּה? אֲמַר רַבִּי זֵירָא: הָא דְּבָעֵי אִילְפָא, כְּבָר פֵּירְשָׁהּ רַבָּה בַּר בַּר חָנָּה, דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָּה אָמַר שְׁמוּאֵל: סְמָנִים שֶׁנִּדַּלְדְּלוּ - בְּרוּבָן. בָּעֵי רַב אַמֵּי: הֵיכָן מְהוּ? אֲמַר רַבִּי זֵירָא: הָא דְּבָעֵי רַב אַמֵּי, כְּבָר פֵּירְשָׁהּ רַב יְהוּדָה, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: בְּדְרוֹסָה - עַד שֶׁיַּאְדִּים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִים, נִתְמַסְמֵם הַבָּשָׂר - רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִילּוּ אֵינוֹ. הֵיכִי דָּמֵי נִתְמַסְמֵם? אֲמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: כָּל שֶׁהָרוֹפֵא גּוֹרְדוֹ וּמַעֲמִידוֹ עַל בָּשָׂר חַי. אֲמַר רַב אַשִׁי: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב כָּהֲנָא אַיְיתוּ קַמָּן הַהִיא רֵיאָה, דְּכִי הֲווּ מְיַתְּבִי לָהּ - יָתְבָה שַׁפִּיר, וְכִי הֲווּ מְדַלּוּ לָהּ - הֲוָה תָּלְחָה וְנָפְלָה תִּילְחֵי תִּילְחֵי, וְטָרְפָא לָהּ, מִדְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. רַב נַחְמָן אָמַר: בְּקוֹץ - עַד שֶׁתִּינָּקֵב לְחָלָל, בְּדְרוֹסָה - מְשַׁיַּאְדִים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִים. רַב זְבִיד מַתְנֵי הָכִי: בְּדְרוֹסָה - מְשַׁיַּאְדִים בָּשָׂר כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִים, בִּסְּמָנִים - עַד שֶׁיַּאְדִּימוּ סְמָנִים עַצְמָם. אָמַר רַב פַּפִּי, בָּעֵי רַב בִּיבִי בַּר אַבָּיֵי:

וושט

אהדדי — דכשם שהם נבעתים ממנו כך הוא נבעת מהם, ואין לחוש. **שרקפא** — סל מלא עופות שנבנס הנץ ביניהם. **אתריה דשמואל הוה** — ולאו אורח ארעא לאורויי קמיה באתריה בדבר שהן שוין בו. אבל אי הוו פליגי בה — לא היה משדר להו קמיה להפסיד ממון ישראל, דכל מקום שיש נדנוד חטא — אין חולקין כבוד לרב, כך שמעתי. ולי נראה דהכי גרסינן: אלא אתריה דשמואל הוה. ומהכא לא תפשוט דהדר ביה רב, דלאו אורח ארעא למישרי באתריה מלתא דאיהו אסר. והכי אמרינן בעירובין (צד,א): ורב אי סבירא ליה דאסור לימא ליה! אתריה דשמואל הוה. **לישדינהו הכי** — ישלכם לנהר כמות שהם. **מפרחן וסלקן** — וצדין אותן ציידים וימכרו לישראל. **ולשהינהו שנים עשר חדש** — כדין ספק טרפה, כדלקמן בפירקין (חולין נח,א). **לידי תקלה** — איידי דהוה בהו טובא לא מצי לאזדהורי בהו, ואתי למיכל חד מינייהו. **אתו** — גוים והדרי ומזבני לה לישראל. **לפרסומי מילתא** — וכי אזל לנהרא אוושא מילתא טפי. ולפי שעופות דקים היו ומרובים היו — לא יכול לבודקן ולהתירן בבדיקה, מפני הטורח, שמא יטעה באחת מהן. אי נמי, איידי דקליש זיהריה דנץ — לא מאדים בשר ולא מינכר. ודבר זה נראה לי. **ממסמם** — מלוכלך. **דרוסה שאמרו** — כגון ספק דרוסת ארי, או שראהו שדרסה ואין מקום הדריסה ניכר מבחוץ. **צריכה לבדוק** — גבה וכריסה וצידיה וכל שכנגד בני מעיים, ואם האדים שם בשר *שנקוטרוד"א — זהו הארס, וטרפה, שסופו לשרוף עד שינקוב את בני מעיים. ואם לא האדים בשר שם — אין צריך לבדוק במקום אחר, שאין דרוסה אלא כנגד בני מעיים, דלא מיטרפא במקום אחר. יש דרוסה לסימנין — אם דרסה כנגדם, מי הוי טרפה? מי אמרינן: קשין הן אצל דרוסה וכשרה, או לא? **כנגד בית החלל כולו** — ולאפוקי עובי הצואר או הירכים. **סימנים שנדלדלו** — איידי דאמר רבי זירא בהנך תרתי דלעיל "כבר פירשה פלוני", קמסדר ואזיל לכל הנך דאמר בהו רבי זירא הכי. **נדלדלו** — נעקרו במקומות הרבה. **המסמם מהו** — כגון דרסה בירך שלא כנגד החלל, וראינו שניקב הבשר לאחר זמן, מהו? **כנגד בני מעיים** — אפילו בהאדימה. **נתמסמם הבשר** — במקום אחד. **רואין אותו כאילו אינו** — ואם יש בו טרפות בניטל כולו, כגון צומת הגידין — טרפה, דהאי נמי כנטול דמי. **גורדו** — אם היה בא לרפאותו — גורדו ומשליכו עד הבשר החי. **גורדו** — בדל"ת. **תלחה** — מתפרקת, ונופלין ממנה חתיכות חתיכות. **מדרב הונא בריה דרב יהושע** — דאמר: כל שהרופא גורדו קרוי המסמסה וכאילו אינו, והויא לה ריאה שחסרה. **בקוץ עד שתינקב לחלל** — אבל הגיע לחלל — יש לחוש שמא ניקבו הדקין. ובבדיקה אי אפשר, מפני שאין נקב דק ניכר בהן. **בסימנין** — דרסה בסימנין. **עד שיאדימו הן עצמן** — אבל משום האדמת בשר שכנגדן לא מיטרפא, דרוב סימנין קשין הן, ואין ארס שולט בהן. אבל כי האדימו הן עצמן, הרי נגלה ששלט בהן.

וושט

וושט נקובתו במשהו — תנן (חולין מב,א), הלכך דרוסתו נמי פשיטא לי דבמשהו.
קנה נקובתו בכאיסר — תנן. דרוסתו בכמה — רוחב צריך להאדים. אחד זה ואחד זה — וושט וקנה, דרוסתו במשהו. מאי טעמא זיהרא מיקלא קלי ואזיל — גרסינן. מורי בה רב — רב היה רגיל להורות שצריכה בדיקה מכפא ועד אטמא. כפא דידא — של יד, דהיינו עצם רחבה של כתף, אשפלדו"ן בלעז. עד אטמא — הירך. דהיינו כנגד בני מעיים, דריאה וכבד נמי מיקרו בני מעיים לקמן (חולין נו,א) גבי נחמרו בני מעיה. כפא דמוחא — כף הגולגולת, דהיינו כל החלל, ואף כנגד הסימנים. מנו רב ומנו רב — מי הוא זה "רב" שאומרים לפנינו כל שעה. ולא נהירא ליה — אין אתה זכור מי הוא? והלא ראיתי קודם שהלך לבבל שהיה משמש את הנשיא. בישיבה — הוא היה יושב ואני עומד, שהיה חשוב ממני. ומאן גבר — במה הוא גדול. בכולא — בתורה ובחסידות. פתח ריש לקיש ואמר — נהירא לי, וזכור הוא לטוב. שמוטה ושחוטה — נמצאת גרגרת שמוטה ושחוטה, ואין ידוע אם קודם שחיטה נשמטה. כשרה — שאם נשמטה תחלה היתה יורדת למטה, ושוב אינה נשחטת. ויקיף — יחתכנה במקום אחר, אם דומין מראיהן של חתכים — טרפה, דהואיל ודומין יש לומר שאף חתך הראשון לאחר עיקור נעשה. שב שמעתתא — ברייש פירקין (חולין מב,ב). רישבא = צייד. מחו — לחיותא. בנידא דנשיא — בחצים או במקל. וקטלי — שהיתה מתה בכך. אתו לקמיה דרבי יהודה — לשאלו על כך, שאם לקתה בגיד הנשה שלה תהא טרפה, אחרי שאנו רואין שהיא מתה במכה זו. אלא מה שמנו חכמים — ולקמיה פריך: הא קא חזינן דמתה! מחו בכולייתא — מבין בחץ החיה בכולייתא מלמעלה, ומכוונים שאין החץ נכנס ויורדת למטה מן הכליות לחלל. וקטלי — מתה מאליה. אתו לקמיה — לשאול: אם ישחטוה אחר המכה, מהו? דאי בדרי לה סמא — אם מפזרין עליה סם. משנה ניקבה הגרגרת — בלא חסרון איסר, כדמפרש. או שנסדקה — לארכה, ובדאמרן [חולין מה,א], אם נשתייר הימנה למעלה ולמטה. נפחתה הגולגולת — העצם נפחת, ורואין אנו שלא ניקב הקרום. זה לתוך זה — שסמוכין הן, ודופנן של שניהם אדוקים זה לזה, ובאמצעיתן הן נקובין זה לזה. ואם חזרו ונקבו במקום אדיקת דופנותיהן אין הנקב נראה לחוץ, אלא זה לתוך זה — כשרה, דהא להדדי נמי שפכי. ניטל לחי התחתון — מעל הבשר, והסימנים מחוברים בבשר. האם — מדרי"ץ של נקבה שהוולד מונח בה. וחרותה בידי שמים — מפרש בגמרא (חולין נה,ב): שצמקה ריאה שלה בידי שמים, כגון שנבעתה מקול רעם וברקים. חרותה — קשה כחריות דקל. ובגמרא (שם) מפרש מנא ידיע אם בידי שמים אם בידי אדם. הגלודה — שניטל עורה, או מחמת שחין, או מחמת מלאכה, ולא נשתייר כלום. ובגמרא (שם) מפרש כמה ישאר מן העור ותהא כשרה. גמרא כל היכא דתני אלו — מיעוטא משמע: אלו ותו לא. תנא טרפות — חשבינהו לטרפות. ותנא זה הכלל — לאתויי הנך דלא תננהו.

וחזייה

וְוֹשֶׁט, נְקוּבָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ, דְּרוֹסָתוֹ בְּמַשֶּׁהוּ; קָנֶה, נְקוּבָתוֹ בְּכְאִיסָר, דְּרוֹסָתוֹ בְּכַמָּה? בָּתַר דְּבָעֵיָא הֲדַר פְּשָׁטָהּ: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה בְּמַשֶּׁהוּ, מַאי טַעְמָא? זִיהֲרֵיהּ מִקְּלָא קָלֵי וְאָזֵיל. יְתֵיב רַב יִצְחָק בַּר שְׁמוּאֵל בַּר מָרְתָא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: דְּרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם. רַב נַחְמָן אָמַר: הָאֱלֹהִים! מוֹרֵי בָּה רַב מִכַּפָּא וְעַד אַטְמָא. מַאי כַּפָּא? אִילֵימָא כַּפָּא דִּידָא - הַיְינוּ כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם! אֶלָּא מִכַּפָּא דְּמוֹחָא עַד אַטְמָא. כִּי סְלֵיק רַב חִיָּיא בַּר יוֹסֵף, אַשְׁכַּחְינְהוּ לְרַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: דְּרוֹסָה שֶׁאָמְרוּ - צְרִיכָה בְּדִיקָה כְּנֶגֶד בְּנֵי מֵעַיִם. אָמַר לְהוּ: הָאֱלֹהִים! מוֹרֵי בָּה רַב מִכַּפָּא וְעַד אַטְמָא. אָמַר לֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ: מַנּוּ רַב, וּמַנּוּ רַב? וְלָא יָדַעְנָא לֵיהּ! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָא נְהִירָא לֵיהּ לְאוֹתוֹ תַּלְמִיד שֶׁשִּׁימֵּשׁ אֶת רַבִּי רַבָּה וְרַבִּי חִיָּיא? וְהָאֱלֹהִים! כָּל אוֹתָן שָׁנִים שֶׁשִּׁימֵּשׁ אוֹתוֹ תַּלְמִיד בִּישִׁיבָה - אֲנִי שִׁמַּשְׁתִּי בַּעֲמִידָה, וּמֵאן גְּבַר - הוּא גְּבַר בְּכוּלָּא. מֵיָד פָּתַח רֵישׁ לָקִישׁ וַאֲמַר: בְּרַם, זְכוּר אוֹתוֹ הָאִישׁ לְטוֹב שֶׁאָמְרוּ שְׁמוּעָה מִפִּיו: שְׁמוּטָה וּשְׁחוּטָה - כְּשֵׁרָה, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לִשְׁמוּטָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה שְׁחוּטָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אוֹמֵר: יָבִיא וְיַקִּיף. אָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא תָּפַם בְּסִימָנִים, אֲבָל תָּפַם בְּסִימָנִים וְשָׁחַט - אֶפְשָׁר לִשְׁמוּטָה שֶׁתֵּיעָשֶׂה שְׁחוּטָה. "זֶה הַכְּלָל". לְאָתוּיֵי מַאי? לְאָתוּיֵי שַׁב שְׁמַעְתָּתָא. דְּבֵי יוֹסֵף רִישְׁבָּא מָחוּ בְּנִידָּא נַשְׁיָא וְקָטְלִי, אֲתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אָמַר לְהוּ: וְכִי לְהוֹסִיף עַל הַטְּרֵפוֹת יֵשׁ? אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁמָּנוּ חֲכָמִים! רַב פַּפָּא בַּר אַבָּא רִישְׁבָּא מָחוּ בְּכוּלְיָא וְקָטְלִי, אֲתוּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּא, אָמַר לְהוּ: וְכִי לְהוֹסִיף עַל הַטְּרֵפוֹת יֵשׁ? אֵין לְךָ אֶלָּא מַה שֶּׁמָּנוּ חֲכָמִים. - וְהָא קָא חָזֵינַן דְּקָא מֵתָה! - גְּמִירִי, דְּאִי בָּדְרִי לָהּ סַמָּא - חַיָּיא. **משנה** וְאֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת בִּבְהֵמָה: נִיקְּבָה הַגְּרוֹנֶרֶת אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה. עַד כַּמָּה תֶּחְסַר? רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: עַד כְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. נִפְחֲתָה הַגּוּלְגֹּלֶת וְלֹא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ. נִיקַּב הַלֵּב וְלֹא לְבֵית חֲלָלוֹ. נִשְׁבְּרָה הַשִּׁדְרָה וְלֹא נִפְסַק הַחוּט שֶׁלָּהּ. נִיטְּלָה הַכָּבֵד וְנִשְׁתַּיֵּיר הֵימֶנָּה כַּזַּיִת. הֻמְסַּם וּבֵית הַכּוֹסוֹת שֶׁנִּיקְּבוּ זֶה לְתוֹךְ זֶה. נִיטַּל הַטְּחוֹל, נִיטְּלוּ הַכְּלָיוֹת, נִיטַּל לֶחִי הַתַּחְתּוֹן, נִיטְּלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ, וַחֲרוּתָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם. הַגְּלוּדָה - רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. **גמרא** אִתְּמַר, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "אֵלּוּ טְרֵפוֹת" דַּוְקָא, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: "אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת" דַּוְקָא. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? בְּדְרַב מַתָּנָא, דְּאָמַר רַב מַתָּנָא: הַאי בּוּקָא דְּאַטְמָא דְּשַׁף מִדּוּכְּתֵיהּ - טְרֵפָה. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: "אֵלּוּ טְרֵפוֹת" דַּוְקָא; תְּנָא טְרֵפוֹת, וְתָנָא "זֶה הַכְּלָל",

וחזייה

אילימא כפא דידא היינו כנגד בני מעיים — פירש הקונטרס: כפא דידא — עצם רחב של כתף שקורין אשפלדו"ן בלעז. עד אטמא — הירך. דהיינו כנגד בני מעיים, דריאה וכבד נמי מיקרו בני מעיים. וקשה לפירושו, דנהי דבלשון משנה וברייתא הוו בכלל בני מעיים, בלשון אמוראי לא הוו בכלל, כדמוכח לעיל (חולין נא,ב) גבי נפולה, דקאמר אמימר: נפולה שאמרו צריכה בדיקה כנגד בני מעים, ומר זוטרא מוסיף כנגד כל החלל. משמע דלא מיקרי בני מעיים אלא כרס ודקין, ואתא מר זוטרא לאוסופי עד כנגד הדפנות, כגון ריאה ולב וכבד וקורקבן. ובתר הכי בעי רב הונא: נגד הסימנין מאי? ואמר ליה רב אשי דקשין הן אצל נפילה. וכן לעיל (נג,ב) דקאמר שמואל: דרוסה שאמרו צריכה בדיקה בכנגד בני מעיים, ואחר כך מוסיף רב חנן בר רבא משמיה דרב כל החלל! ונראה דכפא דידא דהכא — מסוף כפא דידא עד אטמא, דאין בכלל זה אלא כרס ודקין. ולהכי פריך: היינו כנגד בני מעיים. והא דלא משני: מתחלת כפא, שבא להוסיף אף ריאה וכבד — משום דמשמע ליה כפא — סוף כפא. וגם הוה ליה למנקט "כנגד כל החלל". וגם ניחא ליה למימר מכפא דמוחא, כדשמעינן ליה לרב לעיל (שם) דקאמר: צריכה בדיקה נגד כל החלל ואפילו בסימנין.

יביא ויקיף — יחתוך סימן זה עצמו שנשחט במקום אחר, אם דומה מראית של חתכים — טרפה, דהואיל ודומין יש לומר שאף חתך הראשון אחר עיקור נעשה. והיכא דפרק שני (חולין כח,א) דשחט את הווושט ונמצאת גרגרת שמוטה, זה היה מעשה ואמרו: כל ספק בשחיטה פסולה — אין יכול להקיף על ידי שיחתוך הווושט עדיין במקום אחר, דממה נפשך לא יהו דומין החתוכין זה לזה, אפילו נשמטה הגרגרת קודם שחיטה, דאותה שעה היה עדיין חיות בווושט, ועכשיו אין בו חיות כלל. ואם תאמר: ויביא עוף אחר וישחוט בו את הווושט, ואחר כך ישמוט את הגרגרת, וירא אם מראיהן של השמוטות הללו שוין! ויש לומר: דאין מקיפין אלא באותו עוף עצמו או באותה הבהמה עצמה. ולמאי דגרסינן כאן בספרים "יביא בהמה אחרת ויקיף" קשה.

ואלו כשרות בבהמה — כולהו צריכי כדפרישנא ברייש פירקין (חולין מב,א ד"ה ניקב).

וחזייה לדרב מתנא דאתיא בזה הכלל מאי טעמא דדמיא לנטולי — ואם תאמר: דהכא משמע בין לרבי יוחנן בין לריש לקיש דלא מרבינן ב"זה הכלל" אלא אם כן דמיא להנך דמתניתין. ואם כן ההיא דרכיש בר פפא דלקתה בכוליא אחת, היכי אתיא? האמר בריש פירקין (חולין מג,א) דלעולא דאמר שמונה טרפות מנו חכמים, דאתי למעוטי דרכיש בר פפא, דלא דמיא! ויש לומר: דסבר רכיש דמרבינן ב"זה הכלל" אף על גב דלא דמי, ורבי יוחנן וריש לקיש פליגי עליה כמו עולא. אי נמי, סבר בריש לקיש ד"אלו כשרות" דוקא, ואתיא מ"אלו כשרות" כי היכי דאתי דרב מתנא לריש לקיש, אף על גב דלא אתיא ב"זה הכלל". ואם תאמר: ואמאי מוקי תלמודא פלוגתייהו בדרב מתנא? לוקמה בדרכיש, דרבי יוחנן סבר: חזייה לדרכיש דאתיא ב"זה הכלל" ואף על גב דלא דמיא, ואתא "אלו טרפות" למעוטי, וריש לקיש סבר דחזייה לדרכיש דלא אתיא ב"זה הכלל" משום דלא דמיא, ותני "אלו כשרות" למימר דהני הוא דכשרות, הא דרכיש בר פפא טרפה! ויש לומר: דקים ליה למסדר התלמוד דפליגי בדרב מתנא.

אין

אין בעלי אומניות רשאין לעמוד מפניהם — פירש הקונטרס: בעלי אומניות שעוסקים במלאכת אחרים. וליישב לשון "רשאים" פירש כן. ונראה דאפילו עסוק במלאכתו לא מחייב, כדאמרינן בפרק קמא דקידושין (לג,א): מה [קימה] שאין בה חסרון כיס — אף [הידור] שאין בה חסרון כיס. והרב רבינו יעקב בר שמעון היה מיישב לשון "רשאין" אפילו עסוק במלאכתו, ד"אין רשאין" כמו: אין חייבין, כי ההוא דתנן פרק "המקדיש שדהו" (ערכין כח,ב): "שור זה עולה" — אומדים כמה אדם רוצה ליתן בשור זה להעלותו עולה, אף על פי שאינו רשאי. ופירושו: אף על פי שאינו חייב, כדמתרגמינן: "לא תהיה לו כנושה" — לא תהא ליה כרשיא. וכן יש לפרש ההיא דפרק קמא דקידושין (לג,ב): אין אדם רשאי לעמוד בפני רבו אלא שחרית וערבית, שלא יהא כבודו מרובה משל שמים. ולא שיהא אסור, אלא אינו חייב לעמוד קאמר. ומיהו, ברוב ספרים גרס בההוא דערכין: "אף על פי שאינו חייב". אבל בספר שהועתק מאותו ספר שכתב רבינו גרשום כתוב: "אף על פי שאינו רשאי", וגם רש"י הביא ראיה בתשובה מספר רבינו גרשום ד"רשאי" הוי כמו "חיוב". **כסלע** כיתר מכסלע — פירש הקונטרס: דקאי אפלוגתא דשדרה וגולגולת דקאמרי בית הלל: כדי שינטל מן החי וימות, ואמר רב יהודה [אמר שמואל] בריש פרקין (מב,ב): וכן לטרפה. ואמרינן בבכורות פרק "על אלו מומין" (לז,ב): כמה ינטל מן החי וימות? ואמר שמואל: כסלע. ואיבא דאמרי התם, במתניתא תנא כסלע. ורבינו תם מפרש דקאי אהא דאמר בסמוך (חולין נה,ב) גבי גלודה: ואם נשתייר בה כסלע בשרה. וקשה לפירושם, דמלתא דפשיטא הוא דסלע הוי כיתר מכסלע, דלא קתני בהו "עד"! ויש לומר: דאשבחן בכמה דוכתי דהוי כמו "עד" אף על גב דלא קתני בהו "עד". בפרק "החובל" (בבא מציעא נא,ב): כמה תחסר ויהיה בה אונאה? ארבעה איסרין. ופריך בגמרא, ורמינהי: כמה תחסר ולא יהיה בה אונאה — ארבעה איסרין! ומשני: תנא דידן קא חשיב (מלמעלה למטה) [מלמטה למעלה], ותנא ברא חשיב (מלמטה למעלה) [מלמעלה למטה]. ובפרק "הבונס" (בבא קמא סא,א): עברה גדר ארבע אמות (חייב) [פטור]. והתניא: (פטור) [חייב]! ומשני: תנא (ברא) [דידן] חשיב מלמעלה למטה, ותנא (דידן) [ברא] חשיב מלמטה למעלה. ומיהו אבתי קשה, דגלודה גבי בשרות מיתניא, וכי חשבת מלמעלה למטה, ארבעה סלעים שלשה ושנים בשרה עד כסלע — הוה ליה "עד" ועד בכלל, כיון דאמרת דכסלע כיתר מכסלע. וכן גבי גולגולת, דקאי אכמה חסרון וטהורה. אם כן, מאי פריך מחבל המטה, ומהדקין שבכלי חרס? וכי חשבת נמי בגלודה ובגולגולת מלמטה למעלה — הויא ליה "עד" ולא עד בכלל, ואם כן הוה להקל. ובמסקנא מוכיח דכל דוכתי הוי להחמיר! ונראה, דקאי אנקדר בסלע, דאמרינן לעיל (חולין נ,ב) טרפה, דלבשתמתח תעמוד על טפת. ורבי חייא בר אבא פליג ואמר: כסלע בשרה, יתר מכסלע טרפה. ואתא רב נחמן לאשמועינן דכסלע כיתר מכסלע, ולא איירי כלל לענין "עד" ועד בכלל. אבל בכאיסר אשמועינן ד"עד" ולא עד בכלל. דעל כרחך מלמטה למעלה חשיב, דא"אלו כשרות" קאי.

הדקין שבכלי חרס הן וקרקרותיהן ודופנותיהם כו' — למאי דגרסינן "הן" משמע דכלי חרס בתחלתן לא חשיב כלי בפחות מכדי סיכת קטן. ו"עד לוג" דקתני לא מצי קאי (אהך) [א"הן"], אלא אשברים קאי. אמנם לא מצינו בשום מקום דבעינן שיעור לכלי חרס מתחלתן. והא דתנן במסכת מקואות (פרק ד משנה ג): החוטט בצינור לקבל צרורות, בשל עץ בכל שהוא, בשל חרס ברביעית — היינו דוקא לקבל צרורות. והתם נמי פליג רבי יהודה ואמר: אף בשל חרס בכל שהוא, ולא קאמר רביעית אלא בשברי חרס. ובסדר המשנה לא גרסינן "הן" במסכת כלים בפרק שני (משנה ב), אלא גרסינן התם: "הדקין שבכלי חרס וקרקרותיהן" כו', ומשתמע כמו "הן", כיון דגרס "וקרקרותיהן".

שיעורן

וְחַזְיֵיהּ לִדְרַב מַתְנָא דְּאָתְיָא בְּ"וֶה הַכֶּלֶל", מַאי טַעְמָא? דְּדָמְיָא לִנְטוּלֵי; תְּנָא: "אֵלּוּ טְרֵפוֹת" - הָנֵי הוּא דִּטְרֵפָה, הָא דְּרַב מַתְנָא כְּשֵׁרָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: "אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת" דַּוְקָא; תְּנָא "וֶה הַכֶּלֶל", וּתְנָא "וֶה הַכֶּלֶל" לְדְרַב מַתְנָא דְּלָא אָתְיָא בְּ"וֶה הַכֶּלֶל", מַאי טַעְמָא? לָאו לִנְקוּבֵי דָּמְיָא, וְלָא לִפְסוּקֵי דָּמְיָא, וְלִנְטוּלֵי נַמִּי לָא דָּמְיָא; תְּנָא: "אֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת" - הָנֵי הוּא דִּכְשֵׁרוֹת, הָא דְּרַב מַתְנָא טְרֵפָה. גּוּפָא, אָמַר רַב מַתְנָא: הַאי בּוּקָא דְּאַטְמָא דְּשַׁף מִדּוּכְתֵּיהּ - טְרֵפָה. וְרָבָא אָמַר: כְּשֵׁרָה, וְאִי אִיפְּסִיק נִיבֵּיהּ - טְרֵפָה. וְהִלְכְתָא: אִיפְּסִיק - נַמִּי כְּשֵׁרָה, עַד דְּמִתְעֲכְלָא אִתְעֲבוּלֵי. "עַד כַּמָּה תֶּחְסַר". אָמַר זְעִירִי: אַתּוּן דְּלָא מִיתְחֲמֵי לְכוֹן שִׁעוּרָא - שִׁעוּרֵיהּ בְּדִינָרָא קוּרְדִּינָאָה, וְהֲוֵי כְּפִשְׁטָא זוּטַרְתִּי, וּמִשְׁתַּכְחָא בֵּינֵי פְּשִׁיטֵי דְּפוּמְבְּדִיתָא. אָמַר רַבִּי חָנָא פְּתוֹרָאָה: עֵילָא מִינַּאי הֲוָה קָאֵי בַּר נַפָּחָא, וּבְעָא מִינִּי דִּינָרָא קוּרְדִּינָאָה לְשַׁעֲרֵי בֵּיהּ טְרֵיפְתָּא, וּבְעֵי לְמֵיקַם מִקַּמַּיהּ וְלָא שְׁבַקְנִי, אָמַר לִי: שֵׁב בְּנִי, שֵׁב! אֵין בַּעֲלֵי אוּמָנִיּוֹת רַשָּׁאִין לַעֲמוֹד מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּשָׁעָה שֶׁעֲסוּקִין בִּמְלַאכְתָּם. - וְלָא? וְהָתְנַן: כָּל בַּעֲלֵי אוּמָנִיּוֹת עוֹמְדִים מִפְּנֵיהֶם, וְשׁוֹאֲלִין בִּשְׁלוֹמָן, וְאוֹמְרִין לָהֶם: אֲחֵינוּ אַנְשֵׁי מָקוֹם פְּלוֹנִי, בּוֹאֲכֶם בְּשָׁלוֹם! אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵיהֶם - עוֹמְדִין, מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים - אֵין עוֹמְדִין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין: בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה חֲבִיבָה מְצָוָה בְּשָׁעָתָהּ, שֶׁהֲרֵי מִפְּנֵיהֶם עוֹמְדִין, מִפְּנֵי תַּלְמִידֵי חֲכָמִים אֵין עוֹמְדִין. - מַמַּאי? דִּילְמָא: כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּהֵא נִמְצָא מַכְשִׁילָן לֶעָתִיד לָבֹא! אָמַר רַב נַחְמָן: כִּסְלַע - כְּיִתֵּר מִכִּסְלַע, כְּאֵיסָר - כְּיִתֵּר מִכְּאֵיסָר. אַלְמָא קָסָבַר רַב נַחְמָן: "עַד" - וְלֹא עַד בִּכְלָל. אֵיתִיבֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: חֶבֶל הַיּוֹצֵא מִן הַמִּטָּה - עַד חֲמִשָּׁה טְפָחִים טְהוֹר, מַאי לָאו חֲמִשָּׁה כִּלְמַטָּה? - לָא חֲמִשָּׁה כִּלְמַעְלָה. תָּא שְׁמַע: מֵחֲמִשָּׁה וְעַד עֲשָׂרָה - טְמֵאָה; מַאי לָאו עֲשָׂרָה כִּלְמַטָּה? - לָא, עֲשָׂרָה כִּלְמַעְלָה. תָּא שְׁמַע: הַדֵּקִין שֶׁבִּכְלֵי חֶרֶס, הֵן וְקַרְקְרוֹתֵיהֶן וְדוֹפְנוֹתֵיהֶם יוֹשְׁבִין שֶׁלֹּא מְסוּמָּכִין - מְטַמְּאִין כְּאֹהֶל, וְחוֹזְיֵיהּ — תנא לדרב מתנא, דאי לא ממעט ליה אתיא ליה לכלל טריפות ב"זה הכלל". **דדמיא לנטולי** — דמתניתין, דהא נטולה היא, ומן טרפות הוא, כדאמרינן בניטל הכבד. הילכך תנא "אלו" בטרפות למעוטי, ואיידי דתנא "אלו" בטרפות — תנא נמי "אלו" בכשרות, ואף על גב דלא ממעט מידי. **הני** — נטולי הוא דטרפה, אבל דרב מתנא כשרה. **ולנטולי נמי לא דמיא** — דהא לאו נטולה לגמרי היא. **הני** — נטולי הוא דכשרות, ניטל הטחול והכליות, אבל נטילת ירך דרב מתנא טרפה. **ניביה** — גיד שבראשו שמחובר בחור, וקטן הוא מאד. **מתעכל** — נרקב. **בוקא** — ראש הקוליא התחובה בחור עצם האליה שקורין הנק"א. **דלא מתחמי לכו שיעורא** — שלא ראיתם איסר האיטלקי מימיכם. **דינרא קורדינאה** — אותו היו מכירים, ומהרי אררט הוא. **רבי חנא פתוראה** — שולחני היה, והיו לפניו מטבעות הרבה. **אין בעלי אומניות** — העוסקים במלאכת אחרים. והוא שולחני היה, משתכר בשל אחרים למחצה, וצריך להזהר ולתת עיניו שם ולהשתדל עם כל העוברים לשאול מה הם צריכים. והכי תניא בתוספתא: המושיב את חבירו בחנות למחצית שכר, אם היה אומן — לא יעסוק באומנותו, לפי שאין עיניו על החנות בשעה שעוסק באומנותו. **עומדין מפניהם** — אמביאי בבורים קאי, במסכת בכורים (פרק ג משנה א). מפניהם עומדין — לכבדן, כדי שיהו רגילים לבא. **חביבה מצוה בשעתה** — צריכים אנו לחבבה. **מכשילן** — שאם לא יראום להם פנים צהובים ודרך כבוד — לא ירגילום לבא, מפני הטורח. **כסלע כיתר מכסלע** — היכא דשיערו רבנן כסלע. בגון גבי פלוגתא דשדרה וגולגולת, דתנן: כמה חסרון בשדרה כו', ובגולגולת — בית שמאי אומרים: כמלא מקדח, ובית הלל אומרים: כדי שינטל מן החי וימות. ואמר רב יהודה אמר שמואל [בריש פרקין] (חולין מב,ב): וכן לטרפה. ואמרינן בבכורות בפרק "על אלו מומין" (לז,ב): כמה? כדי שינטל מן החי וימות, כסלע. ואית דאמרי התם דבמתניתא תנא כסלע. ואשמועינן רב נחמן הכא, דכי שיעור רבנן כסלע — סלע מצומצם קאמר, דכי הוי מצומצם — דינו כיתר מכסלע, וטרפה. **כאיסר כיתר מכאיסר** — גבי מתניתין דתנן: עד כמה תחסר, ונימא דאבתי בשרה? דהא גבי אלו כשרות קיימינא. וקתני: עד כמה כשרה בחסרון? עד כאיסר. וכיון דהוי כאיסר — הרי היא כיתר מכאיסר, וטרפה. **אלמא קסבר** — הא דקתני מתניתין: עד כאיסר בשרה — לאו עד ועד בכלל קאמר, אלא עד ולא עד בכלל. והכי קאמר: עד כאיסר בשרה, ולא עד בכלל קאמר, אבל כאיסר עצמו טרפה. דעל כרחך "עד" דמתניתין אכשרות קאי, והכי קאמר: עד כמה תחסר, ונימא אבתי בשרה היא? וקתני: עד כאיסר. דאי אטרפות קאי — לא שייך למיתני "עד", אלא: כמה תחסר ותהא טרפה? כאיסר. **חבל היוצא** — לאחר שנסתרגה כל המטה נשאר מן החבל ותלוי במטה. **עד חמשה טפחים טהור** — דקטן הוא ואינו ראוי לבלום, הילכך לא הוי מן המטה, ואם נטמאת המטה — טהורה. **מאי לאו חמשה כלמטה** — כפחות מחמשה וטהור, דקטן הוא. אלמא, עד ועד בכלל. **לא חמשה כלמעלה** — כיותר מחמשה וטמא, כדקתני טעמא במסכת כלים (פרק יט משנה ב): מחמשה ועד עשרה טמא, שבו קושרין את הפסחים זכר לפסח מצרים, דכתיב "אסרו חג בעבותים" וגו', וכתיב "והיה לכם למשמרת", ובו משלשלין את המטה. **ועד עשרה טמא** — כדפרשינן. ומעשרה ולחוץ טהור, דיותר מדאי יש, ועומד ליקצץ. וחבל בפני עצמו לא מקבל טומאה, דטווי ואריג בעינן במסכת שבת (סד,א). **מאי לאו עשרה כלמטה** — וטמא. אלמא, עד ועד בכלל. **הדקין שבכלי חרס** — כלי חרס דקין. **הן וקרקרותיהן ודופנותיהן יושבין שלא מסומכין כו'** — בין שהן עצמן אין מחזיקין אלא כדי סיכת קטן, או שנשברו ונשארו קרקרותיהן = שולים שלהן, או דופנותיהן נשארו ויכולין לישב לבדו בלא סמיכה — עדיין כלי הן, ושיעורן — אם מחזיקין שמן כדי סיכת קטן טמאין.

עד לוג — שיעור זה ניתן לשברי כלים שלא היה תחלתן אלא עד לוג. דאם היה תחלתן יותר מלוג — הוי שיעור שבריו ברביעית הלוג, כדלקמן. **מלוג עד פאה** — כלי שהיה תחלתו יותר מלוג, כגון שנים או שלשה לוגין או יותר על [צ"ל: עד] סאה — שיעור שבריו ברביעית הלוג. **פאה כלמעלה** — ושיעור שבריו כדלקמן. **פאתים כלמעלה** — ושיעור שבריו בתורת כהנים ובמסכת כלים (פרק שני משנה ב) בלוג שלם. **והתניא לוג כלמטה כו'** — אלמא, בכולהו "עד" — ועד בכלל! **התם לחומרא** — משום הכי אמרינן בהו עד ועד בכלל — דאזלינן לחומרא, דמטמינן לשברים בשיעור זוטא. אבל כסלע וכאיסר דרב נחמן, אי הוה אמרינן בהו עד ועד בכלל — הוי קולא לאכשורה. ואשמועינן רב נחמן, דכל היכא דקתני "עד" — זיל ביה לחומרא, ואי עד ועד בכלל קולא היא — אימא: עד ולא עד בכלל. כל שיעורים של חכמים להחמיר — אי מצומצם חומרא הוא — שערינהו במצומצם, ואי מצומצם קולא — שערינהו בשוחק. **חוץ מכגרים של כתמים** — ששנינו בנדה (נח,ב) דהרואה כתם של דם בבגדה כגריס — טמא, דמספקינן לה בדם נדה. אף על גב דכי משערת ליה במצומצם חומרא הוי — לא הויא טמאה אלא ביותר מכגריס, אבל כגריס עצמו — מחזקינן ליה בדם מאכולת. והיינו להקל, דאף על גב דכגריס שעורו — בעינן כגריס ועוד. והכי תניא ב"הרואה כתם" (שם). וטעמא, משום דכתמים עצמן דרבנן, דמדאורייתא עד דחזיא מגופה, כדכתיב (ויקרא טו) "דם יהיה זובה בבשרה". **דיקא נמי** — דהא דקתני: לוג כלמטה, סאה כלמטה — משום חומרא הוא, ולאו דנימא נמי במקום קולא עד ועד בכלל. **דקתני עלה דההיא** — דחבל היוצא: חמשה טפחים כלמעלה טמא, ד"עד" דקתני: עד חמשה טהור — ולא עד בכלל. **עשרה כלמטה** — דהאי "עד" דקתני: ועד עשרה טמא — ועד בכלל קאמר. אלמא בתר חומרא אזיל. **חותך מעובר שבמעי** — הבהמה, ולא יצא מתוכה. **מותר** — אבר באבילה, וניתר בשחיטתה כעובר עצמו. וטעמא מפרש ב"בהמה המקשה" (חולין סט,ב) מ"כל בבהמה תאכלו". **מן המחוח ומן הכליות** — של בהמה. אם נחתך מהם, אף על פי שלא הוציא החתיכה מתוכה — אסור באבילה משום אבר מן החי. והתם קא יליף טעמא מ"אותה תאכלו" — שלמה ולא חסרה. כלומר, כשהיא שלמה הוא דקאמינא לך "כל בבהמה תאכלו", להתיר דבר אחר שבגופה, אבל כשהיא חסרה, דהנמצא בתוכה מחסרונה הוא — לא שרינא לך "כל בבהמה" דהיינו הנמצא בה. ומכל מקום שמעינן מינה, דהיא עצמה שריא אף על גב דנחתך מן המחול, ואין חיתוך בלא נקב, דכל נקב משום חיתוך הוא. **הוא הדין דבהמה נמי אפירא** — דחמיר ניקב ונחתך מניטל לגמרי, שעל ידי הנקב הוא הולך ומוסיף מכאוב והחולי רב בגופה. **אידי דתנא רישא מותר** — בחתיכה עצמה, דאיצטריך לאשמועינן דלאו אבר מן החי הוא — תנא איסורא דסיפא נמי בחתיכה. **לקתה בכוליא** — כגון מליא מוגלא. **בכוליא אחת** — וכל שכן בשתיהן.

למקום

שיעורן בכדי סיכת קטן ועד לוג — אבל אם היה תחלתן יותר מלוג — בעינן שיעור גדול לשברים, יותר מכדי סיכת קטן. ואפילו יחדו — בטלה דעתו אצל כל אדם ואין יחודו יחוד, דאין דרך ליחד שברים הבאים מכלי גדול לצורך סיכת קטן. וכן נראה, דעל ידי יחוד מיירי הכא, דהיאך יקבלו שברים טומאה אם לא על ידי יחוד? הא אמרינן בסוף "המצניע" (שבת צה,ב) דכלי חרס שניקב כמוציא זית — טהור מלקבל בו זיתים, ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים. ושם פירש בקונטרס: כלומר, טהור הוא מלקבל טומאה עוד משום סתם כלי חרס ששיעורו בזיתים, וגם אם היתה עליו טומאה — נטהר. ועדיין כלי הוא לקבל בו רמונים, שאם יחדו שוב לרמונים — מקבל טומאה מכאן ולהבא, או אם מתחלה היה מיוחד לרמונים לא נטהר. אלמא בעינן יחוד. ואם תאמר: דתנא בתוספתא דכלים בשלהי פרק "מחט וטבעת" (ב"ק פ"ז טו): שולי המחצין ושולי הפחתין וקרקרות הכלים ודופנותיהם [מאחוריהן] — אין ממלאין בהן ואין מקדשין בהן ואין מזין מהן וכו'. שפן ועשה מהן כלים — מקבלין טומאה מכאן ולהבא, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: כל כלי חרס שטהר שעה אחת — שוב אין לו טומאה לעולם. ואי בעינן יחוד לקבל בו רמונים כשניקב כמוציא זית, הא מיד כשניקב נטהר, וכשיחדו לרמונים אחר כך איך יקבל טומאה מכאן ולהבא? אבל אי לא בעינן יחוד אתי שפיר, דלא נטהר כל זמן שהוא ראוי לרמונים! ויש לומר: דהתם דתוספתא מיירי בדלא חזי על ידי יחוד בלי תיקון, ולהכי בשברים הפחותין מכשיעור המפורש כאן בשמעתין דמחמת גריעותא לא מהני יחוד. אבל היכא דלא בעי תיקון, דאין מחוסר אלא יחוד — לא אמרן דכיון שטיהר שוב לא יקבל טומאה לעולם. והא דתנן במסכת כלים (פרק ה משנה ח): חתכו חוליות פחות מארבעה טפחים — טהור, מירחו בטיט — מקבל טומאה משיסיקנו לאפות בו סופגנין. משמע דאתא ביה טומאה על ידי תקון! שאני התם דחשיב כלי גמור על ידי שנעשה אחר כך שלם כמתחילה על ידי תקון. אבל שברים קטנים אין נחשבים להיות עוד כלים על ידי שום תקון. ואם תאמר: לפי מה שפירש דלא מהני ראויות לשברים לקבל טומאה עד שיחד, הא בפרק "כל הכלים" (שבת קכד,ב) פליגי רבי מאיר ורבי יהודה בכלי שנשבר בשבת וראוי למלאכה אחרת לענין טלטול, דרבי יהודה אוסר לטלטל משום נולד, ורבי מאיר שרי, דלית ליה נולד. אבל כולי עלמא מודו שאם נשבר מערב שבת — דלא הוי נולד, ושרי לטלטולי בשבת הואיל וראוי למלאכה אחרת. אלמא מנא הוא לענין שבת, ואם כן לענין טומאה נמי מנא הוא, כדאמר רבא בפרק "כל הכלים" (שם קכג,א) גבי מחט של יד, מדלענין טומאה לאו מנא הוא — לענין שבת נמי לאו מנא הוא! ועוד מוכח התם דלא בעינן יחוד לענין שבת, גבי רבא דאיתווס מסאניה בטינא ואתא שמעיה ושקל חספא וקא מכפר ליה, ומפרש טעמא: משום דאילו הוה בחצר — חזי לאיכסויי ביה מנא! ויש לומר: דלעולם בעינן יחוד לענין טומאה. והא דקאמר רבא: מדלענין טומאה לאו מנא הוא — היינו אפילו על ידי יחוד, דכיון דניטל חודה או עוקצה לא מהני בה יחוד. והא דתנן במסכת כלים פרק י"ג (משנה ה): מחט שניטל חודה או עוקצה טהורה, ואם התקינה למיתוח טמאה — לאו יחוד בעלמא קאמר, אלא שעשה שום תיקון, אבל היכא דהוי מנא לענין טומאה על ידי יחוד, לענין שבת לא תקנו יחוד. וכן משמע התם בההיא דתרגמא אביי אליבא דרבא בגולמי דזימנין דמימליך עלייהו ומשוי להו מנא. משמע דאף על גב דטהורה היא, דאבתי לא מימלך עליה — אפילו הכי מותר לטלטלה, הואיל וראויה להיות כלי על ידי יחוד. ומיהו קשה מההיא דאמר בפרק "במה אשה יוצאה" (שבת נח,ב): העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחת תינוקות, יש להם עינבל — טמאים, אין להם עינבל — טהורים, נטלו עינבליהן — עדיין טומאתן עליהם. ומפרש רבי יוסי ברבי חנינא: הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס. רבי יוחנן אמר: הואיל וראוי לגמוע בו מים לתינוק. אלמא בראויות בעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אף על פי שלא יחדו לגמוע! דעל כרחך בלא יחדו מיירי, מדפליג עלה רבי יוסי ברבי חנינא ולא מטמא משום גימוע, דבעינן מעין מלאכה ראשונה. ועוד, אי יחדו — מה לי לא היה לו עינבל מעולם, מה לי היה לו עינבל וניטל? ועוד, מדפריך עליה: ורבי יוחנן לא בעי מעין מלאכה ראשונה? והא תניא: יכול כפה סאה וישב עליה כו', ואמר רבי אלעזר: אומרים במדרסות "עמוד ונעשה מלאכתנו", ואין אומרים בטמא מת "עמוד ונעשה מלאכתנו". ורבי יוחנן אמר: אף אומר בטמא מת "עמוד ונעשה מלאכתנו". והדהיא על כרחך בלא יחוד, דומיא דכפה סאה וישב עליה, דאיירי כשלא יחדו לישיבה, דממעט ליה מדכתיב "אשר ישב עליו הזב" — מי שמיוחד לישיבה, יצא זה שאומרין לו "עמוד ונעשה מלאכתנו"! ויש לומר: דשאני גבי זגין, דכיון שגם הדיוט יכול להחזיר העינבל כדקאמר התם, אית לן למימר דחשיב כלי על ידי דבר מועט, שעדיין ראוי לגמוע קודם חזרת עינבל ואפילו בלא יחוד. ולמאן דאמר: הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס — ניחא ממה נפשך, אי בעלמא בעי מעין מלאכה ראשונה — הכא נמי לא מהני לגמוע מים, דהיינו מלאכה אחרת. ואפילו אם תמצי לומר דבעלמא טמא בלא יחוד, הכא שעומד למלאכה ראשונה על ידי חזרת העינבל, אי לא דראוי להקישו — לא הוי טמא, ולא סגי ליה בגימוע מים, דהוי כמו "עמוד ונעשה מלאכתנו". **התם** לחומרא — השתא חוזר בו מכל מה שתירץ, והוי כמו "אלא". **כל** שיעורי חכמים להחמיר — ואם תאמר: בפרק "תפלת השחר" (ברכות כו,א) דקאמר רבי יהודה: עד ארבע שעות, ובעי בגמרא אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל, ופשיט דעד ועד בכלל, דומיא דההיא דקאמר רבי יהודה גבי תפלת המוספים עד שש שעות, דהוי עד ועד בכלל כדמוכח התם. והיינו קולא, שיכול להמתין ולהתפלל עד סוף ארבע! ויש לומר: דאיכא נמי חומרא, דלא אמרינן עבר זמנו, וחייב עדיין להתפלל כל שעה רביעית. ואם תאמר: והיכי פשיט ליה דעד ארבע שעות מתפלת המוספין? דלמא האי עד ועד בכלל, והאי עד ולא עד בכלל, כדקאמר הכא גבי ההיא דחבל היוצא מן המטה, דחמשה כלמעלה ועשרה כלמטה! ויש לומר: דשאני הכא דשניהם שוים, דתרוייהו לחומרא.

והרי

שִׁיעוּרָן בִּכְדֵי סִיכַת קָטָן, וְעַד לוֹג; מַאי לָאו לוֹג כְּלְמַטָּה? - לָא, לוֹג כְּלְמַעְלָה. תָּא שְׁמַע: מִלּוֹג עַד סְאָה - בְּרְבִיעִית; מַאי לָאו, סְאָה כְּלְמַטָּה? - לָא, סְאָה כְּלְמַעְלָה. תָּא שְׁמַע: מִסְּאָה וְעַד פָּאתַיִם - בַּחֲצִי לוֹג; מַאי לָאו, פָּאתַיִם כְּלְמַטָּה? - לָא, פָּאתַיִם כְּלְמַעְלָה. - וְהַתַּנְיָא: לוֹג - כְּלְמַטָּה, סְאָה - כְּלְמַטָּה, פָּאתַיִם - כְּלְמַטָּה! - הָתָם לְחוּמְרָא. דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כָּל שִׁיעוּרֵי חֲכָמִים לְהַחְמִיר, חוּץ מִכְּגְרִים שֶׁל כְּתָמִים לְהָקֵל. דַּיְקָא נַמִי, דְּקָתָנֵי עֲלָהּ דְּהַהִיא: חֲמִשָּׁה - כְּלְמַעְלָה, עֲשָׂרָה - כְּלְמַטָּה. "נִיטַּל הַמְּחוֹל". אָמַר רַב עֲוִירָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִיטַּל, אֲבָל נִיקַּב - טְרֵפָה. מְתִיב רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר זְבִידָא: חוֹתֵךְ מֵעוּבָּר שֶׁבְּמֵעֶיהָ - מוּתָּר בַּאֲכִילָה, מִן הַמְּחוֹל וּמִן הַכְּלָיוֹת - אָסוּר בַּאֲכִילָה; הָא בְּהֵמָה גּוּפָא שָׁרְיָא! - הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ בְּהֵמָה נַמִי אֲסִירָא, אֵידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא מוּתָּר בַּאֲכִילָה - תְּנָא נַמִי סֵיפָא אָסוּר בַּאֲכִילָה. וְאִיבָּעֵית אֵימָא: נִיקַּב לְחוּד, וְנֶחְתַּךְ לְחוּד. "נִיטְּלוּ הַכְּלָיוֹת". אֲמַר רָכִישׁ בַּר פַּפָּא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: לָקְתָה בְּכוּלְיָא אַחַת - טְרֵפָה. אָמְרִי בְּמַעֲרָבָא: וְהוּא דְּמָטַאי לְקוּרְטָא

למקום

בגולמי דזימנין דמימליך עלייהו ומשוי להו מנא. משמע דאף על גב דטהורה היא, דאבתי לא מימלך עליה — אפילו הכי מותר לטלטלה, הואיל וראויה להיות כלי על ידי יחוד. ומיהו קשה מההיא דאמר בפרק "במה אשה יוצאה" (שבת נח,ב): העושה זגין למכתשת ולעריסה ולמטפחת תינוקות, יש להם עינבל — טמאים, אין להם עינבל — טהורים, נטלו עינבליהן — עדיין טומאתן עליהם. ומפרש רבי יוסי ברבי חנינא: הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס. רבי יוחנן אמר: הואיל וראוי לגמוע בו מים לתינוק. אלמא בראויות בעלמא בלא יחוד מקבל טומאה אף על פי שלא יחדו לגמוע! דעל כרחך בלא יחדו מיירי, מדפליג עלה רבי יוסי ברבי חנינא ולא מטמא משום גימוע, דבעינן מעין מלאכה ראשונה. ועוד, אי יחדו — מה לי לא היה לו עינבל מעולם, מה לי היה לו עינבל וניטל? ועוד, מדפריך עליה: ורבי יוחנן לא בעי מעין מלאכה ראשונה? והא תניא: יכול כפה סאה וישב עליה כו', ואמר רבי אלעזר: אומרים במדרסות "עמוד ונעשה מלאכתנו", ואין אומרים בטמא מת "עמוד ונעשה מלאכתנו". ורבי יוחנן אמר: אף אומר בטמא מת "עמוד ונעשה מלאכתנו". והדהיא על כרחך בלא יחוד, דומיא דכפה סאה וישב עליה, דאיירי כשלא יחדו לישיבה, דממעט ליה מדכתיב "אשר ישב עליו הזב" — מי שמיוחד לישיבה, יצא זה שאומרין לו "עמוד ונעשה מלאכתנו"! ויש לומר: דשאני גבי זגין, דכיון שגם הדיוט יכול להחזיר העינבל כדקאמר התם, אית לן למימר דחשיב כלי על ידי דבר מועט, שעדיין ראוי לגמוע קודם חזרת עינבל ואפילו בלא יחוד. ולמאן דאמר: הואיל וראוי להקישו על גבי כלי חרס — ניחא ממה נפשך, אי בעלמא בעי מעין מלאכה ראשונה — הכא נמי לא מהני לגמוע מים, דהיינו מלאכה אחרת. ואפילו אם תמצי לומר דבעלמא טמא בלא יחוד, הכא שעומד למלאכה ראשונה על ידי חזרת העינבל, אי לא דראוי להקישו — לא הוי טמא, ולא סגי ליה בגימוע מים, דהוי כמו "עמוד ונעשה מלאכתנו". **התם** לחומרא — השתא חוזר בו מכל מה שתירץ, והוי כמו "אלא". **כל** שיעורי חכמים להחמיר — ואם תאמר: בפרק "תפלת השחר" (ברכות כו,א) דקאמר רבי יהודה: עד ארבע שעות, ובעי בגמרא אי עד ועד בכלל אי לא עד ועד בכלל, ופשיט דעד ועד בכלל, דומיא דההיא דקאמר רבי יהודה גבי תפלת המוספים עד שש שעות, דהוי עד ועד בכלל כדמוכח התם. והיינו קולא, שיכול להמתין ולהתפלל עד סוף ארבע! ויש לומר: דאיכא נמי חומרא, דלא אמרינן עבר זמנו, וחייב עדיין להתפלל כל שעה רביעית. ואם תאמר: והיכי פשיט ליה דעד ארבע שעות מתפלת המוספין? דלמא האי עד ועד בכלל, והאי עד ולא עד בכלל, כדקאמר הכא גבי ההיא דחבל היוצא מן המטה, דחמשה כלמעלה ועשרה כלמטה! ויש לומר: דשאני הכא דשניהם שוים, דתרוייהו לחומרא.

והרי

והרי מים זכים דכשרים הכא והכא — פירש הקונטרס: לא ידענא מאי קושיא. ויש לומר דהכי פירושא: והרי מים זכים דאתו מחמת לקותא וכשרים בכוליא, ולא גמרינן ממוגלא, ואם כן אין לדמות הטרפות זו לזו.

בלשון יחיד אני שונה אותה — שבמשנה עצמה היה שונה דברי רבי שמעון. אבל אין לפרש: משום דאתיא כיחידאה, דמה בכך? האמר בפרק "החולץ" (יבמות מב,ב): סתם במתניתין ומחלוקת בברייתא — הלכה כסתם. להביא

לְמִקּוֹם חָרִיץ. וְהֵיכָא מְקוֹם חָרִיץ? לְחִיזְרָא דְּתוּתֵי מַתְנֵי. אֲמַר רַב נְחוּנְיָא: שְׁאִילְתִּינְהוּ לְכוּלְּהוּ טְרוֹפָאֵי דְּמַעְרְבָא, וְאָמְרִי לִי: הִלְכְתָא כְּרַבִּישׁ בַּר פַּפָּא. וְלֵית הִלְכְתָא כְּרַב עֲוִירָא, דְּרַב עֲוִירָא נַמִּי לָא אֲמַרַן אֶלָּא בְּקוּלְּשֵׁיהּ, אֲבָל בְּסוּמְכֵיהּ - טְרֵפָה, וְאִי אִישְׁתַּיֵּיר בֵּיהּ כְּעוֹבִי דִּינָר זָהָב - כְּשֵׁרָה. אָמְרִי בְּמַעְרְבָא: כָּל הַפּוֹסֵל בְּרֵיאָה - כָּשֵׁר בִּכְוֹלְיָא, שֶׁהֲרֵי נֶקֶב פָּסוּל בְּרֵיאָה וְכָשֵׁר בִּכְוֹלְיָא, וְכָל שֶׁכֵּן הֵיכָא דְּכָשֵׁר בְּרֵיאָה - כָּשֵׁר בִּכְוֹלְיָא. מַתְקִיף לָהּ רַבִּי תַּנְחוּמָא: וְכֻלָּא הוּא? הֲרֵי מוּגְלָא, דְּכָשֵׁר בְּרֵיאָה וּפָסוּל בִּכְוֹלְיָא! וַהֲרֵי מַיִם זַכִּין, דְּכָשְׁרִים הָכָא וְהָכָא! אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: טְרֵפוֹת קָא מְדַמֵּית לַהֲדָדֵי? אֵין אוֹמְרִים בִּטְרֵפוֹת זוֹ דּוֹמָה לָזוֹ, שֶׁהֲרֵי חוֹתְכָהּ מִבָּאן - וּמַתָּה, חוֹתְכָהּ מִבָּאן - וְחַיָּה. וּמַיִם זַכִּין כְּשֵׁרִים - לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּצִילֵי, אֲבָל עֲכִירֵי - טְרֵפָה; וְכִי צִילֵי נַמִּי - לָא אֲמַרַן אֶלָּא דְּלָא סְרִיחַ, אֲבָל סְרִיחַ - טְרֵפָה. הַפּוּלְיָא שֶׁהִקְטִינָהּ, בְּדַקָּה - עַד כְּפוֹל, בְּגַפָּה - עַד כַּעֲנָבָה בֵּינוֹנִית. "נִיטַּל לֶחִי הַתַּחְתּוֹן". אָמַר רַבִּי זֵירָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁיְּכוֹלָה לְחַיּוֹת עַל יְדֵי לְעִיטָה וְהַמְרָאָה, אֲבָל אֵינָהּ יְכוֹלָה לְחַיּוֹת עַל יְדֵי לְעִיטָה וְהַמְרָאָה - טְרֵפָה. "נִיטְלָה הָאֵם שֶׁלָּהּ". תָּנָא: הִיא הָאֵם, הִיא טַרְפַּחַת, וְהִיא שַׁלְפּוּחִית. "הֲרוּתָהּ בִּידֵי שָׁמַיִם כְּשֵׁרָה". תָּנוּ רַבָּנָן: אֵיזוֹהִי חֲרוּתָהּ? כָּל שֶׁצָּמְקָה רֵיאָה שֶׁלָּהּ, בִּידֵי שָׁמַיִם - כְּשֵׁרָה, בִּידֵי אָדָם - טְרֵפָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בִּידֵי כָּל הַבְּרִיּוֹת. אִיבַּעְיָא לְהוּ, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אַרֵישָׁא קָאֵי - וּלְקוּלָּא, אוֹ אַסִּיפָא קָאֵי - וּלְחוּמְרָא? תָּא שְׁמַע, דְּתַנְיָא: חֲרוּתָהּ בִּידֵי אָדָם - טְרֵפָה, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בִּידֵי כָּל הַבְּרִיּוֹת. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה הֲוָה קָאָזֵיל בְּמַדְבְּרָא, אַשְׁכַּח הָנְהוּ דִּיכְרֵי דִּצְמִיק רֵיאָה דִּידְהוּ, אֲתָא שָׁאֵיל בֵּי מִדְרְשָׁא, אֲמַרוּ לֵיהּ: בְּקַיְּיטָא אַיְיתֵי מְשִׁיכְלֵי חִיוָּרֵי וּמַלִּינְהוּ מַיָּא קְרִירֵי, וְאַנְּחִינְהוּ מֵעֵת לְעֵת, אִי הָדְרָן בָּרְיָין - בִּידֵי שָׁמַיִם הִיא וּכְשֵׁרָה, וְאִי לָא - טְרֵפָה. סִיתְוָא, אַיְיתֵי מְשִׁיכְלֵי שִׁיחוּמֵי, וּמַלִּינְהוּ מַיָּא פְּשׁוּרֵי, וְאַנְּחִינְהוּ מֵעֵת לְעֵת, אִי הָדְרָא בָּרְיָא - כְּשֵׁרָה, וְאִי לָא - טְרֵפָה. "הַגְלוּדָה". תָּנוּ רַבָּנָן: הַגְּלוּדָה - רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וַחֲכָמִים פּוֹסְלִים. וּכְבָר הֵעִיד אֶלְעָזָר סָפְרָא וְיוֹחָנָן בֶּן גּוּדְגְּדָא עַל הַגְּלוּדָה שֶׁפְּסוּלָה. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: חָזַר בּוֹ רַבִּי מֵאִיר. מִפְּלֵל דְּלִרְבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר פְּלִיג רַבִּי מֵאִיר בִּגְלוּדָה? וְהָתַנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי מֵאִיר וַחֲכָמִים עַל הַגְּלוּדָה שֶׁפְּסוּלָה; וּכְבָר הֵעִיד רַבִּי אוֹשַׁעְיָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה הַבַּשָּׁם לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן עַל הַגְּלוּדָה שֶׁפְּסוּלָה. וְאִם נִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ כְּסֶלַע - כְּשֵׁרָה! אֶמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מַאי לֹא נֶחְלְקוּ - לֹא עָמַד רַבִּי מֵאִיר בְּמַחְלוֹקְתּוֹ. אָמַר מָר: אִם נִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ כְּסֶלַע - כְּשֵׁרָה. הֵיכָא? אֶמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: עַל פְּנֵי הַשְּׁדֶרָה כּוּלָּהּ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: דַּאֲרִיךְ וְקָטִין, דְּכִי מְצָרֵף לָהּ הָוֵי כְּסֶלַע. אוֹ דִלְמָא, בְּרוֹחַב כְּסֶלַע עַל פְּנֵי הַשְּׁדֶרָה כּוּלָּהּ? תָּא שְׁמַע, דְּפָרֵישׁ רַבִּי נְהוֹרַאי מִשְּׁמֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: בְּרוֹחַב כְּסֶלַע עַל פְּנֵי כָּל הַשְּׁדֶרָה כּוּלָּהּ. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: רָאשֵׁי פְּרָקִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי אָמַר: מְקוֹם טִיבּוּרוֹ. בָּעֵי רַבִּי יַנַּאי בְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל: נִיטַּל מְקוֹם הַשְּׁדֶרָה וְכוּלּוֹ קַיָּים, נִיטַּל מְקוֹם טִיבּוּרוֹ וְכוּלּוֹ קַיָּים, נִיטְּלוּ רָאשֵׁי פְּרָקִים וְכוּלּוֹ קַיָּים, מַאי? תֵּיקוּ. אָמַר רַב: כָּל הָעוֹר כּוּלּוֹ מַצִּיל בִּגְלוּדָה, חוּץ מֵעוֹר בֵּית הַפְּרָסוֹת. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילּוּ עוֹר בֵּית הַפְּרָסוֹת נַמִּי מַצִּיל. בָּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי אַסִי מֵרַבִּי יוֹחָנָן: עוֹר בֵּית הַפְּרָסוֹת, מַהוּ שֶׁיַּצִּיל בִּגְלוּדָה? אֲמַר לֵיהּ: מַצִּיל. אֲמַר לֵיהּ: לְמַזְרְתָּנוּ רַבֵּינוּ, אֲלוּ שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן כִּבְשָׂרָן - עוֹר בֵּית הַפְּרָסוֹת! אֲמַר לֵיהּ: אַל תַּקְנִיטֵנִי, שֶׁבִּלְשׁוֹן יָחִיד אֲנִי שׁוֹנֶה אוֹתָהּ. דְּתַנְיָא: הַשּׁוֹחֵט אֶת הָעוֹלָה לְהַקְטִיר כַּזַּיִת מֵעוֹר שֶׁל תַּחַת הָאַלְיָה, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ כָּרֵת, חוּץ לְזְמַנּוֹ - פִּגּוּל וְחַיָּבִין עָלָיו כָּרֵת. אֶלְיעֶזֶר בֶּן יְהוּדָה אִישׁ אֶיבָלִים אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי יַעֲקֹב, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ עֵיפוֹם אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶחָד עוֹר בֵּית הַפְּרָסוֹת, וְאֶחָד עוֹר הָרֹאשׁ שֶׁל עֶגֶל הָרָךְ, וְאֶחָד עוֹר שֶׁל תַּחַת הָאַלְיָה, וְכָל שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים גַּבֵּי טוּמְאָה: "אֵלּוּ שֶׁעוֹרוֹתֵיהֶן כִּבְשָׂרָן", למקום חריץ — שהגידין מעורין שם, והוא אמצעית הכוליא. **טרופאי** — מורי הוראות על הטרפות. **כרב עוירא** — בניקב הטחול. **ולא אמרן** — דלית הלכתא כוותיה, אלא דאינקב בקולשיה. **בסומכיה** — בעוביו למעלה. **ואי אשתייר** — בעובי דופנו, ולא יצא המחט לחוץ, ויש הגזה כנגדו כעובי דינר כשר. **וכל שכן כו'** — דוקיא הוא דדייקנא ממילתייהו. **מוגלא כשרה בריאה** — כדאמרן (חולין מח,א): דקיימן צימחי, טינרי. **ופסול בכוליא** — כדאמרן ברישׁ פירקין (שם): מליא מוגלא — טרפה, מים זכין — כשרה, ואוקימנא בכוליא. **והרי מים זכין דכשרין הכא והכא** — לא ידענא מאי קושיא. **אלא** — לא תימא כל שכן. דאף על גב דנקב פסול בריאה וכשר בכוליא, איכא מידי דכשר בריאה ופסול בכוליא, דאין אומרים בטרפות כו', דיש אבר שחולי זה קשה לו ואין חולי זה קשה לו. **שהרי חותכה מכאן ומתה כו'** — חתוך סימנין או גיד צוארה ומתה, חתוך כל כתפיה וחיה. **הקטינה** — הכוליא הקטינה מאליה מחמת חולי. **היא האם** — דמתניתין. **היא טרפחת** — דלקמן (חולין נו,ב) הורו בטרפחת כרבי בזפק. **היא שלפוחית** — דאמר לעיל בפירקין (חולין מח,א). **צמקה** = יבשה, "ושדים צומקים" מתרגמינן: דדין יבשין (הושע ט). **בידי שמים** — מקול ברד ורעם. **בידי אדם** — שהבעיתה אדם, לא הדרא בריא. **כל הבריות** — שאגת אריה וקול שחל. **אריש קאי** — אף בידי כל הבריות כבידי שמים. **תא שמע** — דאסיפא קאי. **משיכלי חיורי** — של כלי חרס לבן. **שחימי** — שחורות, ואינן מצטננות כל כך כלבנות. ובלשון מורי: שחימי — של נחשת, חיורי — של חרס. **מדקאמר חזר בו** — מכלל דמעיקרא הוה פליג. **הכשם** = מובר בשמים. **ואם נשתייר בו כסלע** — על ידי אותו שיור מעלה ארוכה. **דאריך** — על פני כל אורך השדרה, וקצר כחוט. ומאי כסלע דקאמר — דאי מצטרפת לאורכו ומשוית ליה עגול הוה כסלע. **במקום טיבורו** — בעינן כסלע. **ראשי פרקים** — בכל פרקי חוליותיה, ועצמות השוק והירך, בעינן שיור כסלע. **כל העור כולו** — כל היכא דמשתייר ההוא כסלע — מעלה ארוכה, וחוזר כל עורה לקדמותו. **חוץ מעור בית הפרסות** — מן הארכובה ולמטה, דלא הוי עור מפני שהוא רך. **ואלו שעורותיהן כבשרן** — לענין דמטמאין עורן כבשרן. אלמא לאו עור הוא, וקחשיב האי בהדייהו ב"העור והרוטב" (חולין קכב,א). **אל תקניטני** — מאותה משנה. **שבלשון יחיד אני שונה אותה** — כלומר, יחידאה היא ולא קיימינן כוותיה, דרבי שמעון קתני לה, ופליגי עליה, דתנא קמא לא תנא אלא עור שתחת האליה לחודיה. קרבן שנשחט על מנת לאכול הימנו או להקטיר הימנו חוץ למקום אכילתו. **פסול ואין בו כרת** — לאוכל הימנו בהלבתו. ואם שחטו על מנת לאכול או להקטיר הימנו. **חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת** — האוכל ממנו אפילו בהלבתו. ומקרא נפקא לן בפרק שני דזבחים (כח,א). ועור שתחת הזנב רך הוא, ונפסל קרבן במחשבת אכילתו כבשר. ובעולה שכולה כליל לא פסלה מחשבת אכילה אלא מחשבת הקטרה. **איבלים** — כפר. **עיבום** — בסמ"ך. **עגל הרך** — מפרש ב"העור והרוטב" (חולין קכב,א): כל זמן שיונק. **וכל שמנו חכמים** — ב"העור והרוטב" (חולין קכב,א) לגבי עורות כבשר.

להביא

להביא עור בית הבושת — להכי מפרש ואמר: להביא עור בית הבושת — משום דאין להביא אלא זה לבדו, שהרי כל המנויין שם הראויין להיות בעולה שנויין כאן חוץ מזה. עור השליל אינו ראוי להיות בעולה, דאין שליל לזכרים. **בית הבושת** — בית הרחם של נקבה. **משנה ואלו טריפות בעוף** — אף על גב דכל טריפות דבהמה כנגדן בעוף, הני אצטריכו ליה למיתני. נקובת הושט — משום פסוקת הגרגרת. וההוא איצטריך, דלא תימא: הואיל וחיותו של עוף לא נפיש, דהא כשר בסימן אחד — אימא גרגרת נמי תיטרף במשהו. והכתה חולדה — משום דקתני: מקום שעושה אותה טרפה, דהיינו נקיבת הקרום, דלא תימא: תיטרף בנשבר העצם בלא נקיבת קרום, כדאמרינן לקמן בעוף של מים. וניקבו הדקין — משום דקבעי למיתני סיפא גבי "אלו כשירות" [חולין נו,ב]: יצאו בני מעיה ולא ניקבו, ולא תימא: עוף שחיותו מועט תיטרף ביציאה לחודה. **הכתה חולדה על ראשה** — חיישינן לנקיבת קרום. **הכתה** — נשכתה בשיניה. דאילו ביד — אמרן לעיל (חולין נג,א): יש דרוסה לחולדה בעופות, וכל כנגד החלל מיטרפה בה. **נחמרו** — כווצו מחמת האור ונהפכה מראיתן, לשון (איכה א) "מעי חמרמרו". **אם הוריקו** — מפרש בגמרא: לב וקורקבן אדומין שהוריקו, וירוקין שהאדימו. **אם אדומים** — הלב והקורקבן כמשפטן, שלא נשתנה מראה שלהן. **דרסה** — אדם ברגליו. **או שטרפה בכותל** — הכה בה בכותל. **או שריצצתה בהמה** — דאיכא למיחש להני תלתא משום ריסוק איברים, ועדיין מפרכסת. אם שהתה מעת לעת ושחטה — כשרה. ובדיקה בעיא כדאוקמינן בפירקין (חולין נא,ב). **גמרא מכנים ידו** — בפיו של עוף שנשכתו חולדה בראשו, ובודק — דוחק אצבעו כלפי חיך העוף והמוח נדחק למעלה. אם המוח מבצבץ ויוצא דרך נקב המכה. **טרפה** — שמא ניקב הקרום. **הניחא למאן דאמר** — לעיל (חולין מה,א) גבי ניקב הקרום: עד דמינקיב עילאה ותתאה — שפיר. **אלא למאן דאמר** — דטריף עילאה לחודיה, כי לא מבצבץ אמאי כשרה? דלמא עילאה אינקיב ותתאה קיים! **תתאה מיפקע** — בדחיפת אצבע כשדוחפו למעלה. **אין בדיקה לחולדה** — לנשיכת חולדה. **מפני ששיניה דקות** — ואפילו ניקב הקרום, פעמים שאין המוח יוצא על ידי דחיפת אצבע בחיך. **מאי הוי** — אי אפשר דלא מבצבץ פורתא! **ועקומות** — ונוקב באלכסון, ובשהמוח נדחף למעלה — העצם סותמו ועומד כנגדו, שנקב העצם אינו כנגד נקב הקרום. **כי סליק זעירי** — מבבל לנהרדעא. **ביד** — כדמפרש לעיל: מכניס ידו בו'. **אבל לא כמסמר** — מלמעלה, מוליכו על הנקב לראות אם יחגור בקרום. ופותח את הגולגולת תחלה לאחר שחיטה. ופעמים שאינו נקוב והמסמר נוקבו, ומפסיד ממון ישראל. **אף כמסמר** — בודקין, ולא חיישינן לדלמא איהו נקיב ליה בידא כדמפרש. **כמחטא** — כדפרישית במסמר. ניקב קרום — מתוך ששיניה דקות ועקומות אינו מבצבץ. **אבל לא כמסמר** — מפני שמכלה ממונו של ישראל. **נשבר העצם** — לקמיה פריך. וקרומו רך — הלכך, כי נשבר העצם תו לא קאי קרום. **אמר ליה רב נחמן לרב ענן** — תמהני בזאת. **מר אמר** — אתה אמרת לי שראית שמואל שהוא בודק לנשיכת חולדה, אלמא לא מטרף בעצם לחודיה. ואף הונא חברין אמר לי דאיהו חזייה לרב דבדיק בידא. וקשיא לי: והא תני לוי כו'. **כנגדן בעוף** — במידי דאיתיה בעוף. המסט ובית הכוסות ליתנהו בעוף. **בדיק בשימשא** — נגד השמש מסתכל אם יראה נקב, שהאור יפה לבדיקה.

לְהָבִיא עוֹר בֵּית הַבּוֹשֶׁת, חוּץ לִמְקוֹמוֹ - פָּסוּל וְאֵין בּוֹ בָּרֵת, חוּץ לִזְמַנּוֹ - פִּיגּוּל וְחַיָּיבִים עָלָיו כָּרֵת. **משנה** וְאֵלּוּ טְרֵפוֹת בָּעוֹף: נִקּוּבַת הַוֵּושֶׁט, וּפְסוּקַת הַגַּרְגֶּרֶת. הִכְּתָה חוֹלְדָה עַל רֹאשָׁהּ מָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה. נִיקַּב הַקּוֹרְקְבָן. נִיקְּבוּ הַדַּקִּין. נָפְלָה לָאוּר וְנֶחְמְרוּ בְּנֵי מֵעֶיהָ; אִם יְרוּקִים - פְּסוּלִים, אִם אֲדוּמִים - כְּשֵׁרִים. דְּרָסָהּ וּטְרָפָהּ בְּכוֹתֶל, אוֹ שֶׁרִיצַּצְתָּהּ בְּהֵמָה, וּמְפַרְכֶּסֶת, וְשָׁהֲתָה מֵעֵת לְעֵת וּשְׁחָטָהּ - כְּשֵׁרָה. **גמרא** רַב וּשְׁמוּאֵל וְלֵוִי דְּאָמְרִי: מַכְנִיס יָדוֹ לְפָנִים וּבוֹדֵק, אִם מְבַצְבֵּץ וְעוֹלֶה - טְרֵפָה, וְאִם לָאו - כְּשֵׁרָה. הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר: עַד דְּמִנְקִיב קְרָמָא תַּתָּאָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אִינְקִיב עִילָּאָה אַף עַל גַּב דְּלָא אִינְקַב תַּתָּאָה, נֵיחוּשׁ דִּלְמָא עִילָּאָה אִינְקִיב, תַּתָּאָה לָא אִינְקִיב! - אִי אִיתָא דְּאִינְקִיב עִילָּאָה, תַּתָּאָה אַגַּב רוּפְכֵיהּ מִיפְקַע פָּקַע. אָמַר זְעִירִי: אֵין בְּדִיקָה לְחוֹלְדָה, מִפְּנֵי שֶׁשִּׁינֶּיהָ דַּקּוֹת. וְכִי שִׁינֶּיהָ דַּקּוֹת, מַאי הָוֵי? אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא: מִפְּנֵי שֶׁשִּׁינֶּיהָ דַּקּוֹת וַעֲקוּמוֹת. כִּי סְלִיק לְנָהַרְדְּעָא שְׁלַח לְהוּ: דְּבָרִים שֶׁאָמַרְתִּי לִפְנֵיכֶם טָעוּת הֵן בְּיָדִי, בְּרַם כָּךְ אָמְרוּ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: בּוֹדְקִין לְחוֹלְדָה בַּיָּד, אֲבָל לֹא בְּמַסְמֵר; וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף בְּמַסְמֵר. וּבְפִלּוּגְתָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נְחֶמְיָה, חַד בָּרַיִיךְ בִּידָא, וְחַד בָּרַיִיךְ בְּמַחְטָא. מַאן דְּבָרַיִיךְ בִּידָא אָמַר לֵיהּ לְמַאן דְּבָרַיִיךְ בְּמַחְטָא: עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל! אָמַר לֵיהּ מַאן דְּבָרַיִיךְ בְּמַחְטָא לְמַאן דְּבָרַיִיךְ בִּידָא: עַד מָתַי אַתָּה מַאֲכִיל לְיִשְׂרָאֵל נְבֵלוֹת? - נְבֵלוֹת? וְהָא שְׁחוּטָה הִיא! אֶלָּא: טְרֵפוֹת, שְׁמָא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ. תְּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יְהוּדָה הוּא דְּבָרַיִיךְ בִּידָא. דִּיתַנְיָא, רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה: בּוֹדְקִין לְחוֹלְדָה בַּיָּד, אֲבָל לֹא בְּמַסְמֵר; נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ. תְּסְתַּיֵּים. הָא גּוּפָא קַשְׁיָא, אָמְרַתְּ: בּוֹדְקִין לְחוֹלְדָה בַּיָּד אֲבָל לֹא בְּמַסְמֵר - אֶלְמָא אִית לֵיהּ בְּדִיקוּתָא, וְהָדַר תָּנֵי: נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ - אֶלְמָא לֵית לֵיהּ בְּדִיקוּתָא! - סֵיפָא אַתָּאן לְעוֹף שֶׁל מַיִם, הוֹאִיל וְאֵין לוֹ קְרוּם. - אֵין לוֹ קְרוּם סָלְקָא דַּעְתָּךְ? - אֶלָּא: הוֹאִיל וּקְרוּמוֹ רַךְ. אָמַר לֵיהּ רַב נַחְמָן לְרַב עָנָן, מָר אָמַר: שְׁמוּאֵל בָּרַיִיךְ בִּידָא וּמַכְשֵׁר, וְהוּנָא חַבְרִין אָמַר: רַב בָּרַיִיךְ בִּידָא וּמַכְשֵׁר; וְהָתְנֵי לֵוִי: טְרֵפוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים בִּבְהֵמָה - כְּנֶגְדָּן בָּעוֹף; יָתֵר עֲלֵיהֶן עוֹף - נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ! אָמַר לֵיהּ: הַהוּא בְּעוֹף שֶׁל מַיִם, הוֹאִיל וְאֵין לוֹ קְרוּם. - אֵין לוֹ קְרוּם סָלְקָא דַּעְתָּךְ? - אֶלָּא: הוֹאִיל וּקְרוּמוֹ רַךְ. הַהִיא תַּרְנְגוֹלְתָּא דַּהֲוַאי בֵּי רַב חָנָא, שַׁדְרָה לְקַמֵּיהּ דְּרַב מַתָּנָא, נִשְׁבַּר הָעֶצֶם וְלֹא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ הֲוַאי, וְאַכְשְׁרָהּ. אָמַר לֵיהּ, וְהָתְנֵי לֵוִי: טְרֵפוֹת שֶׁמָּנוּ חֲכָמִים בִּבְהֵמָה - כְּנֶגְדָּן בָּעוֹף; יָתֵר עֲלֵיהֶן עוֹף - נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ! אָמַר לֵיהּ: הָתָם בְּעוֹף שֶׁל מַיִם, הוֹאִיל וְאֵין לוֹ קְרוּם. - אֵין לוֹ קְרוּם סָלְקָא דַּעְתָּךְ? - אֶלָּא אֵימָא: הוֹאִיל וּקְרוּמוֹ רַךְ. רַב שֵׁיזְבִי בָּרַיִיךְ בְּשִׁימְשָׁא, רַב יֵימַר בָּרַיִיךְ בְּמַיָּא, רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב בָּרַיִיךְ

להביא עור של בית הבושת — לקמן ב"הערוה והרוטב" (חולין קכב,ב) פירש רש"י: הא דלא חשיב ליה בהדיא בהדי אינך בברייתא — משום דבעולה מיירי שהוא זכר. ומיהו, איכא מאן דתני "ובח" בפרק "כל הזבחים שקיבלו" (זבחים כח,א) ולא קתני עולה! ויש לומר: דלא חשיב אלא מידי דהוה בכל הקרבנות. ועור שתחת האליה, אף על גב דאינה קרבה אלא בכבש, מכל מקום איתיה או באכילת אדם או באכילת מזבח. ואם תאמר: אמאי לא קאמר נמי להביא עור השליל, דחשיב לקמן במתניתין ב"הערוה והרוטב" (חולין קכב,א) בהדי אלו שעורותיהם כבשרן? ואומר רבינו תם: משום דאין מפגלים בשליל, כדאיתא פרק "כל הפסולין" (זבחים לה,א): פיגל בשליל — לא נתפגל הזבח, ואף השליל לא נתפגל.

ורבי יוחנן אמר אף במסמר — וליכא משום מכלה ממונן של ישראל. ובפלוגתא לאו דוקא, דרבי יוחנן דאמר אף במסמר — לא כרבי יהודה ולא כרבי נחמיה.

נבלות והא שחוטה היא — ואם תאמר: והא שמעינן ליה לרבי יהודה דאמר פרק "חטאת העוף" (זבחים סט,ב) דשחיטת העוף אינה מטהרת טריפתה מטומאתה. דקאמר: "נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה", טרפה למה נאמרה — להביא טרפה ששחטה (שחלבה טהור מכלל שהיא מטמאה) [שמטמאה]. וכן ריש מסכת טהרות, גבי שלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור: שחיטתה ומליקתה מטהרת טרפתה מידי נבלה, רבי יהודה אומר: אינה מטהרת! ויש לומר: דמכל מקום, כיון דלרבי נחמיה מטהרת — לא הוה ליה למימר שהיה מאכיל נבילות. ועוד, דלא מסיק אדעתיה תסתיים דרבי יהודה הוא דבדיק בידא. **מר** אמר שמואל בדיק בידא וכן רב — ואף על גב דכבר אמרינן לעיל: רב ושמואל ולוי דאמרי מכניס ידו לפנים ובודק, מכל מקום אשמועינן הכא דמעשה נמי עבד. **והא** תני לוי טרפות שמנו חכמים וכו' — בחנם מקשה מברייתא ארב ושמואל. דאלוי גופיה הוה מצי למפרך, דאמר לעיל: מכניס ידו לפנים ובודק.

באלו בני מעיים אמרו בקורקבן בלב ובכבד — אבל ריאה לא חשיב, כדאמרינן לקמן (חולין נז,א) דאין ריאה לעוף לא לינפל ולא ליחמר. ואף על גב דמסיק דחזקיה לגמרי היה אומר, דאין לו ריאה, שלא היה בקי בתרנגולים, מכל מקום הוא אמת כדאמר רב חגא, הואיל ורוב צלעות מגינות עליה.

איבעיא להו הורו בטרפחת לאיסורא וכרבי בזפק להיתרא או דלמא הורו בטרפחת להיתרא כרבי בזפק אבל כרבי בזפק לא סבירא להו — כן גריס רש"י, ופירש דמספקא ליה אם הורו בטרפחת לאיסורא, כרבי טרפון דסנהדרין (לג,א) דהאכילה לכלבים. וכן פירש רבינו חננאל, ופסק בטרפחת לחומרא, מדמספקינא להאי הורו לחומרא. וזהו תימה: דהתם חשיב ליה טועה בדבר משנה, ורבי טרפון נמי חזר בו! ומיהו, שמא יש לחלק בין בהמה לעוף, דמצי למימר דהכא מיירי בטרפחת של עוף, דמיטריף טפי. וליכא למיפשט מדתני לו', דלא חשיב טרפחת בהדי "יתר עליהן בעוף", משום דלא מיירי בפלוגתא, כי היכי דלא חשיב ניטלה הנוצה לרבי יהודה. ומיהו יש לתמוה: אמאי לא מבעיא לן הכא אם הורו בטרפחת ובזפק בתרוייהו להיתרא? דכי האי גוונא מיבעיא לן בפרק "בירה" (שבת מו,א) גבי הורה במנורה כרבי שמעון בנר, דאיבעיא להו: הורה במנורה להיתרא וכרבי שמעון בנר להיתרא, או דלמא הורה במנורה לאיסורא וכרבי שמעון בנר להיתרא? ונראה דגרסינן בספרים הכא: הורו בטרפחת להיתרא וכרבי בזפק להיתרא, או דלמא הורו בטרפחת להיתרא כרבי בזפק, אבל כרבי בזפק לא סבירא להו. והשתא ניחא, דלא מספקא ליה הכא אם הורו בטרפחת לאיסורא, דמילתא דפשיטא היא דשריא, כדמוכח במסכת סנהדרין (לג,א) דאפילו רבי טרפון חזר בו, וטועה בדבר משנה חשיב ליה. והא דלא מיבעיא לן התם אם הורו במנורה להיתרא, כגון שלא הדליקו בה באותה שבת התירו לטלטלה, כרבי שמעון דמתיר התם נר שהדליקו בו באותה שבת, אבל כרבי שמעון דנר לא סבירא להו, משום דדחייה בידים — דלא שייך התם לתלות היתר של מנורה בהיתר של נר, דמנורה שלא הדליקו בה באותה שבת לא שייך לאסור מטעם מוקצה אלא מטעם בנין, כדאמר התם דאית ליה חידקי, וגזרינן אטו דחוליות. ונר שהדליקו בה באותה שבת — משום מוקצה. אבל הכא שייך לתלות זה בזה, דכי היכי דרבי לית ליה טרפות בזפק — כך לית להו טרפות בטרפחת. ומיהו, התם פירש הקונטרס דמיבעיא לן: חדא הוראה היא, והכי קאמר: הורה במנורה להיתרא כדרך שהיה רבי שמעון מתיר נר ישן, או דלמא תרי הוראות הוו: הורה במנורה לאיסורא כדאמר בפירקין, וגזר אטו חוליות, וכרבי שמעון הורה בנר להיתרא. ופירושו מגומגם.

אבל היפך בהם טרפה — בכלל נקובי דמתניתין הוא, דטעמא — משום דסופו לינקב ולירקב.

שמוטת

בְּגִילָא דְּחִיטְּתָא. אֲמַר רַב שֵׁיזְבִי: הָנֵי אָוְוֵי דִּידַן, כְּעוֹף שֶׁל מַיִם דְּמָיַין. "נָפְלָה לָאוּר". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן יְהוֹשֻׁעַ: שִׁיעוּר יְרוּקָתָן כְּשִׁיעוּר נְקוּבָתָן, מַה נְּקוּבָתָן בְּמַשֶּׁהוּ - אַף יְרוּקָתָן בְּמַשֶּׁהוּ. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הוֹרִיקָה כְּבֵד כְּנֶגֶד כְּנֵי מֵעַיִם, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: טְרֵפָה. - וְלֹא יְהֵא אֶלָּא נִיטְּלָה! אֲמַר רָבָא: כֵּיוָן שֶׁהוֹרִיקָה כְּבֵד כְּנֶגֶד כְּנֵי מֵעַיִם - בְּיָדוּעַ שֶׁנִּפְלָה לָאוּר, וְנֶחְמְרוּ כְּנֵי מֵעַיִם, וּטְרֵפָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָוְיָא לֵיהּ הַהִיא תַּרְנְגוֹלְתָּא, שַׁדְּרֵיהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר בְּרִיבִּי, אֲמַר לֵיהּ: יְרוּקִין הֲווּ, וְאַכְשְׁרָהּ. - וְהָאָנֵן תְּנַן: יְרוּקִין פְּסוּלִין! - לֹא אָמְרוּ יְרוּקִין פְּסוּלִין אֶלָּא בַּקּוֹרְקְבָן, בַּלֵּב וּבַכָּבֵד. תַּנְיָא נַמִי הָכִי: בְּאֵלּוּ בְּנֵי מֵעַיִם אָמְרוּ - בַּקּוֹרְקְבָן, בַּלֵּב וּבַכָּבֵד. רַבִּי יִצְחָק בַּר יוֹסֵף הֲוָה לֵיהּ הַהוּא תַּרְנְגוֹלְתָּא, שַׁדְּרֵהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַבָּהוּ, וַאֲמַר לֵיהּ: אֲדוּמִין הֲוֹו, וּטְרֵפָה. - וְהָאָנֵן תְּנַן: אֲדוּמִין כְּשֵׁרִים! אֲמַר לֵיהּ: אֲדוּמִין שֶׁהוֹרִיקוּ, וִירוּקִין שֶׁהֶאֱדִימוּ - טְרֵפָה; לֹא אָמְרוּ אֲדוּמִין כְּשֵׁרִים אֶלָּא בַּלֵּב בַּקּוֹרְקְבָן וּבַכָּבֵד. אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר חִיָּא אָמַר רַבִּי מָנִי: אֲדוּמִין שֶׁהוֹרִיקוּ, וּשְׁלָקָן וְחָזְרוּ וְהֶאֱדִימוּ - כְּשֵׁרִין, מַאי טַעְמָא? קוּטְרָא עָיֵיל בְּהוּ. אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, אַף אֲנַן נַאֲמַר: אֲדוּמִין שֶׁלֹּא הוֹרִיקוּ, וּשְׁלָקָן וְהוֹרִיקוּ - טְרֵפָה, מַאי טַעְמָא? אִינְּלַאי בָּהֲתַיְיהוּ. אֲמַר רַב אַשִׁי: הִלְכָךְ, לָא לֵיכוֹל אֱינָשׁ אֶלָּא בִּשְׁלָקָא. וְלָא הִיא, אַחֲזוּקֵי רֵיעוּתָא לָא מַחְזְקִינַן. "דְּרָסָהּ וּטְרָפָהּ בְּכוֹתֶל". אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן אַנְטִיגְנוֹס מְשׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יַנַּאי: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ צְרִיכָה בְּדִיקָה. **משנה** וְאֵלּוּ כְּשֵׁרוֹת בָּעוֹף: נִיקְּבָה הַמַּרְגֵּרֶת, אוֹ שֶׁנִּסְדְּקָה. הִכְּתָה חוֹלֶדָּה עַל רֹאשָׁהּ מָקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה. נִיקַּב הַזֶּפֶק, רַבִּי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ נִיטַּל. יָצְאוּ בְּנֵי מֵעֶיהָ וְלֹא נִיקְּבוּ. נִשְׁתַּבְּרוּ נַפָּהּ, נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ, נִמְרְטוּ כְּנָפֶיהָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִטְּלָה הַנּוֹצָה - פְּסוּלָה. **גמרא** תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי סִימַאי וְרַבִּי צָדוֹק שֶׁהָלְכוּ לְעֵבֶר שָׁנָה בְּלוּד וְשָׁבְתוּ בְּאוֹנוֹ, וְהוֹרוּ בְּטַרְפַּחַת כְּרַבִּי בְּזֶפֶק. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הוֹרוּ בְּטַרְפַּחַת - לְאִיסּוּרָא, כְּרַבִּי בְּזֶפֶק - לְהֶתֵּירָא; אוֹ דִּילְמָא, הוֹרוּ בְּטַרְפַּחַת לְהֶתֵּירָא כְּרַבִּי בְּזֶפֶק, אֲבָל כְּרַבִּי בְּזֶפֶק לָא סָבִירָא לְהוּ? תֵּיקוּ. אָמַר רַבָּה וְאִיתֵימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: גַּגּוֹ שֶׁל זֶפֶק נִידּוֹן כְּוֻושְׁטּ. הֵיכָא? אֲמַר רַב בִּיבִי בַּר אַבַּיֵי: כָּל שֶׁנִּמְתָּח עִמּוֹ. "יָצְאוּ בְּנֵי מֵעֶיהָ". אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר

במיא — מוציא כל המוח מן הקרום דרך פיה כמו שהיא יורדת לחוט השדרה וממלא הקרום מים, ואם יוצא דרך המכה — בידוע שניקב הקרום. לישנא אחרינא: מכניס בנקב העצם מים, וחוזר ומוציאו ורואה, אם נתלבנו — בידוע שנתערב המוח בהם. **בגילא דחיטתא** — כדפרישית במסמר. **אווזי דידן** — הואיל ותמיד הן במים. **שיעור ירוקתן** — מחמת האור. **הוריקה כבד כנגד בני מעיים** — ראשה אחד של כבד תלוי כנגד בני מעיין, וראשה אחד למעלה. **אלא ניטלה** — הא אמרן (חולין נד,א): ניטל הכבד — כשר! **בריבי** — גדול שבדורו. **ירוקים הוו** — הדקים. **אדומין הוו** — הדקין, והן רגילין להיות ירוקין, וטרפה. **אדומין שהוריקו** — לב וקורקבן, שהן תמיד אדומין — נפסלין אם הוריקו, אבל ירוקין כגון דקין — נפסלין בהאדמה. **לא אמרו אדומין כשרין אלא בלב וקורקבן וכבד** — שדרכן להיות אדומין. **קוטרא עייל בהו** — מעיקרא, ועבשיו הלך מחמת המים הרותחים. **אינלאי בהתייהו** — חרפתן, דודאי נחמרו. **הלכך** — כיון דאמרן דזימנין דמגלי ריעותייהו כי שליק להו. **לא ליכול איניש** — עוף שנפל לאור, אלא בשליקה. **לא מחזקינן** — והיכא דלא מינכר ריעותא בהדיא — לא טרפינן לה, אלא אם כן מיתרמי דשליק לה וחזי ריעותא. **צריכה בדיקה** — אף על פי ששהתה מעת לעת, דשמא נשברה השדרה ונפסק החוט. **משנה** **חוזפק** — כרס שהאוכל נקבע שם. **נפיה** — עצמות הכנפים. **נשתברו רגליה** — מן הארכובה ולמטה, או אפילו למעלה ולא יצא העצם לחוץ, אבל יצא לחוץ — תנן ב"בהמה המקשה" (חולין עו,א) דהוי טרפה. **נמרטו כנפיה** — היינו נוצה גדולה שעל כל גופה, פלומ"ש בלעז. נוצה היא הדקה הסמוכה לבשר שאין לה קנים, ובלעז מל"ש. **גמרא** **ושבתו באונו** — יום שבת שבתו שם. **איבעיא** להו — תרתי הוראות הוו, והכי קאמר: הורו בטרפחת לאיסורא, כדתנן בסנהדרין (לג,א): והאכילה רבי טרפון לכלבים. וכרבי בזפק נמי להיתרא, דאפילו ניטל. או דלמא: הורו בטרפחת להיתרא כרבי בזפק, ואמרו דאם ניטלה האם — כשרה, כמתניתין, אבל כרבי בזפק לא סבירא להו. הכי גרסינן: **הורו בטרפחת לאיסורא וכרבי בזפק להיתרא** — או דלמא הורו בטרפחת להיתרא כרבי בזפק, אבל כרבי בזפק לא סבירא להו. **נידון כוושט** — בנקב משהו. **כל שנמתח עמו** — ממקום שהוא מתחיל לימשך לצד הוושט להיות מיצר והולך. **עמו** — עם הוושט. **נמתח** — נמשך, דהיינו מן המיצר ולמעלה, כדאמרינן (חולין מה,א) גבי מוח: כל זמן שבגולגולת נידון כמוח, התחיל לימשך נידון כחוט, אלמא מקום מצר קרי משיכה. **היפך בהן** — כשהכניסן לתוכו היפך עליונו לתחתיתו, או עגולה זו למעלה מכמות שהיתה, שהחליף זו למעלה וזו למטה. **כונניות** — לשון "ואת בנו" (שמות לח), שברא להם בסיס לישב עליו, ואם ירדו מבסיסן שוב אין מתיישבים. **ברכא דכולא ביה** — כרך שהכל בו. ועל כנסת ישראל נאמר, שכל מושליהן מהן ולא מעם אחר. **מעייניה** — מעיו. **ושחטיה קמיה** — כדי שיתאנח וימשך מעיו אליו. **לבריה** — של זה הנופל.

באחוזת עינים — ולא נגע בו ולא הזיקו, אלא דנדמה לאביו כאילו נשחט. לפי שלא היה רוצה ליגע במעיים, שלא יהפך בהן. **צנא** — סל. **דאנקורי** — עופות שנשתברו רגליהן בארכובה למטה, או למעלה מארכובה, ואין העצם יוצא לחוץ. ובתשובת הגאונים מצאתי: עוף שחור הוא ושל מים הוא, ובמצחו חברבורות לבנות, ועל שם כך נקרא אינקורי, שהוא מנומר כמו ניקוב, פינטור"א, ובעיר הזאת יש מהן. **בצומת הנידין** — שיהו ששה עשר חוטין קיימין, כדאמרינן בפרק "בהמה המקשה" (חולין עו,ב), והוא בשפולו של עצם השוק סמוך לארכובה. **יד** — כתף. **שמוטת ירך** — בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואיעבול ניביה (חולין נד,ב). **שמוטת גף** — פרק עליון המחובר בגבה. **טרפה** — דחיישינן שמא ניקב הריאה. לפי שהריאה נחבאת בין הצלעות, וקרום הבשר רך ודק בין צלע לצלע, וכששומטת גפה מתנתקת הריאה עם הגף. **תיבדק** — הריאה. מכניס קנה דק בגרגרת ונופח בריאה, ואם הרוח יוצא — טרפה, ואם לאו — כשרה. **כעלה של וורד** — דקה ואדומה. **בין אנפים** — בין כנפיה. **דלא מיטריף בה** — אם ניקבה. **כנגדן בעוף** — אלמא, ניקבה הריאה דבהמה — הוא הדין לעוף! **לא לינפל** — אם נפלה מן הגג, דאמרן (חולין נא,ב) צריכה בדיקה — אין צריך לבדוק בריאה. **ולא ליחמר** — בנפלה לאור, שבודקין המעיים שמא הוריקו — אין צריך לבדוק הריאה. **ורוב צלעות מגינות עליה** — רוב ריוח הצלעות מגין עליה. שהצלעות אינן שוכבות על רחבן אלא על חודן, וכולן רחבן לפנים, והריאה נחבאת ביניהם. של בריבי — חזקיה, שהיה גדול בדורו. **ניכר שאינו בקי בתרנגולים** — אינו רגיל לאבול תרנגולים, לפיכך לא ידע אם יש להן ריאה. ולשון בדיחותא הוא. **נהרא נהרא ופשטיה** — אין פשטי הנהר דומין, זה חריף וזה עומד, כך אין מנהג המקומות דומות. ורב, כשרה סבירא ליה, וראה בני פומבדיתא שנהגו בו איסור ולא התירו בפניהם. ורב יהודה מפומבדיתא הוה, וסבר דרב טרפה סבירא ליה. **צומת הנידין** — מקום שהגידין צומתין, מתחברין ומתהדקין, לשון "חומץ צומתו" דפסחים (מ,א) אשטריינט"א בלעז. **שמוטת ירך בעוף כשר** — והרי הכל ניטל, וכל שכן אם ניטל צומת הגידין לבדן! **מתניתין ידענא** — בפרק "בהמה המקשה" (חולין עו,א): וכן שניטל צומת הגידים לבדן וכל הארכובה קיימת. **וכן בעוף** — דאם ניטל צומת הגידין טרפה. **אמר** ליה — רבי אבא: דילמא מדאגמריה רב לרב הונא דשמוטה כשרה, והתם אמר: וכן בעוף — שני ליה בין שמוטה לחתוכה, ובשמוטה כשרה ואפילו ניטלה כולה, ובחתוכה טרפה אפילו צומת הגידין לבדן. **אמר** ליה — רבי ירמיה לרבי אבא. **ואת מפרש שמעתין דרב** — מדנפשיך? לאו דידך הוא, דבפירוש אמר רב. **אמר ליה אין** — לא גרסינן. רבי זירא ורבי אבא תרוייהו מבבל הוו, וסלקו להתם, ורבי זירא סליק ברישא. וקאמר ליה רבי אבא: חייך, אחר שעלית מבבל הלום.

בַּאֲחוּזַת עֵינַיִם, אִינְגִּיד וְאִיתְּנַהּ, עוֹיל לְמַעְיָנֵיהּ וְחַיְיטֵיהּ לְכַרְסֵיהּ. "נִשְׁתַּבְּרוּ רַגְלֶיהָ". הַהוּא צַנָּא דְּאִינְקוֹרֵי דְּאָתְיָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, בַּדְּקֵיהּ רָבָא בְּצוֹמֶת הַגִּידִין וְאַכְשְׁרֵיהּ. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יָד בִּבְהֵמָה - כְּשֵׁרָה, שְׁמוּטַת יֶרֶךְ בִּבְהֵמָה - טְרֵפָה. שְׁמוּטַת יֶרֶךְ בְּעוֹף - טְרֵפָה. שְׁמוּטַת גַּף בְּעוֹף - טְרֵפָה, חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נִיקְּבָה הָרֵיאָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: תִּיבָּדֵק, וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: תִּיבָּדֵק. חִזְקִיָּה אָמַר: אֵין רֵיאָה לְעוֹף, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: יֵשׁ לוֹ, וְיֶשְׁנָהּ כְּעֶלָּה שֶׁל וֶרֶד בֵּין אֲגַפַּיִם. מַאי אֵין רֵיאָה לְעוֹף? אִילֵימָא דְּלֵית לֵיהּ כְּלָל - וְהָא קָא חָזֵינָא דְּאִית לֵיהּ! אֶלָּא דְּלָא מִיטְרִיף בֵּיהּ - וְהָתָנֵי לֵוִי: טְרֵפוֹת שָׁמְנוּ חֲכָמִים בַּבְּהֵמָה - כְּנֶגְדָּן בָּעוֹף; יָתֵר עֲלֵיהֶן עוֹף - נִשְׁבַּר הָעֶצֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִיקַּב קְרוּם שֶׁל מוֹחַ! אֶלָּא: אֵין לוֹ לָא לְנִנְפַּל וְלָא לְיִחַמַּר; מַאי מַעְמָא? אָמַר רַב חָנָה: הוֹאִיל וְרוֹב צַלְעוֹתֶיהָ מְגִינוֹת עָלֶיהָ; וְהָא מִדְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: יֵשׁ לוֹ, וְיֶשְׁנָהּ כְּעֶלָּה שֶׁל וֶרֶד בֵּין אֲגַפַּיִם - מִכְּלָל דְּחִזְקִיָּה סָבַר דְּלֵית לֵיהּ! אֶלָּא אָמְרִי בְּמַעֲרָבָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מִדְּבָרָיו שֶׁל בְּרִיבִי נִיכָּר שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּתַרְנְגוֹלִין. אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף כְּשֵׁרָה. אָמַר לֵיהּ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא לְרַב הוּנָא: וְהָא רַבָּנַן דְּאָתוּ מִפּוּמְבְּדִיתָא אָמְרוּ, רַב יְהוּדָה מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב אָמַר: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - טְרֵפָה! אָמַר לֵיהּ: בְּרִי, נַהֲרָא נַהֲרָא וּפְשָׁטֵיהּ. אֲזַל רַבִּי אַבָּא, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב יִרְמְיָה בַּר אַבָּא דְּקָא בָּדֵיק בְּצוֹמֶת הַגִּידִין, אָמַר לֵיהּ: לָמָּה לֵיהּ לְמָר כּוּלֵּי הַאי? וְהָא רַב הוּנָא אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף כְּשֵׁרָה! אָמַר לֵיהּ: אָנָא מַתְנִיתִין יָדַעְנָא: בְּהֵמָה שֶׁנֶּחְתְּכוּ רַגְלֶיהָ, מִן הָאַרְכּוּבָה וּלְמַטָּה - כְּשֵׁרָה, מִן הָאַרְכּוּבָה וּלְמַעְלָה - פְּסוּלָה, וְכֵן שֶׁנִּיטַּל צוֹמֶת הַגִּידִין; וַאֲמַר רַב עֲלָהּ: וְכֵן בָּעוֹף. - אִי הָכִי קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב! אִישְׁתִּיק. אָמַר לֵיהּ: דִּילְמָא שָׁנֵי לָהּ בֵּין שְׁמוּטָה לַחֲתוּכָה? אָמַר לֵיהּ: וְאַתְּ מְפָרְשַׁתְּ שְׁמַעְתָּתֵיהּ דְּרַב? בְּפִירוּשׁ אָמַר רַב: שְׁמוּטָה - כְּשֵׁרָה, חֲתוּכָה - פְּסוּלָה; וְאַל תִּתְמַהּ, שֶׁהֲרֵי חוֹתְכָהּ מִכָּאן וּמֵתָּה, חוֹתְכָהּ מִכָּאן וְחֵיתָה. כִּי סְלִיק רַבִּי אַבָּא אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי זֵירָא דְּיָתֵיב וְקָאָמַר, אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יֶרֶךְ בָּעוֹף - טְרֵפָה. אָמַר לֵיהּ: חַיֵּי דְּמָר, מִיּוֹמָא דְּסְלִיק מָר לְהָכָא הוה

שמוטת יד בבהמה כשרה — והוא הדין נחתכו, דדוקא נחתכו רגליה טרפה, אבל ידיה — כשרה. ולקמן (חולין נח,ב) נמי אמרינן: בעלת חמש רגלים או שאין לה אלא שלשה — הרי זה מום, ואמר רב הונא: לא שנו אלא שחיסר ביד, אבל ברגל — טרפה נמי הוה.

שמוטת ירך — פירש בקונטרס: בוקא דאטמא דשף מדוכתיה ואיעבול ניביה. והדין עמו, דכולה שמוטה דשמעתין באיעבול ניביה איירי בבהמה ובעוף, אבל לא איעבול — כשר. כך פסיק לעיל (חולין נד,ב): והלכתא אפילו אפסיק נמי כשרה עד דאיעבול איעבולי. והשתא ניחא מה דנקיט בכוליה שמעתין "שמוטה", ולא נקט "דשף מדוכתיה" כדנקט רב מתנא לעיל (נד,ב), משום דרב מתנא אסר בלא איעבול ניביה, אבל הכא דאיירי באיעבול ניביה — שייך לשון שמוטה. ולהכי מייתי לעיל דרב מתנא גבי "אלו כשרות" דוקא, ולא מייתי דרב יהודה דהכא. ועוד, דרבי יוחנן קאמר לעיל (חולין נד,א): "אלו טרפות" דוקא, למעוטי הא דרב מתנא, ורבי יוחנן קאמר לקמן: שמוטת ירך בעוף טרפה. והוא הדין בבהמה נמי טרפה, מדתני לוי ולא חשיב ליה גבי יתר עליהן עוף. ולא משמע דפליג עליה, מדמקשינן לעיל מיניה אדרב ושמואל. ועוד, דלקמן בסוף שמעתא (עמוד ב): הלכה רווחת בישראל, שמוטת ירך בעוף טרפה. והוא הדין בבהמה כדפירשית. ולעיל (נד,ב) פסקינן הלכה דאפילו אפסיק כשרה עד דאיעבול איעבולי. ולכך נראה דכולה שמעתין איירי דאיעבול ניביה. **למה** ליה למר כולי האי והא אמר רב הונא אמר רב שמוטת ירך בעוף כשרה — השתא סלקא דעתך דשמוטה וחתוכה הכל אחד. ואף על גב דבהמה טרפה, כדמוכח מתניתין (חולין עו,א) דבהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמעלה, מכל מקום בעוף כשרה. ושמא לא ידע השתא ברייתא דלוי, דכל טרפות שמנו חכמים בבהמה כנגדן בעוף. ולפי המסקנא דמחלק בין שמוטה לחתוכה, ניחא. ולרב הונא אמר רב דמכשיר שמוטת ירך בעוף — כמו כן בבהמה, מדתני לוי ומכשיר אפילו באיעבול ניביה, כדפרישנא דכולה שמעתא באיעבול ניביה. ואף על גב דאפילו מאן דמיקל לעיל גבי "ואלו כשרות" מודה באיעבול ניביה, רב הונא אמר רב מיקל בכולהו. ומיהו, קצת תימה, דלא מישתמיט בכולה שמעתין למינקט בחד דוכתא שמוטת ירך בבהמה כשרה! ולא מסתבר למימר כלל דנקט עוף לרבותא. וגם רבי ירמיה שהביא ראיה לדבריו, ואמר ליה: אנא מתניתין ידענא, לא דקדק אלא מהא דאמר רב עלה: וכן בעוף. אבל מהא דאסרה מתניתין בבהמה לא רצה לדקדק ולומר: כל שכן בעוף דזוטר חיותיה. ולכך נראה, דדוקא בעוף מכשיר רב הונא אמר רב ולא בבהמה, ולית ליה ברייתא דלוי. ואף על גב דמקשינן מיניה לרב לעיל — היינו אליבא דרב יהודה. ודוחק.

דילמא שני ליה בין שמוטה לחתוכה — פירש בקונטרס: דשמוטה כשרה ואפילו ניטלה כולה, ובחתוכה טרפה אפילו צומת הגידין לבדן. ותימה: מה רוצה לומר, שמפרש שאם ניטלה כולה כשרה? אם רוצה לומר שאם ניטל הירך ממקום שהיתה מחוברת באליה — כשרה, וחתוכה דטרפה — כגון באותו עצם האמצעי שבו צומת הגידין בתחתיתו, סמוך לפרק הארכובה הנמכרת עם הראש, ולמעלה הוא תחוב בעצם הקולית שהוא עצם התחוב באליה. ואף על גב דבאותו עצם האמצעי טרפה, מכל מקום בעליון שהוא עצם הקולית כשרה, כדמפרש שחותכה מכאן וחיה מכאן ומתה. וזהו תימה, דאפילו נבלה נמי מקריא אם ניטלה ירך וחלל שלה ניכר, כדאמר רבי אלעזר פרק קמא (חולין כא,א), וליכא מאן דפליג, ומה שייך לקרות זה שמוטה וזה חתוכה? שתיהן חתוכות נינהו, כיון דאיירי אפילו ניטלה כולה. והיה לו לפרש כאן בפשיטות, דשמוטה כשרה — כגון דלא נחתכו רגליה, אלא דשף מדוכתיה עצם הירך, שקפץ ממקומו מחור שבעצם האליה שהוא תחוב בו, אבל נחתכו טרפה אפילו בצומת הגידין!

מטלית של טרסיים — פירש הקונטרס: צורפי נחשת. וכן פירש הערוך, והביא ראיה דאמר במגילה פרק "בני העיר" (כו,א): מעשה בבית הכנסת של טרסיים שהיתה בירושלים. ובנזיר פרק שלישי (נב,א): מעשה שהביא קופה מלאה עצמות מכפר טביא לבית הכנסת של טרסיים. פירש בערוך: ומסתמא מפני שצורפי נחשת מזוהמים כבורסקי ועל כן היה להם בית הכנסת לבד.

ובפרק קמא דעבודה זרה (יז,ב): "חכם של טרסיים אני", אייתו ליה תרי קיבורי חד דשיתיא וחדא דערבא, משמע דטרסי וגרדי חדא הוא. וקשה: דבפרק "החליל" (סוכה נא,ב) משמע דגרדיים בפני עצמן וטרסיים בפני עצמן! ועוד, דאמרינן באגדה דמגילה (יג,ב): בגתן ותרש שני טרסיים היו והיו מספרים בלשון טרסיים, משמע שהיא אומה שיש לה לשון בפני עצמה.

ודילמא סבר טרפה יולדת ומשבחת — מסתברא דלא גרסינן "יולדת", דאין צריך לו כלל. ועוד, הא אמרינן פרק קמא דעבודה זרה (טז,א) גבי רבי יהודה מתיר בשבורה, אמרו לו: והלא מרביעין עליה זכר! אמר להן: לכשתלד. אלמא לא מקבלת זכר! ומיהו, יש לחלק בין טרפה חתוכה רגלים לשאר טרפות. **איזיל** ואחזי היכי איתא מילתא — אף על גב דכהאי גונא חשיב ב"המוכר הספינה" (בבא בתרא עה,א) מלגלג, גבי ההוא תלמיד דאמר ליה רבי יוחנן: אם לא ראית לא האמנת, מלגלג על דברי חכמים אתה. שאני הכא, שבא לברר הדבר ולהודיע איך ידע שלמה.

סימן לטרפה כל שאינה יולדת — יש כמה בהמות שפוסקות מלילד ולא מחזקינן לה בטרפות. אלא בעי למימר: אם יולדת בידוע שאינה טרפה.

מכאן

הָוָה לָן פִּתְחוֹן פֶּה קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, וּשְׁאֵילְנֵיהּ, וַאֲמַר לָן: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - כְּשֵׁרָה. וְאַשְׁכַּחְתֵּיהּ נָמֵי לְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא דְּיָתֵיב וְקָא בָּדֵיק בְּצוֹמֶת הַגִּידִין, וְאָקְשִׁי לֵיהּ: לָא סָבַר לָהּ מָר הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - כְּשֵׁרָה? אָמַר לִי, אֲנָא מַתְנִיתִין יָדַעְנָא: בְּהֵמָה שֶׁנִּפְחְתוּ רַגְלֶיהָ, מִן הָאַרְכּוּבָה וּלְמַטָּה - כְּשֵׁרָה, מִן הָאַרְכּוּבָה וּלְמַעְלָה - פְּסוּלָה, וְכֵן שֶׁנִּיטַּל צוֹמֶת הַגִּידִין; וַאֲמַר רַב עָלָהּ: וְכֵן בְּעוֹף. וַאֲמַרִי לֵיהּ: אִי הָכִי, קַשְׁיָא דְּרַב אַדְּרַב! אֵישְׁתִּיק. וַאֲקְשִׁי לֵיהּ: וְדִלְמָא שָׁנֵי לֵיהּ לְרַב בֵּין שְׁמוּטָה לַחֲתוּכָה! וַאֲמַר לִי: וְאַתְּ מְפָרֶשְׁתְּ שְׁמַעֲתֵיהּ דְּרַב? בְּפֵירוּשׁ אָמַר רַב: שְׁמוּטָה - כְּשֵׁרָה, חֲתוּכָה - פְּסוּלָה. וַאֲמַר, מַה בִּידָךְ? - הָכִי אָמַר רַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי אָמַר רַב: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - טְרֵפָה. וְכֵן אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - טְרֵפָה. וַאֲמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי: אֵילְמָלֵי הָוָה רַבִּי יוֹחָנָן בְּאַתְרָא דְּאוֹרוּ בָּהּ חַבְרָוָותָא לְהֵתֵירָא, לָא פָּרְכִים; דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא אָמַר רַבִּי: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף כְּשֵׁרָה. וְתַרְנְגוֹלֶת הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי חֲנִינָא שֶׁנִּשְׁמְטָה יָרֵךְ שֶׁלָּהּ, וֶהֱבִיאָהּ לִפְנֵי רַבִּי וְהִתִּירָהּ לוֹ, וּמִלָּתָהּ רַבִּי חֲנִינָא, וַהֲוָה מוֹרֵי בָּהּ הֲלָכָה לַתַּלְמִידִים: זֶה הַתִּיר לִי רַבִּי, זֶה הִתִּיר לִי רַבִּי. וְלֵית הִלְכְתָא כְּכָל הָנֵי שְׁמַעֲתָתָא, אֶלָּא כִּי הָא דְּשָׁאַל רַבִּי יוֹסֵי בֶּן נְהוֹרַאי אֶת רַבִּי יְהוֹשָׁעַ בֶּן לֵוִי: קְדֵירַת קָנֶה בְּכַמָּה? אָמַר לוֹ, מִשְּׁנָה שְׁלֵמָה שָׁנִינוּ: עַד כְּאִיסָר הָאִיטַלְקִי. אָמַר לוֹ: וַהֲלֹא רָחֵל אַחַת הָיְתָה בְּשִׁכּוּנָתֵנוּ שֶׁנִּקְדֵּר קָנֶה שָׁלָהּ, וְעָשׂוּ לָהּ קְרוּמִין שֶׁל קָנֶה וְחָיְתָה! אָמַר לוֹ: וְעַל דָּא אֶת סָמִיךְ? וַהֲלֹא הֲלָכָה רוֹוַחַת בְּיִשְׂרָאֵל: שְׁמוּטַת יָרֵךְ בְּעוֹף - טְרֵפָה; וְתַרְנְגוֹלֶת הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חַלַפְתָּא שֶׁנִּשְׁמְטָה יָרֵךְ שֶׁלָּהּ, וְעָשׂוּ לָהּ שִׁפּוֹפֶרֶת שֶׁל קָנֶה וְחָיְתָה! אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר - תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הֲוָה; הָכָא נָמֵי - תּוֹךְ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ הֲוָה. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חַלַפְתָּא שֶׁעָסַק בִּדְבָרִים הָיָה, וְהָיָה עוֹשֶׂה דָּבָר לְהוֹצִיא מִלִּבּוֹ שֶׁל רַבִּי יְהוּדָה, שֶׁהָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִיטְּלָה הַנּוֹצָה - פְּסוּלָה. וְתַרְנְגוֹלֶת הָיְתָה לוֹ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חַלַפְתָּא שֶׁנִּיטְּלָה נוֹצָה שֶׁלָּהּ, וְהִנִּיחָהּ בְּתַנּוּר וְטָלָה עָלֶיהָ בְּמַטְלִית שֶׁל טַרְסִיִּים, וְגִידְּלָה בְּנָפַיִם הָאַחֲרוֹנִים יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנִים. וְדִלְמָא קָסָבַר רַבִּי יְהוּדָה טְרֵפָה מַשְׁבַּחַת? - אִם כֵּן, בְּמִיתֵי דְּמִיטְרְפָא בָּהּ, הִגְדִּילָה בְּנָפַיִם הָאַחֲרוֹנִים יוֹתֵר מִן הָרִאשׁוֹנִים?! מַאי עָסְקָן בְּדִבָּרִים? אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא, דִּכְתִיב: "לֵךְ אֶל נְמָלָה עָצֵל רְאֵה דְרָכֶיהָ וַחֲכָם, אֲשֶׁר אֵין לָהּ קָצִין שֹׁטֵר וּמֹשֵׁל, תָּכִין בַּקַּיִץ לַחְמָהּ", אָמַר: אֵיזִיל אֶיחֱזֵי אִי וַדַּאי הוּא דִּילִית לְהוּ מַלְכָּא! אֲזַל בִּתְקוּפַת תַּמּוּז, פַּרְסֵיהּ לְגִלְיְמֵיהּ אַקְיְנָא דְּשׁוּמְשְׁמָנֵי. נְפַק אֲתָא חַד מִינַּייְהוּ, אַתְנַח בֵּיהּ סִימָנָא. עַל אֲמַר לְהוּ: נְפַל טוּלָּא! נְפַקוּ וַאֲתוּ. דַּלְיֵיהּ לִגְלִימֵיהּ, נְפַל שְׁמָשָׁא, נְפָלוּ עֲלֵיהּ וְקַטְלֵיהּ. אָמַר: שְׁמַע מִינָּהּ, לֵית לְהוּ מַלְכָּא, דְּאִי אִית לְהוּ, הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא לָא לִיפְעוּ? אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: וְדִלְמָא מַלְכָּא הָוָה בַּהֲדַיְיהוּ; אִי נָמֵי, הַרְמָנָא דְּמַלְכָּא הָוֵי נְקִיטֵי; אִי נָמֵי, בֵּין מַלְכָּא לְמַלְכָּא הָוָה, דִּכְתִיב: "בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה"! אֶלָּא, סְמוֹךְ אַהֵימְנוּתָא דְּשִׁלְמֹה.

אָמַר רַב הוּנָא: סִימָן לְטְרֵפָה - שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. מֵיתִיבִי: סִימָן לְטְרֵפָה - כָּל שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מַשְׁבַּחַת וְהוֹלֶכֶת - בְּיָדוּעַ שֶׁהִיא כְּשֵׁרָה, מִתְנַוְּונָה וְהוֹלֶכֶת - בְּיָדוּעַ שֶׁהִיא טְרֵפָה. רַבִּי אוֹמֵר: סִימָן לְטְרֵפָה - שְׁלֹשִׁים יוֹם. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא הַרְבֵּה מִתְקַיְּימוֹת שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ שָׁנִים! - תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: וּבְגִלְגֹּלֶת עַד שֶׁיֵּשׁ בָּהּ נֶקֶב אֶחָד אָרוּךְ, אֲפִילּוּ נְקָבִים הַרְבֵּה מִצְטָרְפִים לְמִלְּא מַקְדַּח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשׁוּלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעַנְבּוּל בְּאֶחָד שֶׁנִּפְחָתָה גֻּלְגָּלְתּוֹ, וְעָשׂוּ לוֹ חִידּוּק שֶׁל קְרוּיָה וְחָיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מִשָּׁם רְאָיָה? יְמוֹת הַהַמָּה הָיָה, וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו יְמוֹת הַצִּנָּה מֵיד מֵת. אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: הֲלָכָה - טְרֵפָה יוֹלֶדֶת וּמַשְׁבַּחַת. אָמַר אַמֵּימָר: הָנֵי בֵּיעֵי דְּטְרֵפָה,

הוה לן **פתחון פה** קמיה **דרב הונא** — כלומר, הוזקקנו לדבר בשמוטת ירך לפני רב הונא, ואמר לן כשרה. ואחרי כן אשכחתיה לרב ירמיה כו'. **ואת מה בידך** — עכשיו אמור לי אתה אם שמעת בה כלום, אחר שבאת הלום. **חברוותא** — חברים. **לא פרכים** — לא היה יכול לנוד כנף ולקנתר אפילו רמז דבר, מתוך שגדולים הם, ויש לו לירא מהם אם היה אצלם. **ומלחה רבי חנינא** — כדי להתקיים ויוכל להראות ימים רבים. **ולית הלכתא ככל הני** — דשרו שמוטת ירך בעוף. **אלא כי הא** — דקתני: והלא הלכה רווחת היא, שמוטת ירך בעוף טרפה. **קדירת קנה** — קנה שנקדר ממנה חתיכה במין ארובה. **קרומית** — רחבה, וסתמוהו בה. **ועל דא את סמיך** — מפני שראית שחיתה המכה אתה סומך להתיר והלא הלכה כו'. **רווחת** — כבר נתפשטה ונתרווחה לנהוג. **תוך שנים עשר חדש** — חיתה המכה, ולסוף שנים עשר חדש מתה, דטרפה עד שנים עשר חדש חיה. **והיה עושה דבר** — כדמפרש לקמן, להוציא מלבו של רבי יהודה. **וטלה עליה במטלית של טרסיים** — כרכה במטלית של צורפי נחשת שנותנים לפניהם לקבל עפרורית שחקי נחשת. ושל עור היא, ותמיד היא חמה מתוך עוביה, וגם הנחושת מחמם לעולם. **כמידי דמיטרפא בה כו'** — בתמיה, נהי דמשבחת בשאר אבריה, מיהו הדיא מילתא דמיטרפא ביה מי הדרא ומשבחת כי הכא, דגדלו אחרונים יותר מן הראשונים?! **מאי עסקן** — למה נקרא שמו עסקן תחלה. **אי ודאי לית להו מלכא** — דכתיב "אשר אין לה קציך". והיינו עסקן, דלא בעי למיסמך אהימנותיה דשלמה. **הנמלים** — אוהבים צל ושונאים חום. **דשומשמני** — נמלים. **נפק חד מיניהו** — מתוך חורי הקן, ובא לחוץ וראה הצל. **אתנח ביה סימנא** — להכירו, לידע מה יעשו לו חבריו כשימצא שקרן. **הרמנא הוו נקיטי** — שכל המהתל בחברו יהרגוהו. **אי נמי בין מלכא למלכא הוה** — מת המלך ועדיין לא קם אחר, ודרך ארץ לעשות איש הישר בעיניו, כדכתיב: "בימים ההם וגו' איש הישר בעיניו יעשה". **אהימנותיה דשלמה** — נאמן הוא על כך, וברוח הקדש אמרה. **סימן** — לספק טרפה. **שנים עשר חדש** — אם כך חיה, בידוע שלא נטרפה. **שתים ושלש שנים** — וקשיא לרב הונא, דשנים עשר חדש ליכא למאן דאמר. **תנאי היא** — דאיכא דסבירא ליה כרב הונא, דקתני לקמן: ימות החמה היו, וכיון שעברו עליו ימות הצנה מיד מת. ויש מכה שהיא נבערה ומת מתוך חום, הלכך בעינן ימות החמה וימות הצנה. **נקב אחד ארוך** — ונקדרה בחסרון. **מצטרפין למלא מקדח** — ושוב אינה מטמאה באהל לבית שמאי. פלוגתא דשדרה וגלגולת באהלות (פרק שני משנה ג), דהיינו כדי שינטל מן החי וימות, דהכי אמרינן בפרקין (חולין נב,ב) גבי שדרה: וכן לטרפה. חידוק של קרויה — חתיכה של דלעת יבשה.

דישחלא

דשיחלא קמא — בלעז פושט"ה, אותן שהיו במעיה בשעה שנטרפה כולן אסורות, דעובר ירך אמו הוא, ועמה נטרפו. **מכאן ואילך** — היא והזכר גורמין להם שיבאו, ודבר שאיסור והיתר גרמו לו שיגדל — מותר. **ושוין** — רבי אליעזר ורבנן, דפליגי בולד בהמה טרפה. **בדספנא מארעא** — היא מעצמה מתחממת בארץ ויולדת, והזהוא חד גורם הוא. **גדלה** — משמע: כל גידוליה באיסור. **אלא הא דתנן** — כיון דאמרת דהאי מודים בביצת טרפה — בדספנא מארעא, דחד גורם הוא קאמר — מכלל דפלוגתייהו בזה וזה גורם, ועל כרחך בשנטרפה ולבסוף עיברה פליגי, דאיכא זה וזה גורם. **במאי קא מיפלגי** — על כרחך בנטרפה ולבסוף עיברה. **להודיעך כחו דרבי יהושע** — תירוצא הוא. **סבירא ליה כרב אחא בר יעקב** — דאמר לעיל (חולין נז,ב): הלכה טרפה יולדת. **ומתני לה לדאמימר כדאמרינן** — הני ביעי דטרפה כו' דאיכא לפלוגי בין שיחלא קמא לשיחלא בתרא אפילו בטרפה ודאית. רבינא לא סבר לה — כוותיה, ולא מצי למימר דשיחלא בתרא, דהא לא טענה. הלכך מוקי לה לדאמימר בספק טרפה, והכי קאמר: דשיחלא קמא משהינן לה, אי הדרה וטענה — לאו טרפה היא, ושרו קמאי. **מפני שגדלה באיסור** — אלמא טענה! **במאי קא מיפלגי** — על כרחך בעיברה ולבסוף נטרפה, דאי בנטרפה ברישא — תו לא טענה. ובהא פליגי: רבי אליעזר סבר [עובר] ירך אמו הוא, והרי הוא כאחד מאיבריה. **ורבי יהושע סבר כו'** — וכיון דהכי הוא, אדמיפלגי כו'. **ומודים** — ודאי בביצת [טרפה]. **בשיחלא קמא** — דכיון דאגידא ביה, דמעורה בגידין — כגופה דמיא. **והלכתא בזכר** — ספק טרפה דידיה, אי שהי שנים עשר חדש — ודאי לא נטרף, ושוב אין צריך לבודקו. כגון אם ספק דרוסה, או נפולה, או שמא ניקב הקרום מחמת שראינוהו שלקתה. **כל בריה שאין לה עצם אינה מתקיימת שנים עשר חדש** — ונפקא מינה כדמפרש רב פפא. **קישות שהתליעה באיבריה** — בעודה מחוברת. **אסורה** — התולעת באבילה, דכיון דמהלכת בתוך הקישות, והקישות מחוברת בקרקע — "שורץ על הארץ" קרינא ביה. אבל התליעה בתלוש — לאו שורץ הוא עד דנפיק מיניה ומהלך על גבי הקרקע, כדמפרש בשילהי פרקין (חולין סז,ב).

שמע

שְׁמַע מִינָּהּ מִדְּרַב הוּנָא, הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל: קִישׁוּת שֶׁהִתְלִיעַ בְּאִיבֶּיהָ אֲסוּרָה

הני

שִׁיחֲלָא קַמָּא - אֲסִירָא, מִכָּאן וְאֵילָךְ - הֲוָה לֵיהּ זֶה וְזֶה גּוֹרֵם, וּמוּתָּר. אִיתְּיבֵיהּ רַב אַשִׁי לְאַמֵּימָר: וְשָׁוִין בְּבֵיצַת טְרֵיפָה שֶׁאֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁגְּדָלָה בְּאִיסּוּר! - הָתָם בִּדְסָפְנָא מֵאַרְעָא. וְלִישַׁנֵּי לֵיהּ בְּשִׁיחֲלָא קַמָּא! - אִם כֵּן, גְּדָלָה - גְּמָרָה מִבָּעֵי לֵיהּ! - אֶלָּא הָא דְּתַנַּן: וְלַד טְרֵפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִקָּרֵב, בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי - בְּשֶׁנִּטְרְפָה וְלָבְסוֹף עִיבְּרָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: זֶה וְזֶה גּוֹרֵם - אָסוּר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: זֶה וְזֶה גּוֹרֵם - מוּתָּר; אִי הָכִי, אַדְּמִיפַּלְגִי לַגָּבוֹהַּ - לִיפְלְגוּ לְהֶדְיוֹט! - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, דַּאֲפִילּוּ לְגָבוֹהַּ נַמִּי שָׁרֵי. - וְלִיפְלְגוּ לְהֶדְיוֹט, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דַּאֲפִילּוּ לְהֶדְיוֹט נַמִּי אָסוּר! - כֹּחַ דְּהֶיתֵּירָא עָדִיף לֵיהּ. וּמוֹדִים בְּבֵיצַת טְרֵפָה שֶׁאֲסוּרָה - בִּדְסָפְנָא מֵאַרְעָא, דְּחַד גּוֹרֵם הוּא. רַב אַחָא סָבַר לָהּ כְּרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, וּמַתְנִי לָהּ לְדְאַמֵּימָר כְּדַאֲמַרַן. רָבִינָא לָא סָבַר לָהּ כִּדְרַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב, וּמַתְנִי לָהּ לְדְאַמֵּימָר בְּהַאי לִישָׁנָא, אֲמַר אַמֵּימָר: הָנֵי בֵּיעֵי דְּסַפֵּק טְרֵפָה, דְּשִׁיחֲלָא קַמָּא - מַשְׁהִינַן לְהוּ, אִי הָדְרָה וְטָעֲנָה - שַׁרְיָין, וְאִי לָא - אֲסִירָן. אִיתְּיבֵיהּ רַב אַשִׁי לְאַמֵּימָר: וּמוֹדִים בְּבֵיצַת טְרֵפָה שֶׁאֲסוּרָה, מִפְּנֵי שֶׁגְּדָלָה בְּאִיסּוּר! אֲמַר לֵיהּ: הָתָם בְּדְשִׁיחֲלָא קַמָּא. - אִם כֵּן, גְּדָלָה - גְּמָרָה מִבָּעֵי לֵיהּ! - תְּנִי: גְּמָרָה. - אֶלָּא הָא דְּתַנַּן: וְלַד טְרֵפָה, ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא יִקָּרֵב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, ר' יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: יִקָּרֵב, בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי - בְּשֶׁעִיבְּרָה וּלְבָסוֹף נִטְרְפָה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: עוּבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא, וְר' יְהוֹשֻׁעַ סָבַר: עוּבָּר לָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא; אִי הָכִי, אַדְּמִיפַּלְגִי לַגָּבוֹהַּ - לִיפְלְגוּ לְהֶדְיוֹט! - לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. - וְלִיפְלְגוּ בְּהֶדְיוֹט, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר! - כֹּחַ דְּהֶיתֵּירָא עָדִיף לֵיהּ. וּמוֹדִים וַדַּאי בְּבֵיצַת טְרֵפָה שֶׁאֲסוּרָה - בִּדְשִׁיחֲלָא קַמָּא, מַאי טַעְמָא - גּוּפָהּ הִיא. וְהִלְכְתָא: בְּזָכָר - כָּל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, בִּנְקֵבָה - כָּל שֶׁאֵינָהּ יוֹלֶדֶת. אָמַר רַב הוּנָא: כָּל בְּרִיָּה שֶׁאֵין בּוֹ עֶצֶם - אֵינוֹ מִתְקַיֵּים שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. אֲמַר רַב פַּפָּא:

מכאן ואילך הוה ליה זה וזה גורם ומותר — אף על גב דבסוף כתובות (קיא,ב) פסקינן כרבי יהודה בפרדות, דמספקא ליה בפרק "אותו ואת בנו" (חולין עט,א) אי חוששין לזרע האב או לא — היינו במילתא דשרי כל חד באפי נפשיה, ולא שייך זה וזה גורם. אבל הכא, דחד אסור וחד שרי — הוי ליה זה וזה גורם. **ושוין** בביצת טרפה שהיא אסורה — לא כמו שפירש הקונטרס, דקאי אפלוגתא דרבי אליעזר ורבי יהושע. אלא קאי אפלוגתא דבית שמאי ובית הלל, דפליגי במתניתין במסכת עדיות (פרק ה משנה א) דתנן התם: ביצת נבלה שכמותה נמכרת בשוק, בית שמאי מתירין ובית הלל אוסרין. ומודים בביצת טרפה שאסורה, מפני שגידולה באיסור. ואם תאמר: דהשתא חשבי בית הלל ביצת נבלה כבשר, דאסרי אפילו כמותה נמכרת בשוק. ובפרק קמא דביצה (ו,ב) אמרינן: השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות — מותרות לאבלן בחלב. ואפילו רבי יעקב לא פליג, אלא דקאמר: אם היו מעורות בגידים אסורות, אבל בשאינן מעורות מותר! ותירץ בהלכות גדולות, דגבי איסור נבלה דאוריית החמירו, אבל בשר עוף בחלב דרבנן הקילו. ורבינו תם תירץ, דבביצת נבלה החמירו משום דנבלה הוי דבר האסור, אבל בשר עוף בחלב דהוי היתר, דכל חד וחד באפי נפשיה שרי. ולפירושו מתיישב מה שמפרש בערוך, דהא דאמר בריש פרק "הדר עם הנכרי" (עירובין סב,ב) דאפילו ביעתא בכותחתא לא לישרי אינש קמי רביה, דהיינו כגון ששחט התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות, דאי בסתם ביצים — אותן אין צריכין היתר, דאין לך עם הארץ שלא ידע שמותר בחלב. ולפי תירוץ הלכות גדולות קשיא: מאי "אפילו", דקאמר: אפילו ביעתא בכותחתא? אטו מי פשוט היתר זה כל כך טפי משאר מילי? הא פלוגתא היא, דלמאן דאמר בשר עוף בחלב דאוריית — אסירא, מידי דהוה אביצת נבלה! ויש לומר: דלהכי קאמר "אפילו" — שכל העולם היו נוהגין בו היתר. ובפרק קמא דביצה (ו,ב) נמי פשיטא ליה לתלמוד דשרי, גבי הא דאמר רב: ביצה עם יציאת רובה נגמרה. דקאמר: למאי? אילימא דשרי לאוכלה בחלב, הא במעי אמה אסירא, והתניא: השוחט התרנגולת כו'. משמע דפשיטא ליה דלא הוה פליג רב. ועוד יש לומר: דהיינו טעמא דאסרי בית הלל ביצת נבלה — גזירה אטו ביצת טרפה, וביצת טרפה אסורה משום דגמרה באיסור. ומיהו, אין נראה תירוץ זה, דהא לא גזרינן ביעי דשיחלא בתרא אטו ביעי דשיחלא קמא ואטו ביעי דספנא מארעא. **אלא** הא דתניא ולד טרפה כו' — ברייתא היא. והוי מצי לאתויי מתניתין דתמורה (ל,ב): כל האסורים לגבי המזבח ולדותיהן מותרין, רבי אליעזר אומר: ולד טרפה לא יקרב לגבי מזבח. אלא ניחא ליה לאתויי ברייתא שרבי יהושע הוזכר בה. **במאי** קא מיפלגי בנטרפה — לשון הגמרא משמע דאי לאו דאמימר — לא הוה קשה במאי קא מיפלגי. אלא יש לומר: משום דאסר אמימר דשיחלא קמא, לא מיתוקם ליה פלוגתייהו בעובר ירך אמו, ובעיברה ולבסוף נטרפה, דאם כן קם ליה אמימר כרבי אליעזר דשמותי הוא. ולאידך לישנא דלקמן יש לפרש: משום דקסבר טרפה אינה יולדת קא קשה ליה במאי קא מיפלגי, דלא מיתקומא פלוגתייהו בזה וזה גורם אסור. ואם תאמר: ואמאי לא ניחא ליה לרב אשי השתא לאוקומי פלוגתייהו בזה וזה גורם? הא שמעינן ליה לרבי אליעזר בהדיא בפרק "כל שעה" (פסחים כז,א) דאסר, דקתני: וכן היה רבי אליעזר אוסר בכל איסורין שבתורה! ויש לומר: דשמא לא שמיע ליה לרב אשי ההיא ברייתא.

ורבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור — כמו שהגירסא כאן, כך יש לה להיות בפרק "כל האסורין" (תמורה לא,א). ויש ספרים דגרסי התם: למאן דאמר טרפה יולדת פליגי כשנטרפה ולבסוף עיברה, דרבי אליעזר סובר עובר ירך אמו הוא. ולישנא. **אי** הכי אדמיפלגי לגבוה ליפלגו להדיוט — לשון "אי הכי" קשה, דבכל ענין יכול להקשות כן. וצריך למצוא טעם, למה היה מתיישב הא דמיפלגי לגבוה אי הוה מפרש פלוגתייהו בעובר ירך אמו הוא, יותר מהשתא דמוקי לה בזה וזה גורם. ולאידך לישנא איפכא. **והלכתא** בזכר כל שנים עשר חדש — למאי דמסקינן השתא הלכתא דטרפה אינה יולדת — לא מיתוקמא פלוגתייהו דרבי אליעזר ורבי יהושע אלא בעובר ירך אמו. ורבי יהושע סובר לאו ירך אמו הוא, וגבי ביצה מודה, כיון דאגידא בגופה — כגופה דמיא. ותימה: דבריש "שור שנגח את הפרה" (בבא קמא מז,א) משמע איפכא, דאמר רבה: פרה שהזיקה — גובה מולדה, מאי טעמא? גופה היא. תרנגולת שהזיקה — אינו גובה מביצתה, מאי טעמא? פירשא בעלמא היא. ומשמע דאפילו ליתא לפרה — גובה הכל מולדה. ואמאי? הא אפילו אי סייע הולד בנגיחה (דאי) [דהיא] וולדה נגחו — לא היה יכול לגבות מן הולד כל הנזק היכא דליתא לפרה, כיון דלאו ירך אמו הוא. וגבי תרנגולת אמאי אינו גובה מביצתה? ויש לומר: דהתם מיירי בביצים גמורות, דלא אגידי בגופה. וגבי מזיק אמר ליה: אייתי ראיה דההיא שעתא הות אגידא בגופה, ושקול. וגבי טרפה אסור. ולענין ולד היינו טעמא, אף על גב דבעלמא עובר ירך אמו הוא — לענין טרפות שאני, דתלוי בחיות בהמה, ולעובר יש לו חיות בפני עצמו. ובבבא קמא (מז,א ד"ה מאי) הארכתי בו.

הני תמרי דכדא לבתר תריסר ירחי שתא שרי — רבינו שמואל גריס "דכרים", פירוש: שהתליעו, כמו: ענבי דכרום ושדה שלקתה בעמרים, בפרק "המקבל" (בבא מציעא קו,ב עיין שם), ובנזיר ברישׁ גמרא פרק "שלשה מינים" (לד,ב): לאתויי ענבים דכרום, ובאמצע הפרק זה (שם לח,ב) והא שייר ענבים דכרום. שהרי אין דרך פירות להניח בבד, ועוד דהוה ליה למימר "שהתליעו". ורבינו תם מפרש: שדרך להניח כל דבר בכד. כדאיתא בפרק "חזקת הבתים" (בבא בתרא נה,א): הני שערי דכדא משתעבדי לכרגא. וב"המפקיד" (בבא מציעא מ,א): הוה עובדא ופקע כדא. ובפרק "הזהב" (שם נט,א): במשלם שערי מכדא נקיט ואתי תיגרא. **הנוצה** מצטרפת — פירש הקונטרס: לענין פגול. וגריס: אבל לענין פגול כרבנן סבירא ליה. ורבינו תם אומר שהוא משנה בטהרות (פרק א משנה ב): הכנפים והנוצה מטמאות ומיטמאות ולא מצטרפין. רבי ישמעאל אומר: הנוצה מצטרפת. פירוש: מצטרפת לכביצה. דשומר הוא, ותנן במסכת עוקצין (פרק א משנה א): כל שהוא יד ואינו שומר — טמא ומטמא ולא מצטרף, שומר אפילו שאינו יד — טמא ומצטרף. והשתא מייתי ראיה מדחשיב ליה כשומר לבשר אלמא הוי כמו עור, ובשניטלה — כאילו ניטל העור, דהוי גלודה וטרפה. ורבא דחי: עד כאן לא קאמר רבי יהודה אלא לענין אגוני, אבל שומר לבשר לא חשיב, שאין רגילות להצניע העוף עם הנוצה, שלא יתלכלך. ועד כאן לא קאמר רבי ישמעאל אלא לענין טומאה, דחשיב שומר, אבל לענין אגוני לא מגין.

עיקרא

שמע מינה — מדרב הונא. **הני תמרי דכדא** — שהתליעו, ואין ידוע אם במחובר אם בתלוש. **לבתר תריסר ירחי שתא שריין** — דאי במחובר התליע — לא הוי חיי עד השתא. **בקא** — מין זבוב צינציל"א, והיא נושכת כצרעה. **דיידא** — זבוב. **אימרא** — לשון (איוב לט) "כעת במרום תמריא", נתנברה לו ומרדה עליו, אינשלבייי"ר. **לבר מחווא** — על שם שהיו בני מחוזא מעונגים ושמנים נאמר משל זה עליהם. **ומצת מיניה** — דמא, מצצת דמו. **מני** — משקל ששים מני. **בקורנסיה** — מרטי"ל, כלומר, הוי זהיר בו שנשיכתו כבדה. **במני דידהו** — במשקל שלהן של בקי, שהוא קל. **בשני דידהו** — רגעים הן. **תנן התם** — בבכורות לענין מומים. **לא שנו** — דקתני: הרי זה מום — לגבוה, הא להדיוט שרי. **אלא שחסר ויתר ביד** — שחסור זה דבעלת שלש, או יתור זה דבעלת חמש — ביד, שאין לה אלא יד אחד, או שיש לה שלש ידים. **כנטול דמי** — יתר אחד כחסר אחד, והויא כבעלת רגל אחד. וטרפה, דהויא כשמוטת ירך בבהמה. **סניא דיבי** — בודי"ל קרשטנ"י קורין לו. **גובתא** — כמו קנה בשר. דהוה **מעבר מבי כסי להובלילא** — המסס. **לאכשורה** — כדאכשרנא בגובתא דבי כסי והובלילא. **בחדא מחיתא מחתינהו** — וכי באריגה אחת ארגתם לכולם? לשון (שמות לט בתרגום) "עובד מחי", דתיקון דבור קרו לו אינשי אריגה, שמסדר את דבריו. **היכא דאיתמר** — דברייתא הכי אית להו, איתמר. **והיכא דלא איתמר לא איתמר** — ויתר הוא, וכאילו ניטל אחד מן המעים כנגדו הוא, דכל יתר כנטול דמי. וכן הלכה, דליכא מאן דפליג. ואף על גב דאמרן (חולין מז,א) באוני דריאה: לית הלכתא כוותיה דרבא ביתרת — הא אוקימנא: והוא דקיימא בדרא דאוני, דקים להו לרבנן דאורחייהו בהכי, אבל ביני ביני — טרפה, אלמא כנטול דמי. וגבי רגלים דלאו אורחייהו ודאי טרפה. **היוצאים מן הבהמה כאחד** — דאית לה תרתי הדורי דבנתא, ושניהם יוצאין מן הקיבה, זה בראשה וזה באמצעה. **וכנגדן בעוף כשרה** — דעוף זימנין דהוי הכי. ואף על גב דלא משתכח להו, הכי קים להו. ויש מפרשין שכל עוף דרכו כן, משום דמן הזפק ועד הקורקבן קנה של מעיין אחד, וההוא קרי "בני מעים", ובראש הקורקבן יוצאין בני מעים גמורין. אבל יוצאין ממקום אחד — סמוכין זה לזה. **וכלים עד כאצבע** — וחוזרין ומתחברין בתוך רוחב אצבע. **פליגי בה** — בהיכא דיוצאים ממקום אחד, דקתני: כשרה. **מלמטה** — סמוך לנקב הרעי מתחברין, כדי שיהא הרעי יוצא ממקום אחד. **רבי יהודה** — הא דאמר, דחשיב לה כגלודה שניטל עורה. ורבי ישמעאל נמי חשיב לנוצה כעור, דאמר: נוצה מצטרפת לכזית לפגל בחטאת העוף, אם מלקה על מנת לאכול כזית בין נוצה ועור ובשר חוץ לזמנו. **אפגולי** — גרסינן. **אלא לענין אפגולי** — דקסבר: חזיא לאכילה. **לא** מגין — וכי ניטלה נמי לא איכפת לן. **משנה אחוזת הדם** — שאחזה דם וחלתה. **והמעושנת** — נבנס עשן בגופה. **והמצוננת** — חולי מחמת צינה. **הרדופני** — סם המות לבהמה. **מים הרעים** — מים מגולים. **אכלה סם המות** — שהוא סם המות לאדם. **גמרא** קורט **של חלתית** — חד הוא ונוקב את בני המעים. חלתית = לזר"א. **תיעא** — תור"א בלעז, ועשב מר הוא מאד. וכל אלו קשין לה. **כלב שוטה** — אמרינן בסדר יומא (פג,ב): רוח רעה שורה עליו, וכשנושך אדם שורה עליו והורגתו. **קשיא חלתית** — דהכא, אחלתית דשמואל. **וקשיא סם המות** — דהכא, אסם המות דמתניתין. **הא דידה** — ברייתא בסם המות דבהמה, שאינו סם המות לאדם. **בתרי גווני סם המות** — דבהמה מיירי תנא דברייתא.

עיקרא

הָנֵי תַּמְרֵי דְּכַדָּא, לְבָתַר תְּרֵיסָר יַרְחֵי שַׁתָּא שַׁרְיָין. אָמַר רַב: לֵית בָּקָא בַּר יוֹמָא, וְלֵית דִּידְבָא בַּת שַׁתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְאַבַּיֵי, וְהָא אָמְרִי אֱינָשֵׁי: שַׁב שְׁנֵי אִימְּרָא בַּקְּתָא מִבָּקָא, דְּאָמְרָה לֵיהּ: חֲזִיתֵיהּ לְבַר מְחוֹזָא דִּסְחָא בְּמַיָּא, וּסְלִיק וְאִיכָּרֵךְ בְּסִדְרֵינָן, וְאוֹתִיבַת עֲלֵיהּ וּמְצַת מִינֵיהּ, וְלָא הוֹדַעַת לִי! אָמַר לֵיהּ: וְלִיטַעֲמִיךְ, הָא דְּאָמְרִי אֱינָשֵׁי: שִׁיתִּין מָנֵי פְּרִוְלָא תָּלוּ לֵיהּ לְבָקָא בְּקוּרְנָסִיה, מִי אִיכָּא אִיהוּ גּוּפֵיהּ כַּמָּה הָווֹי? אֶלָּא - בְּמָנֵי דִּידְהוּ, הָכָא נַמִּי - בִּשְׁנֵי דִּידְהוּ. תְּנַן הָתָם: בְּהֵמָה בַּעֲלַת חָמֵשׁ רַגְלַיִם, אוֹ שֶׁאֵין לָהּ אֶלָּא שָׁלֹשׁ - הֲרֵי זֶה מוּם. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָסַר וְיָתַר בְּיָד, אֲבָל חָסַר וְיָתַר בָּרֶגֶל - טְרֵפָה נַמִּי הָווֹיָא, מַאי טַעְמָא? כָּל יָתֵר כְּנָטוּל דָּמֵי. הַהִיא חֵיוָתָא דַּהֲוָה לָהּ תַּרְתֵּי סָנְיָא דִּיבֵי, אַיְיתוֹהָ לְרַבְיָנָא, וְטָרְפָה מִדְּרַב הוּנָא. וְאִי שָׁפְכָן לַהֲדֵדֵי - כְּשֵׁרָה. הַהִיא גּוּבְתָּא דַּהֲוָה נָפְקָא מִבֵּי כָּסֵי לְהוּבְלִילָא, סָבַר רַב אַשִׁי לְמִיטְרְפָהּ, אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא מָר בַּר חֵיָיא לְרַב אַשִׁי: כָּל הָנֵי חֵיוֵי בְּרֵייתָא הָכִי אִית לְהוּ. הַהוּא גּוּבְתָּא דַּהֲוָה מְעַבְּרָא מִבֵּי כָּסֵי לִכְרֵסָא, סָבַר מָר בַּר

רַב אַשִׁי לְאַכְשׁוּרָהּ, אָמַר לֵיהּ רַב אוֹשַׁעְיָא: אַטּוּ כּוּלְּהוּ בַּחֲדָא מְחִיתָא מַחְתִּינְהוּ? הֵיכָא דְּאִתְּמַר - אִתְּמַר, הֵיכָא דְּלָא אִתְּמַר - לָא אִתְּמַר. הֵעִיד נָתָן בַּר שֵׁילָא רַב טַבָּחַיָּא דְּצִיפּוֹרִי לִפְנֵי רַבִּי, עַל שְׁנֵי בְּנֵי מֵעַיִם הַיּוֹצְאִין מִן הַבְּהֵמָה כְּאֶחָד - שֶׁהִיא טְרֵפָה, וּכְנֶגְדָּן בָּעוֹף - כְּשֵׁרָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁיּוֹצְאִין בִּשְׁנֵי מְקוֹמוֹת, אֲבָל יוֹצְאִין בְּמָקוֹם אֶחָד וְכָלִין עַד כְּאֶצְבַּע - כְּשֵׁרָה. פְּלִיגִי בָּהּ רַב אַמִּי וְרַב אַסִי, חַד אָמַר: הוּא דְּהָדְרִי וְעָרְבִי, וְחַד אָמַר: אַף עַל גַּב דְּלָא הָדְרִי וְעָרְבִי. בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר: הוּא דְּהָדְרִי וְעָרְבִי - הֵיינוּ דְּקָתָנֵי: עַד כְּאֶצְבַּע, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר: אַף עַל גַּב דְּלָא הָדְרִי וְעָרְבִי, מַאי עַד כְּאֶצְבַּע? - עַד כְּאֶצְבַּע מִלְּמַטָּה. "רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם נִיטְּלָה הַנּוֹצָה פְּסוּלָה". אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֲמָרוּ דָּבָר אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה - הָא דַּאֲמַרַן; רַבִּי יִשְׁמָעֵאל - דְּתַנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: הַנּוֹצָה מִצְטָרֶפֶת. אָמַר רָבָא: דִּילְמָא לָא הֵיא! עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָכָא אֶלָּא לְעִנְיַן טָרֵפָה, דְּלֵיכָּא מִידֵּי דְּמָגֵין עֲלֵיהּ, אֲבָל לְעִנְיַן אִיפְּגּוּלֵי - כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ. וְעַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָתָם אֶלָּא לְעִנְיַן אִיפְּגּוּלֵי, אֲבָל לְעִנְיַן טָרֵפָה - אַגּוּנֵי לָא מָגֵין. **מִשְׁנָה** אֲחוּזַת הַדָּם, וְהַמְעוּשֶׁנֶת, וְהַמְצוּנֶנֶת, וְשֶׁאָכְלָה הַרְדּוּפְנִי, וְשֶׁאָכְלָה צוֹאַת תַּרְנְגוֹלִים, אוֹ שֶׁשָּׁתַת מַיִם הָרָעִים - כְּשֵׁרָה. אָכְלָה סַם הַמָּוֶת, אוֹ שֶׁהִכִּישָׁהּ נָחָשׁ - מוּתֶּרֶת מִשּׁוּם טְרֵפָה, וַאֲסוּרָה מִשּׁוּם סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. **גְּמָרָא** אָמַר שְׁמוּאֵל: הִלְעִיטָהּ חִלְתִּית - טְרֵפָה, מַאי טַעְמָא - דְּמִינַקְּבָה לְהוּ לְמַעַיְינָהּ. מְתִיב רַב שֵׁיזְבִי: אֲחוּזַת הַדָּם, וְהַמְעוּשֶׁנֶת, וְשֶׁאָכְלָה הַרְדּוּפְנִי, וְשֶׁאָכְלָה צוֹאַת תַּרְנְגוֹלִים, וְשָׁתַת מַיִם הָרָעִים, הִלְעִיטָהּ תִּיעָה, חִלְתִּית וּפִלְפְּלִין, אָכְלָה סַם הַמָּוֶת - כְּשֵׁרָה; הִכִּישָׁהּ נָחָשׁ, אוֹ שֶׁנִּשְׁכָּהּ כֶּלֶב שׁוֹטֶה - מוּתֶּרֶת מִשּׁוּם טְרֵפָה, וַאֲסוּרָה מִשּׁוּם סַכָּנַת נְפָשׁוֹת. קַשְׁיָא חִלְתִּית אַחִלְתִּית, קַשְׁיָא סַם הַמָּוֶת אַסַּם הַמָּוֶת! - חִלְתִּית אַחִלְתִּית לָא קַשְׁיָא: כָּאן - בְּעָלִין, כָּאן - בִּקְרָטִין. סַם הַמָּוֶת אַסַּם הַמָּוֶת לָא קַשְׁיָא: הָא - דִּידָהּ, הָא - דְּאָדָם. סַם הַמָּוֶת דִּבְהֵמָה הֵיינוּ הַרְדּוּפְנִי! - תְּרֵי גַּוְונֵי סַם הַמָּוֶת. מַאי תִּיעָה? אָמַר רַב יְהוּדָה:

עיקרא

[ו.]

הַדַּיָנִין - הֲרֵי זֶה יַחֲזִיר. רַבִּי חָמָא אֲבוּי דְּרַבִּי הוֹשַׁעְיָה אָמַר: אַשְׁלֵי דַּיָנִין שֶׁבְּגָלְיוֹת - גּוֹזְלֵי דַּיָנִין שֶׁבְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. רַב הַמְנוּנָא אָמַר: נִכְתְּבָה אוֹנוֹ בְּאֶחָד בְּנִיסָן, נִתַּן הַכֶּסֶף בַּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן, צְרִיכִין לִכְתֹּב ׳אַף־עַל־פִּי שֶׁכְּתַבְנוּ כְתָב בְּאֶחָד בְּנִיסָן, כֵּן נִגְמַר שֶׁיִּתֵּן הַכֶּסֶף בַּעֲשָׂרָה בְּנִיסָן׳.

רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: סְמִפּוֹן שֶׁיּוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַמַּלְוֶה בִּכְתַב יְדֵי הַמַּלְוֶה - פָּסוּל, אֲנִי אוֹמֵר מִתְעַסֵּק הָיָה בִּשְׁטָרוֹתָיו. הָא מִתַּחַת יְדֵי אַחֵר - כָּשֵׁר. רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: לְעוֹלָם אֵין סְמִפּוֹן כָּשֵׁר, עַד שֶׁיֵּצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַמַּלְוֶה בִּכְתַב יְדֵי הַלּוֶה. וְהָתְנִינַן: ׳שֶׁלֹּא פִּיקְּדָנוּ אַבָּא, וְשֶׁלֹּא אָמַר לָנוּ אַבָּא, וְשֶׁלֹּא מָצִינוּ שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו שֶׁשְּׁטָר זֶה פָּרוּעַ׳. הָא אִם נִמְצָא - פָּרוּעַ! מַאי כְּדוֹן? אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: תִּפְתֵּר כְּגוֹן הֲדָא דַּיְיתִיקִי, שֶׁאֵין אָדָם מָצוּי לְפַגֵּם דַּיְיתִיקִין שֶׁלּוֹ.

הַדְּרָן עֲלָךְ שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּטַלִּית

פֶּרֶק שֵׁנִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ, וְאֵלּוּ שֶׁחַיָּב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת שֶׁלּוֹ: מָצָא פֵּרוֹת מְפֻזָּרִין, מָעוֹת מְפֻזָּרוֹת, כְּרִיכוֹת בְּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְעִיגּוּלֵי דְּבֵלָה, וְכִכָּרוֹת שֶׁל נַחְתּוֹם, מַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וַחֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר, וְגִיזֵי צֶמֶר הַבָּאוֹת מִמְּדִינָתָן, וַאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן, וּלְשׁוֹנוֹת שֶׁל אַרְגָּמָן - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

גְּמָרָא: מְנַיִן לְיֵאוּשׁ בְּעָלִין מִן הַתּוֹרָה? רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק (דְּבָרִים כב, ג): ״כֵּן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ״ וְגוֹ׳ - אֶת שֶׁאָבוּד לוֹ וּמָצוּי לָךְ אַתְּ חַיָּב לְהַכְרִיז, יָצָא יֵאוּשׁ בְּעָלִים, שֶׁאָבוּד מִמֶּנּוּ וּמִכָּל אָדָם.

תָּנֵי: מָצָא

[ו:]

כְּרִיכוֹת בְּרְשׁוּת הָרַבִּים - אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז, בְּרְשׁוּת הַיָּחִיד - חַיָּב לְהַכְרִיז.

עִגּוּלֵי דְּבֵלָה. הֲדָא דְתֵימַר, בְּאֵילֵּין עִיגּוּלַיָּיא רַבְרְבַיָּא, בְּרַם בְּאֵילֵּין זְעֵירַיָּיא דְּאַתְּיָן מִבָּצְרָה - חַיָּב לְהַכְרִיז מִשּׁוּם סִימָנֵי מָקוֹם. חֲתִיכוֹת שֶׁל בָּשָׂר וּבְתוֹכָן כְּבֵד אַחַת אוֹ כּוּלְיָה אַחַת - חַיָּב לְהַכְרִיז. מַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים וּבְתוֹכָן ״רֵק׳ אֶחָד אוֹ ׳לָכִיס׳ אֶחָד - חַיָּב לְהַכְרִיז.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שִׁנּוּי חַיָּב לְהַכְרִיז. כֵּיצַד? מָצָא עִגּוּל וּבְתוֹכוֹ חֶרֶס, כִּכָּר וּבְתוֹכוֹ מָעוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כָּל כְּלֵי אַנְפּוּרְיָא - אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז.

גְּמָרָא: תָּנֵי: בְּמִשּׁוּקָע בּוֹ. הָכָא אַתְּ מַר בְּמִשּׁוּקָע בּוֹ, וְכָא אַתְּ מַר בְּנָתוּן בּוֹ דֶּרֶךְ הִינּוּחַ! הָן דְּתֵימַר בְּמִשּׁוּקָע בּוֹ - בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וְהָן דְּתֵימַר בְּנָתוּן בּוֹ דֶּרֶךְ הִינּוּחַ - בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אֲפִלּוּ

בְּנָתוּן בּוֹ דֶּרֶךְ הִינּוּחַ, אֲנִי אוֹמֵר: דֶּרֶךְ נְפִילָה נָפְלָה עָלָיו.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: כְּלֵי אַנְפּוּרְיָא אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז. אָמְרָה רַבִּי יוֹחָנָן וְתָנֵי לָהּ: 'וְאֵלּוּ הֵן: כְּגוֹן בַּדֵּי מְחָטִין וְצִינּוֹרִיּוֹת, וּמַחֲרוֹזוֹת שֶׁל קַרְדְּמוֹת'. אָמוֹרֵיהּ דְּרַב יִצְחָק בַּר טַבְלַי אַשְׁכַּח עֲזִיל כְּרִיךְ בְּמִקְטוֹרָה, אֲתָא גַּבֵּי רַבִּי יִצְחָק וְאוֹרֵי לֵיהּ כַּהֲדָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּמַתְנִיתַן. אָמוֹרֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן אַשְׁכַּח עֲזִיל כְּרִיךְ בְּמִקְטוֹרָא, אֲתָא לְגַבֵּי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לֵיהּ: הָן אַשְׁכַּחְתִּינֵיהּ – בְּסִמְטָא? בְּפִלַטְיָא? דּוּ בָּעֵי מִיפְתְּרִינַהּ כְּהָדָא דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר דְּמַתְנִיתַן.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: וְאֵלּוּ חַיָּב לְהַכְרִיז: מָצָא פֵּרוֹת בִּכְלִי אוֹ כְלִי כְּמוֹת שֶׁהוּא; מָעוֹת בְּכִיס אוֹ כִיס כְּמוֹת שֶׁהוּא; צְבוּרֵי פֵּרוֹת, וְצִבּוּרֵי מָעוֹת – שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גַּבֵּי זֶה; כְּרִיכוֹת בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד; וְכִכָּרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת; וְגִיזֵי צֶמֶר הַלְקוּחוֹת מִבֵּית הָאֻמָּן; כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן – חַיָּב לְהַכְרִיז.

גְּמָרָא: רַב יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה מַטְבְּעוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה מְלָכִים. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר:

[ז.]

וַאֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד, וַעֲשׂוּיִין גּוּדָלִין. שֶׁל שְׁלֹשָׁה מְלָכִים וַעֲשׂוּיִין גּוּדָלִין, אוֹ אֲפִלּוּ שְׁלָשְׁתָּן שֶׁל מֶלֶךְ אֶחָד וַעֲשׂוּיִין גּוּדָלִין.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הֲוָה כְּגוֹן אֲהָן מַצּוּבָה – אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. מַהוּ כְּגוֹן אֲהָן מַצּוּבָה? כְּגוֹן אַהֵין קַרְפִּיפָא שֶׁל שְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם, מִכֵּיוָן דְּלָא יָדַע לְמַאן מְחַזְּרָה – אֵין חַיָּב לְהַכְרִיז. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַתְּ שְׁמַע מִנַּהּ: בַּר נָשׁ הֲוָה מְהַלֵּךְ חוֹרֵי רַבִּי חַלַפְתָּא, נְפַל מִנַּיְהוֹ חַד דִּינָר, מִכֵּיוָן דְּלָא יָדַע לְמַאן מְחַזְּרָה – אֵינוֹ חַיָּב לְהַכְרִיז. שִׁמְעוֹן בַּר וָוה הֲוָה מְהַלֵּךְ חוֹרֵי רַבִּי לְעָזָר, נְפַל מִנֵּיהּ דִּינָר, אוֹשְׁטֵיהּ לֵיהּ שִׁמְעוֹן בַּר וָוה. אֲמַר לֵהּ: כְּבָר נִתְיָיאַשְׁתִּי מִנֵּיהּ. אָמְרִי: לָא אִיתְכַּוַּון רַבִּי לְעָזָר אֶלָּא לְזַכּוּיֵיהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר וָוה, בְּגִין דַּהֲוָה אֵינָשׁ מִסְכֵּן.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: מָצָא אַחַר הַגַּפָּה אוֹ אַחַר הַגָּדֵר גּוּדָלוֹת מְקֻשָּׁרִין, אוֹ בִּשְׁבִילִין שֶׁבַּשָּׂדוֹת – הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. מָצָא כְּלִי בָאַשְׁפּוֹת, אִם מְכֻסֶּה – לֹא יִגַּע בּוֹ, וְאִם מְגֻלֶּה – נוֹטֵל וּמַכְרִיז. מָצָא בְּגַל אוֹ בְּכֹתֶל יָשָׁן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מָצָא בַּכֹּתֶל חָדָשׁ, מֵחֶצְיוֹ וְלַחוּץ – שֶׁלּוֹ, מֵחֶצְיוֹ וְלִפְנִים – שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מַשְׁכִּירוֹ לַאֲחֵרִים, אֲפִלּוּ מָצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

גְּמָרָא: רַב יְהוּדָה אָמַר: וּבִלְבַד גּוּדָלוֹת מְקֻשָּׁרִין בְּכַנְפֵיהֶן. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא אַשְׁכַּח חַמַר מְכַסֵּי בַּחֲפִיסָה וְנַסְתֵּיהּ. אֲזַל שָׁאַל לְרַב, אֲמַר לֵהּ: לֹא עֲבַדְתְּ טָבוּת. אֲמַר לֵהּ: חַזַּרְיֵהּ? אֲמַר לֵהּ: לָא, דְּנִימַר אַתְּ מָרֵיהּ בָּעֵי לֵהּ וְלָא אַשְׁכְּחֵיהּ וְאִיתְיָיאֵשׁ מִנֵּיהּ.

תָּנֵי: מָצָא בָּאַשְׁפָּה – חַיָּב לְהַכְרִיז, שֶׁדֶּרֶךְ הָאַשְׁפָּה לְהִטַּלְטֵל. מָצָא בְּגַל וּבְכֹתֶל יָשָׁן – הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ, שֶׁאֲנִי אוֹמֵר

[ז:]

שֶׁל אֱמוֹרִיִּים הָיוּ. תָּנֵי: מָצָא בֵּין פַּסִּים לְפַסִּים, מִן הָאֲגַף וְלִפְנִים - כְּלִפְנִים, מִן הָאֲגַף וְלַחוּץ - כְּלַחוּץ.

אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ לִפְנִים, אֲפִלּוּ מֵחֲצָיוֹ לַחוּץ - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְפֻלָּשׁ לַחוּץ, אֲפִלּוּ מֵחֲצָיוֹ וְלִפְנִים - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל מוֹצְאֵיהֶן.

הָיָה מַשְׁפִּירוֹ לָאֲחֵרִים, אֲפִלּוּ מָצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: בְּפָנְדָּק אִתְפַּלְגוּן, אֲבָל בְּחָצֵר כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁחַיָּב לְהַכְרִיז. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בְּחָצֵר אִתְפַּלְגוּן, אֲבָל בְּפָנְדָּק כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁהוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: מָצָא בַּחֲנוּת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. בֵּין הַתֵּבָה לַחֲנוָנִי - הֲרֵי הוּא שֶׁל חֲנוָנִי. לִפְנֵי הַשֻּׁלְחָנִי - הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ. בֵּין הַכִּסֵּא וְלַשֻּׁלְחָנִי - הֲרֵי הוּא שֶׁל שֻׁלְחָנִי. לָקַח פֵּרוֹת מֵחֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁשִּׁלַּח לוֹ חֲבֵרוֹ פֵּרוֹת וּמָצָא בְּתוֹכָן מָעוֹת - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. וְאִם הָיוּ צְרוּרִין - נוֹטֵל וּמַכְרִיז. אַף הַשִּׁמְלָה הָיְתָה בִּכְלַל כָּל אֵלּוּ, וְלָמָּה יָצְאת לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ? אֶלָּא: מָה הַשִּׁמְלָה מְיֻחֶדֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סִימָנִין וְיֵשׁ לָהּ תּוֹבְעִין, אַף כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנִין וְיֵשׁ לוֹ תּוֹבְעִין - חַיָּב לְהַכְרִיז.

[ח.]

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לְעָזָר: כְּנִי מַתְנִיתָא: עַל גַּבֵּי כִּסֵּא - שֶׁלּוֹ, עַל גַּבֵּי תֵּבָה - שֶׁלּוֹ. שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח הָוָה עָסִיק בְּהָדָא כִּתְנָא[ב]. אָמְרִין לֵהּ תַּלְמִידוֹי: ׳רַבִּי! אַרְפֵּי מִנָּךְ, וַאֲנַן זָבְנִין לָךְ חָדָא חֲמָר, וְלֵית אַתְּ לָעֵי סְגִין[ג]׳. וְאַזְלוּן זַבְנוּן לֵהּ חָדָא חֲמָר מֵחַד סַרְקֵי, וּתְלִי בֵּיהּ חָדָא מַרְגָּלִי[ד]. אֲתוֹן לְגַבֵּיהּ, אָמְרִין לֵיהּ: ׳מִן כַּדּוּן, לֵית אַתְּ צְרִיךְ לָעֵי תּוּבָן׳! אֲמַר לוֹן: ׳לְמָה׳? אָמְרִין לֵיהּ: ׳זְבַנִּינַן לָךְ חַד חֲמָר מֵחַד סַרְקֵי, וּתְלִי בֵּיהּ חָדָא מַרְגָּלִי׳. אֲמַר לוֹן: ׳וִידַע בַּהּ מָרַהּ׳? אָמְרִין לֵיהּ: לָא. אֲמַר לוֹן: אֵזֵל חֲזַר לֵיהּ[ה].

לָא כֵן אָמַר רַב חוּנָא, בְּבָי בַּר גּוּזְלוֹן בְּשֵׁם רַב: הַתִּיבוּן קָמֵי רַבִּי: אֲפִלּוּ כְּמַאן דְּמַר ׳גְּזֵלוֹ שֶׁל גּוֹי אָסוּר׳, כָּל עַמָּא מוֹדָיי שֶׁאֲבֵדָתוֹ מֻתֶּרֶת! מָה אַתּוּן סָבְרִין, שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח בַּרְבַּרוֹן הָוָה? בָּעֵי הָוָה שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח מִשְׁמַע ׳בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּיהוּדָאֵי׳ - מֵאַגַּר כָּל הָדֵין עָלְמָא[ו]!

וַיְדָא אָמְרָה דָּא? רַבִּי חֲנִינָה מִשְׁתָּעֵי הָדֵין עוּבְדָּא: רַבָּנִין סָבַיָּא זָבְנִין חַד כְּרִי דְּחִטִּין מֵאִילֵּין דְּאִסַּרְטוּס, וְאַשְׁכְּחוּן בֵּיהּ חָדָא צְרָרָא דִּדִינָרֵי וְחַזְרוּנֵיהּ לֵהּ. אָמְרִין: ׳בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּיהוּדָאֵי׳!

אַבָּא אוֹשַׁעְיָה אִישׁ טוּרְיָא הָוָה קַצָּר, עַאלַת מַלְכְּתָא מִסְחֵי גּוֹ מְגִירָא דְּמַיָּא, וְאוֹבְדַת בִּינָלַרִין דִּידַהּ, וְאַשְׁכְּחֵיהּ. מִי נַפְקָא אוֹשְׁטֵיהּ לַהּ, אָמְרָה: אֲהֵין לְהֶן לִי? אֲהָן מַהוּ חָשׁוּב עָלַי? אִית לִי טָבִין מִנֵּיהּ,

---

ב מִתְעַסֵּק בְּמִסְחָר פִּשְׁתָּן

ג נְקַנֵּה לְךָ חֲמוֹר אֶחָד שֶׁתִּרְכַּב עָלָיו וְלֹא תִּתְיַגֵּעַ הַרְבֵּה

ד קָנוּ לוֹ חֲמוֹר וְנִמְצְאָה תְּלוּיָה עָלָיו מַרְגָּלִית.

ה לְכוּ הַחְזִירוּ לוֹ אֶת הַמַּרְגָּלִית.

שִׁמְעוֹן בֶּן שֶׁטַח מַעֲדִיף לְקַדֵּשׁ שֵׁם שָׁמַיִם, בָּזֶה שֶׁיִּשָּׁמַע מִפִּי

ו הַגּוֹי שֶׁבַח לֵאלֹקֵי הַיְּהוּדִים, יוֹתֵר מִכָּל רֵוַח הָעוֹלָם הַזֶּה.

אית לי סְגִין מִנֵּיהּ. אֲמַר לַהּ: אוֹרַיְתָא גַּזְרַת דְּנַחְזוֹר. אָמְרָה: ׳בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּיהוּדָאֵי׳!

רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוּסַרְטַי סְלַק לְרוֹמִי. אוֹבְדַת מַלְכְּתָא דִּילָנְיָה דִּידַהּ, וְאַשְׁכְּחֵיהּ. אַפְּקַת כָּרוֹז בְּמְדִינְתָא: ׳מַאן דְּמַחְזַר לַהּ בְּגוֹ תְּלָתִין יוֹמִין - יַסַּב אָכֵן וְאָכֵן, בָּתַר תְּלָתִין יוֹמִין - אִיתְרִים רֵישֵׁיהּ׳. לָא חַזְרִיהּ גּוֹ תְּלָתִין יוֹמִין, בָּתַר תְּלָתִין יוֹמִין חַזְרִיהּ. אָמְרָה לֵיהּ: לָא הֲוִית בְּמְדִינְתָא? אֲמַר לַהּ: אֵין. אָמְרָה לֵיהּ: וְלָא שְׁמַעְתְּ קָלָא דְּכָרוֹזָא? אֲמַר לַהּ: אֵין. אָמְרָה לֵיהּ: וּמָה מַר? אֲמַר לַהּ: מַאן דְּמַחְזַר לַהּ גּוֹ תְּלָתִין יוֹמִין - יַסַּב אָכֵן וְאָכֵן, בָּתַר תְּלָתִין יוֹמִין - אִיתְרִים רֵישֵׁיהּ. אָמְרָה לֵיהּ: וּלְמָה לָא חַזַרְתְּנִיהּ גּוֹ תְּלָתִין יוֹמִין? אֲמַר לַהּ: ׳דְּלָא תֵּימְרוּן בְּגִין דְּחַלְתִּיךְ עֲבָדִית, אֶלָּא בְּגִין דְּחַלְתֵּיהּ דְּרַחֲמָנָא׳. אָמְרָה לֵיהּ: ׳בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּיהוּדָאֵי׳!

אַלֶכְסַנְדְּרוֹס מַקְדוֹן סָלִיק גַּבֵּי מַלְכָּא קַצְיָא. חֲמָא לֵהּ דְּהַב סַגִּין כְּסַף סַגִּין. אֲמַר לֵיהּ: ׳לָא דְּהָבָךְ וְלָא כַסְפָּךְ אֲנָא צְרִיךְ, לָא אֲתִית אֶלָּא מֶחֱמֵי פְּרוּכְסִין דִּידְכוֹן, הֵיךְ אַתּוּן יָהֲבִין, הֵיךְ אַתּוּן דָּיְנִין׳. עַד דּוּ עָסִיק עִמֵּיהּ, אֲתָא בַּר נָשׁ חַד דָּאִין עִם חַבְרֵיהּ, דְּזִבַּן חַדָּא חֻלְקָא וְחַסְפְּתָהּ, וְאַשְׁכַּח בַּהּ סִימָא דְּדִינָרֵי. אֲהָן דְּזִבַּן הֲוָה מַר: ׳קִיקְלְתָּא זְבִנִית, סִימָא לָא זְבִנִית[1]׳. אֲהָן דְּזַבֵּין הֲוָה מַר: ׳קִיקְלְתָּא וְכָל דְּאִית בַּהּ זְבִינִית׳. עַד דְּאִינּוּן עָסִיקִין דֵּין עִם דֵּין, אָמַר מַלְכָּא לְחַד מִנַּיְהוּ: אִית לָךְ בַּר דְּכַר? אֲמַר לֵהּ: אֵין. אָמַר לְחַבְרֵיהּ: אִית לָךְ בְּרַת נָקְבָה? אֲמַר לֵהּ: אֵין. אֲמַר לוֹן: אַסְבּוּן דֵּין לְדֵין וְסִימָא יֶהֱוֵי לְתַרְוֵיהוֹן[2].

[ח:]

שְׁרֵי גָּחִיךְ. אֲמַר לֵהּ: לְמָה אַתְּ גָּחִיךְ, לָא דָּנִית טָבָאוּת? אֲמַר לֵהּ: אִלּוּ הֲוָה הָדֵין דִּינָא גַּבְכוֹן, הֵיךְ הֲוִיתוּן דָּנִין? אֲמַר לֵהּ: קָטְלִין דֵּין וְדֵין וְסִימָא עַלַת לְמַלְכָּא. אֲמַר לֵהּ: כָּל הָכִי אַתּוּן רָחֲמִין דְּהַב סָגִי! עֲבַד לֵהּ אַרִיסְטוֹן, אַפֵּיק קָמֵי קוּפַּד דְּדָהַב, תַּרְנְגוֹלִין דְּדָהַב. אֲמַר לֵהּ: דְּהַב אֲנָא אָכֵיל? אֲמַר לֵהּ: תִּפַּח רוּחֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא! דְּהַב לֵית אַתּוּן אָכְלִין, וּלְמָה אַתּוּן רָחֲמִין דְּהַב סָגִין? אֲמַר לֵהּ: דִּנְחָא עֲלֵיכוֹן שְׁמִשָּׁא? אֲמַר לֵהּ: אֵין. נָחֵית עֲלֵיכוֹן מִטְרָא? אֲמַר לֵהּ: אֵין. אֲמַר לֵהּ: דִּלְמָא אִית גַּבֵּיכוֹן בְּעִיר דַּקִּיק? אֲמַר לֵהּ: אֵין. ׳תִּפַּח רוּחֵיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא! לֵית אַתּוּן חַיִּין אֶלָּא בִּזְכוּת בְּעִירָא דַּקִּיקָא׳! דִּכְתִיב (תְּהִלִּים לו, ז): "אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ".

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: עַד אֵימָתַי חַיָּב לְהַכְרִיז? עַד כְּדֵי שֶׁיִּדְעוּ בּוֹ שְׁכֵנִים, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁלְשָׁה רְגָלִים, וְאַחַר רֶגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעַת יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּילֵךְ לְבֵיתוֹ שִׁלְשָׁה, וְיַחְזֹר שִׁלְשָׁה, וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד.

גְּמָרָא: תָּנֵי: בָּרִאשׁוֹנָה הָיוּ מַכְרִיזִין שִׁלְשָׁה רְגָלִים, וְאַחַר רֶגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעַת יָמִים, כְּדֵי שֶׁיֵּילֵךְ שִׁלְשָׁה וְיַחְזֹר שִׁלְשָׁה וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִינוּ שֶׁיִּהוּ מַכְרִיזִין שִׁלְשָׁה יָמִים. מִן הַסַּכָּנָה וְאֵילָךְ, הִתְקִינוּ שֶׁיִּהֵא מוֹדִיעַ לִקְרוֹבָיו וְלִשְׁכֵנָיו וְדַיּוֹ.

---

[1] אַשְׁפָּה קָנִיתִי, אוֹצָר טָמוּן בָּהּ לֹא קָנִיתִי

[2] תַּשִּׂיאוּ אֶת יַלְדֵיכֶם וְהָאוֹצָר הַטָּמוּן יִהְיֶה לָהֶם

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: אָמַר אֶת הָאַבְדָה וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ, הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן. הָרַמַאי אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמַר אֶת סִימָנֶיהָ – הֲרֵי זֶה לֹא יִתֵּן לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כב, ב): ״עַד דְּרֹשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ״ – עַד שֶׁתִּדְרֹשׁ אֶת אָחִיךָ אִם רַמַאי הוּא וְאִם אֵינוֹ רַמַאי.

גְּמָרָא: אֵיזֶהוּ רַמַאי? עָבַד גַּרְמֵיהּ מַחְזַר מְצִיאָן, וַעֲבַד חֲדָא רַבָּה וְטָבָא. הֵיךְ הוּא עָבֵיד ׳רַבָּה וְטָבָא׳? חֲמֵי לֵהּ בִּירְיָיתָא מַחְזַר מְצִיאָן, וּמַפְקִידִין גַּבֵּיהּ, וְהוּא נָסֵיב כּוֹלָא וְאָזִיל לֵיהּ[ט]. וְאִית דְּמָרִין: אָזִיל לְכְנִישְׁתָּא וְשָׁמַע סִימָנִין, וְאָזַל לְכְנִישְׁתָּא חוֹרִי וְאָמַר סִימָנָא, וְנָסֵב לֵיהּ.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: כָּל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל – יַעֲשֶׂה וְיֹאכַל. וְדָבָר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל – יִמָּכֵר, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וַהֲשֵׁבֹתוֹ לוֹ״ – רְאֵה הֵיאַךְ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ. מַה יְהֵא בַּדָּמִים? רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ – חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן, לְפִיכָךְ אִם אָבְדוּ – אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן.

גְּמָרָא: תָּנֵי: שֶׁלֹּא יַאֲכִל עֵגֶל לַעֲגָלִים וּסְיָיחַ לִסְיָיחִין וְתַרְנְגוֹל לְתַרְנְגוֹלִין. עוּבְדָא הֲוָה בְּחַד בַּר נָשׁ דְּאַשְׁכַּח חֲמִשָּׁה עִגְלִין, וַהֲוָה מְזַבֵּין וּמוֹכְלִינוּן עַד דְּקָמוּן עַל חַד.

רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן. רַבִּי בָּא וְרַב יְהוּדָה בְּשֵׁם רַב: מַעֲשֶׂה הָיָה וְהוֹרָה רַבִּי כְּרַבִּי טַרְפוֹן בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סִימָן. רַב יְהוּדָה אָמַר תַּלְמִיד חָכָם אֵין צָרִיךְ לִתֵּן סִימָן. אָמַר רַב הוּנָא

[ט.]

הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאִם הָיָה צְרוֹר מָעוֹת, לֹא יִגַּע בָּהֶן.

יְהוּדָה בְּרַבִּי עָאל לְכְנִישְׁתָּא שְׁבַק סַנְדָּלוֹי, וְאַזְלוֹן. אָמַר ׳אִלּוּ לֹא אֲזָלִית לְכְנִישְׁתָּא לָא אַזְלוֹן סַנְדָּלַיי׳.

רַבִּי יוֹסֵי הַוָּה יָתֵיב מַתְנֵי, וְעָל מִיתָא. מַן דְּקָם לָא אֲמַר לֵהּ כְּלוּם, וּמַן דְּיָתֵיב לֵהּ לָא אֲמַר לֵהּ כְּלוּם.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: מָצָא סְפָרִים, קוֹרֵא בָּהֶן אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – גּוֹלְלָן. אֲבָל לֹא יִלְמַד בָּהֶן בַּתְּחִלָּה. וְלֹא יִקְרָא אַחֵר עִמּוֹ. מָצָא כְּסוּת, מְנַעֲרָהּ אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וְשׁוֹטְחָהּ לְצָרְכָּהּ, אֲבָל לֹא לִכְבוֹדוֹ. כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי נְחוֹשֶׁת, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְצָרְכָּן, אֲבָל לֹא לְשׁוּחָקָן. כְּלֵי זָהָב וּכְלֵי זְכוּכִית לֹא יִגַּע בָּהֶן עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. מָצָא שַׁק אוֹ קֻפָּה, אִם אֵין דַּרְכּוֹ לִטֹּל – הֲרֵי זֶה לֹא יִטֹּל.

גְּמָרָא: תָּנֵי: מָצָא סְפָרִים, קוֹרֵא בָּהֶן אַחַת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ לִקְרוֹת – גּוֹלְלָן. וְלֹא יִקְרָא פָּרָשָׁה וְיִשְׁנֶה, וְלֹא יִקְרָא פָּרָשָׁה וְיִתַּרְגֵּם, וְלֹא יִפְתַּח בּוֹ יוֹתֵר מִשְּׁלֹשָׁה דַּפִּין, וְלֹא יִקְרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בְּכֶרֶךְ אֶחָד. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּחֲדָשִׁים, אֲבָל בִּישָׁנִים – שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ.

כְּלֵי כֶסֶף, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּצוֹנֵן, אֲבָל לֹא בְּחַמִּין מִפְּנֵי שֶׁמַּשְׁחִירָן. כְּלֵי נְחוֹשֶׁת,

---

רוֹאִים אוֹתוֹ הַבְּרִיּוֹת שֶׁמַּחְזִיר מְצִיאוֹת, וְחוֹשְׁבִים שֶׁהוּא אָדָם

[ט] יָשָׁר וּמַפְקִידִים אֶצְלוֹ פִּקָּדוֹנוֹת, וְהוּא לוֹקֵחַ אֶת הַכֹּל וְהוֹלֵךְ.

אֲלוּ לֹא הֲלַכְתִּי לְבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא הָיוּ נִגְנָבִים סַנְדָּלַי, דְּהַיְנוּ

׳ שֶׁגַּם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת צְרִיכִים לְהִזָּהֵר מִגַּנָּבִים

מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּחַמִּין, אֲבָל לֹא עַל־יְדֵי הָאוּר מִפְּנֵי שֶׁמַּפְחִיתָן. מַגְרִיפוֹת וְקַרְדֳּמוֹת, מִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּרַךְ אֲבָל לֹא בְּקָשֶׁה. מַגְרָפָה, מְקַבֵּל בָּהּ אֶת הַטִּיט, וּמַדִּיחָהּ וּמַנִּיחָהּ בִּמְקוֹמָהּ. קוּרְדּוֹם, מְבַקֵּעַ בּוֹ עֵצִים אֲבָל לֹא צִנִּים וַעֲצֵי זַיִת. כְּשֵׁם שֶׁאַתְּ אוֹמֵר בְּמוֹצֵא, כָּךְ אַתָּה אוֹמֵר בְּמַפְקִיד. הַמַּפְקִיד כְּסוּת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, מְנַעֲרָהּ אַחַת לְשִׁלְשִׁים יוֹם. וְאִם הָיְתָה מְרֻבָּה, גּוֹבֶה שְׂכָרוֹ מִמֶּנָּה.

הֲלָכָה י: מַתְנִיתִין: אֵי זוֹ הִיא אֲבֵדָה? מָצָא חֲמוֹר וּפָרָה רוֹעִין בַּדֶּרֶךְ - אֵין זוֹ אֲבֵדָה. חֲמוֹר וְכֵלָיו הֲפוּכִין, וּפָרָה רָצָה בֵּין הַכְּרָמִים - הֲרֵי זֶה אֲבֵדָה. הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה הֶחֱזִירָהּ וּבָרְחָה, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים - חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כב, א): "הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם". הָיָה בָּטֵל מִן הַסֶּלַע, לֹא יֹאמַר לוֹ 'תֵּן לִי סֶלַע', אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ כְּפוֹעֵל בָּטֵל. אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית דִּין, מַתְנֶה עִמּוֹ בִּפְנֵי בֵּית דִּין. אֵין שָׁם לִפְנֵי מִי יַתְנֶה, שֶׁלּוֹ קוֹדֵם.

[ט:]

מְצָאָהּ בָּרֶפֶת אֵינוֹ חַיָּב בָּהּ. בִּרְשׁוּת הָרַבִּים חַיָּב בָּהּ. הָיְתָה בֵּין הַקְּבָרוֹת, אַל יִטַּמֵּא לוֹ. אִם אָמַר לוֹ אָבִיו 'הִיטַּמֵּא', אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ 'אַל תַּחְזִיר' - הֲרֵי זֶה לֹא יִשְׁמַע לוֹ. פֵּרַק וְטָעַן פֵּרַק וְטָעַן, אֲפִלּוּ אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה פְּעָמִים- חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כג, ה): "עָזֹב תַּעֲזֹב". הָלַךְ וְיָשַׁב לוֹ, אָמַר לוֹ 'הוֹאִיל וְעָלֶיךָ מִצְוָה, אִם רָצִיתָה לִפְרֹק - פְּרֹק' - פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר "עִמּוֹ". הָיָה חוֹלֶה אוֹ זָקֵן - חַיָּב. מִצְוָה מִן הַתּוֹרָה לִפְרֹק, אֲבָל לֹא לִטְעֹן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף לִטְעֹן. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: אִם הָיָה עָלָיו יוֹתֵר מִמַּשּׂוֹאוֹ - אֵין זָקוּק לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "תַּחַת מַשָּׂאוֹ" - מַשָּׂאוֹי שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ.

גְּמָרָא: בְּכָל אֲתַר אַתְּ מַר מִצְוַת עֲשֵׂה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה, וְכָא אַתְּ אָמַר אֵין מִצְוַת עֲשֵׂה קוֹדֶמֶת לְמִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה? שָׁנְיָא הִיא, שֶׁהוּא וְאָבִיו חַיָּבִין בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם.

תָּנֵי: "רִבִּין" וְלֹא רַבְצָן. וַחֲזַר תָּנֵי: 'פּוֹרֵק עִמּוֹ אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים בַּיּוֹם'! הָן דְּתֵימַר 'רִבִּין וְלֹא רַבְצָן' - בְּהָהוּא דְּמַפֵּיל גַּרְמֵיהּ, וְהָן דְּתֵימַר 'פּוֹרֵק עִמּוֹ אֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים' - בְּהָהוּא דַּאֲנִיס. "כִּי תִפְגַּע" (שְׁמוֹת כג, ד), יָכוֹל פְּגִיעָה מַמָּשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תִרְאֶה". אִי "כִּי תִרְאֶה" יָכוֹל אֲפִלּוּ רָחוֹק מִלֹּא מִיל? תַּלְמוּד לוֹמַר: "כִּי תִפְגַּע". הָא כֵּיצַד? שִׁעֲרוּ חֲכָמִים אֶחָד מִשִּׁבְעָה וּמֶחֱצָה בְּמִיל, וְזֶהוּ רִיס.

"עָזֹב תַּעֲזֹב" - זוֹ פְּרִיקָה, "הָקֵם תָּקִים" - זוֹ טְעִינָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁפּוֹרְקוֹ מִן הַתּוֹרָה, כָּךְ טוֹעֲנוֹ מִן הַתּוֹרָה. חֲמוֹר יִשְׂרָאֵל וּמַשָּׂאוֹי שֶׁל גּוֹי - דִּבְרֵי הַכֹּל פּוֹרֵק וְטוֹעֵן. חֲמוֹר גּוֹי וּמַשָּׂאוֹי שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּדִבְרֵי חֲכָמִים - לֹא פּוֹרֵק וְלֹא טוֹעֵן. כְּדִבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן - פּוֹרֵק לֹא טוֹעֵן.

הֲלָכָה יא: מַתְנִיתִין: אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת אָבִיו - שֶׁלּוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵדָתוֹ וַאֲבֵדַת רַבּוֹ - שֶׁלּוֹ קוֹדֶמֶת. אֲבֵדַת אָבִיו וַאֲבֵדַת רַבּוֹ - שֶׁל רַבּוֹ קוֹדֶמֶת לְשֶׁל אָבִיו, שֶׁאָבִיו הֱבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְרַבּוֹ שֶׁלִּמְּדוֹ חָכְמָה הֱבִיאוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. אִם הָיָה אָבִיו שָׁקוּל כְּנֶגֶד רַבּוֹ - אֲבֵדַת אָבִיו קוֹדֶמֶת. הָיָה אָבִיו וְרַבּוֹ נוֹשְׂאִין מַשָּׂאוֹי - מַנִּיחַ אֶת שֶׁל רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ מַנִּיחַ אֶת שֶׁל אָבִיו. הָיָה

אָבִיו וְרַבּוֹ בְּבֵית הַשֶּׁבִי - פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת אָבִיו. אֲבָל אִם הָיָה אָבִיו תַּלְמִיד חָכָם - פּוֹדֶה אֶת אָבִיו, וְאַחַר כָּךְ פּוֹדֶה אֶת רַבּוֹ.

גְּמָרָא: תָּנֵי: אֵי זֶהוּ רַבּוֹ שֶׁלְּמְּדוֹ חָכְמָה? כָּל שֶׁפָּתַח לוֹ תְּחִלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוּדָן אוֹמֵר: כָּל שֶׁרֹב תַּלְמוּדוֹ מִמֶּנּוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כָּל שֶׁהֵאִיר עֵינָיו בְּמִשְׁנָתוֹ. רַב כְּרַבִּי מֵאִיר, וְרַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבִּי יוּדָה, שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי יוֹסֵי. רַב כְּרַבִּי מֵאִיר: חַד בַּר נָשׁ פְּתַח פּוּמֵיהּ דְּרַב, וּשְׁמַע דְּדִמַּךְ וּבַזַּע עֲלוֹי.

רַבִּי יוֹחָנָן כְּרַבִּי יוּדָה: רַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה סָלֵיק מִטִּיבֶּרְיָה לְצִפּוֹרִי, חֲמָא חַד בַּר נָשׁ

[י.]

נְחַת מִן תַּמָּן. אֲמַר לֵיהּ: מַה קָלָא בִּמְדִינְתָא? אֲמַר לֵיהּ: חַד רַבָּן דְּמַךְ, וְכָל עַמָּא פְּרָיֵין מִיטַּפְלָא בֵּיהּ. יָדַע רַבִּי יוֹחָנָן דְּהוּא רַבִּי חַנִינָא. שְׁלַח וְאַיְתִי מָאנִין טָבִין דְּשַׁבְתָּא, וּבְזָעוֹן. וְלָא כֵן תָּנֵי: ׳כָּל קֶרַע שֶׁאֵינוֹ שֶׁל בֶּהָלָה אֵינוֹ קֶרַע׳! רַבִּי יוֹחָנָן בְּעָה מֶעֱבַד דְּרַבָּה וּמוֹקְרִיתֵיהּ. וְלָא יָדְעִין אִין מִשּׁוּם דְּהוּא רַבֵּיהּ, אִין מִשּׁוּם שְׁמוּעוֹת הָרָעוֹת. מִלְּתֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה בַּר וָוא אָמְרָה מִשּׁוּם דַּהֲוָה רַבֵּיהּ: רַבִּי חֲנִינָא הֲוָה מִסְתַּמֵּךְ עַל רַבִּי חִיָּיא בַּר וָוא בְּצִפּוֹרִי, חַמָּא כָּל עַמָּא פָּרַיי, אֲמַר לֵיהּ: לָמָּה כֵּלֵי עָלְמָא פָּרַיי? אֲמַר לֵיהּ: רַבִּי יוֹחָנָן יָתִיב דָּרִישׁ בְּבֵי מִדְרָשָׁא דְּרַבִּי בְּנָיָה, וְכָל עַמָּא פָּרַיי מִישְׁמְעִינֵיהּ. אָמַר: בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְּחַמֵּי לִי פּוֹרִין עַד דַּאֲנָא בַּחַיִּים! וּבְאַגַּדְתָּא פְּשָׁטִית לֵיהּ חוּץ מִמִּשְׁלֵי וְקֹהֶלֶת. הָדָא אָמְרָה, כָּל תַּלְמוּד וְתַלְמוּד.

שְׁמוּאֵל כְּרַבִּי יוֹסֵי: חַד בַּר נָשׁ אַסְבַּר לִשְׁמוּאֵל בִּשְׁנֵי מַפְתֵּחוֹת, ׳אֶחָד יוֹרֵד לְאַמַּת בֵּית הַשֵּׁיחִי וְאֶחָד פּוֹתֵחַ כֵּיוָן׳, מַהוּ ׳יוֹרֵד לְאַמַּת הַשֵּׁיחִי׳? שֶׁהָיָה מוֹרִיד יָדוֹ עַד שִׁיחְיוֹ, הָיָה פּוֹתֵחַ כֵּיוָן. וּשְׁמַע דְּדִמַּךְ, וּבַזַּע עֲלוֹי.

הַדָּרָן עָלָךְ אֵלּוּ מְצִיאוֹת

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵרוֹ בְּהֵמָה אוֹ כֵּלִים וְנִגְנְבוּ אוֹ שֶׁאָבְדוּ. שִׁלֵּם וְלֹא רָצָה לִשְׁבַּע, שֶׁהֲרֵי אָמְרוּ ׳שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבַּע וְיוֹצֵא׳. נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, טָבַח וּמָכַר - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם? לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ. נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, טָבַח וּמָכַר - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי הוּא מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן.

גְּמָרָא: מְנַן תַּיְתֵי לֵהּ? "אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה", וְכִי אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁאִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם? וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר "שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" - אִם אֵינוֹ עָנְיָן לוֹ, תְּנֵיהוּ עָנְיָן לְשֶׁלְּפָנָיו.

רַבִּי עָאל לְפִירְקָא דְּרַבִּי יוּדָן, אֲמַר קֳמֵיהּ הֲדָא. אֲמַר לֵהּ: אֱמוֹר דְּבָתְרָהּ: ׳נִשְׁבַּע וְלֹא רָצָה לְשַׁלֵּם, נִמְצָא הַגַּנָּב - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, טָבַח וּמָכַר - מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. לְמִי מְשַׁלֵּם? לְבַעַל הַפִּקָּדוֹן׳ - וִישַׁלֵּם לְמִי שֶׁהַפִּקָּדוֹן אֶצְלוֹ!

[י:]

רַבִּי נַסָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָה: "חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם" - לְמָקוֹם שֶׁהַקֶּרֶן מְהַלֵּךְ שָׁם הַכֶּפֶל מְהַלֵּךְ. רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי לְעָזָר, רַבִּי נַסָּא מוֹסִיף בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֵּן חֲנִינָה: לֹא סוֹף דָּבָר שִׁלֵּם, אֶלָּא מִכֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְשַׁלֵּם, כְּמִי שֶׁשִּׁלֵּם.

אָמַר ׳מְשַׁלֵּם אֲנִי׳ חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא שָׁלַח בּוֹ יָד. אָמַר ׳נִשְׁבַּע אֲנִי׳, וְרָאָה אוֹתָן שֶׁמְּגַלְגְּלִין עָלָיו שְׁבוּעוֹת אֲחֵרוֹת, וְחָזַר וְאָמַר ׳מְשַׁלֵּם אֲנִי׳ - חוֹשְׁשִׁין. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: לֹא חִיְּבָה אוֹתוֹ הַתּוֹרָה שְׁבוּעָה לְהַחְמִיר עָלָיו, אֶלָּא לְהָקֵל, שֶׁאִם רָצָה לְשַׁלֵּם - יְשַׁלֵּם, וְאִם רָצָה לִשְׁבַּע - יִשְׁבַּע.

הָיוּ לוֹ עֵדִים שֶׁנִּגְנְבָה בְּאוֹנֶס. הֲדָא הִיא דְּמַר רַבִּי לְעָזָר: הַמּוֹכֵר קְנָסָיו לְאַחֵר - לֹא עָשָׂה כְלוּם. הָיוּ לוֹ עֵדִים שֶׁנִּגְנְבָה בִּפְשִׁיעָה, הֲרֵי הוּא בִּכְלָל יְשַׁלֵּם; וְאַחַר כָּךְ נִמְצֵאתָ הַגְּנֵבָה. לְמִי מְשַׁלֵּם - לָרִאשׁוֹן אוֹ לַשֵּׁנִי אוֹ לִשְׁנֵיהֶן?

[יא.]

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַשּׁוֹכֵר פָּרָה מֵחֲבֵרוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחֵר, וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ - יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ, וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כֵּיצַד הֲלָה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל זֶה? אֶלָּא תַּחֲזוֹר הַפָּרָה לַבְּעָלִים.

גְּמָרָא: וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל? וְלָא כֵן תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אֵין הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹאֵל רַשַּׁאי לְהַשְׁכִּיר, וְלֹא הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְהַשְׁאִיל, אֶלָּא אִם כֵּן נָטַל רְשׁוּת מִן הַבְּעָלִים! רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לְהַשְׁאִיל. וְכָא, וְהוּא שֶׁנָּתַן לוֹ רְשׁוּת לַעֲשׂוֹת בָּהֶן אֶפִּיטְרוֹפָא.

רַבִּי אַבָּהוּ שְׁאַל: שְׁאָלוּהָ בְּעָלִים מִשּׁוֹכֵר וּמֵתָה כְּדַרְכָּהּ, יִשָּׁבַע הַשּׁוֹכֵר שֶׁמֵּתָה כְּדַרְכָּהּ וְהַשּׁוֹאֵל מְשַׁלֵּם לַשּׁוֹכֵר? וְאֵין כְּנִי,

אֲפִלּוּ אֲכָלוּהָ? אָמַר רַבִּי אֲבִינָא: אָכְלוּ, שֶׁלָּהֶן אָכְלוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסָה: כֵּיצַד הַלָּה עוֹשֶׂה סְחוֹרָה בְּפָרָתוֹ שֶׁל זֶה? אֶלָּא תַּחֲזוֹר הַפָּרָה לַבְּעָלִים.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אָמַר לִשְׁנַיִם ׳גָּזַלְתִּי אֶת אֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵי זֶה מִכֶּם׳, ׳אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד אֶצְלִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵי זֶה הוּא׳ - נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה, שֶׁהוֹדָה מִפִּי עַצְמוֹ. שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֵצֶל אֶחָד, זֶה מָנֶה וְזֶה מָאתַיִם, זֶה אוֹמֵר ׳מָאתַיִם שֶׁלִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר ׳מָאתַיִם שֶׁלִּי׳ - נוֹתֵן לָזֶה מָנֶה וְלָזֶה מָנֶה וְהַשְּׁאָר יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

וְכֵן שְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד יָפֶה מָנֶה וְאֶחָד יָפֶה אֶלֶף זוּז, זֶה אוֹמֵר ׳יָפֶה שֶׁלִּי׳, וְזֶה אוֹמֵר ׳יָפֶה שֶׁלִּי׳ - נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן, וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי קָטָן לַשֵּׁנִי, וְהַשְּׁאָר יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אִם כֵּן מַה הִפְסִיד הָרַמַּאי? אֶלָּא הַכֹּל יְהֵא מֻנָּח עַד שֶׁיָּבֹא אֵלִיָּהוּ.

[יא:]

גְּמָרָא: רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּאן בְּעוֹרְרִין, כָּאן בְּשׁוֹתְקִין. רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: כָּאן בְּשֶׁיֵּשׁ עֵדִים יוֹדְעִין, וְכָאן בְּשֶׁאֵין עֵדִים יוֹדְעִין. רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: כָּאן בִּנְשִׁבַּע, כָּאן בְּשֶׁלֹּא נִשְׁבַּע. תַּמָּן אָמְרִין בְּשֵׁם רַב: שָׁם בִּנְשִׁבַּע, כָּאן בְּשֶׁלֹּא נִשְׁבַּע.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי: אִם בְּשֶׁנִּשְׁבַּע, הָיָה לוֹ לִשְׁתֹּק! רַבִּי יִרְמְיָה סָבַר מֵימַר, הָיָה לוֹ לִשְׁתֹּק וְלֹא לְהוֹדוֹת. רַבִּי יַסָּא סָבַר מֵימַר, הָיָה לוֹ לִשְׁתֹּק וְלֹא לִשָּׁבַע. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אִם בְּשֶׁנִּשְׁבַּע, הָיָה לוֹ לַעֲשׂוֹת שְׁלוּחַ בֵּית דִּין. רַבִּי יוֹחָנָן סָבַר מֵימַר: שְׁלוּחַ בֵּית דִּין שֶׁעָשָׂה גּוֹזֵל. תַּנַּי חוֹרָן תָּנֵי: שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁעָשָׂה נִגְזָל, וְלֹא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁעָשָׂה גּוֹזֵל.

אָמַר רַבִּי אִילָא: אוּף אֲנַן תְּנִינָא וְאָמְרֵי, הִיא גְּזֵלָה הִיא בְּעֵילָה, הִיא גְּזֵלָה הִיא מִלְוָה. הַכֹּל מוֹדִין בְּפִקָּדוֹן דְּמַתְנִיתָא, מֵהֲדָא: אָמַר לִשְׁנַיִם ׳גָּזַלְתִּי אֶחָד מִכֶּם מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵי זֶה מִכֶּם׳; ׳אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד אֶצְלִי מָנֶה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִי זֶה הוּא׳.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ הֵן אוֹבְדִין - הֲרֵי זֶה לֹא יִגַּע בָּהֶן. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יִמְכֹּר בִּפְנֵי בֵית דִּין, מִפְּנֵי הָשֵׁב אֲבֵדָה לַבְּעָלִין.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אִם אוֹמֵר אַתְּ אֲבוּדִין הֵן אַל יִגַּע בָּהֶן, אַף הוּא מַמְצִיא לָהֶן.

רַבִּי אַבָּא בַּר יַעֲקֹב בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן; רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. כַּהֲדָא: רַבִּי יוֹחָנָן חֲקוּקָה אַפְקַד גַּבֵּי רַבִּי חִיָּה רַבָּה חַד

[יב.]

דִּיסִיקְיָא מַלְיָא חֲמֵץ, אֲתָא שְׁאַל לְרַבִּי, אָמַר: יִמְכֹּר עַל פִּי בֵית דִּין בִּשְׁעַת הַבְּעוּר. חַד בַּר נָשׁ אַפְקֵיד גַּבֵּי רַבִּי חִיָּה בַּר אַשִּׁי חַד גְּרַב דְּכוּתָח. אֲתָא שְׁאַל לְרַב, אָמַר: יִמְכֹּר עַל פִּי בֵית דִּין בִּשְׁעַת הַבְּעוּר.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַמַּפְקִיד פֵּרוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצִיא לוֹ חֶסְרוֹנוֹת, לְחִטִּין וּלְאוֹרֶז - תִּשְׁעַת חֻצָאֵי קַבִּין לְכוֹר,

לִשְׁעוֹרִין וּלְדַחַן - תִּשְׁעַת קַבִּין לְכוֹר, לְכוּסְמִין וּלְזֶרַע פִּשְׁתָּן - שְׁלֹשֶׁת סְאִין לְכוֹר. הַכֹּל לְפִי הַמִּדָּה, הַכֹּל לְפִי הַזְּמַן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: וְכִי מָה אִכְפַּת לוֹ לְעַכְבָּר? וַהֲלֹא אוֹכֵל בֵּין מֵהָרִבִּיָּה בֵּין מִקִּימְעָא! אֶלָּא אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ אֶלָּא לְכוֹר בִּלְבַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה מִדָּה מְרֻבָּה, אֵינוֹ מוֹצִיא חֻסְרוֹנוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹתִירוֹת.

יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֹמֶשׁ. יוֹצִיא לוֹ שְׁלֹשֶׁת לֻגִּין שֶׁמֶן לְמֵאָה: לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים, וְלוֹג וּמֶחֱצָה בָּלַע. אִם הָיָה שֶׁמֶן מְזֻקָּק - אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ שְׁמָרִים, קַנְקַנִּין יְשָׁנוֹת - אֵינוֹ מוֹצִיא לוֹ בָּלַע. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמּוֹכֵר שֶׁמֶן מְזֻקָּק לַחֲבֵרוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו לוֹג וּמֶחֱצָה שְׁמָרִים לְמֵאָה.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי אַמִּי: בְּשָׁעַת הַגֶּרֶן שָׁנוּ.

תַּמָּן אָמְרִין: אִלֵּין עַכְבָּרַיָּיא רַשִׁיעַיָּא; כַּד חָמְיִין פֵּירֵי סַגִּין, קָרְיִין לַחֲבֵירֵיהוֹן וְאָכְלִין עִמְּהוֹן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹבְדוֹת הֵן, מִתְפַּזְּרוֹת הֵן.

יוֹצִיא לוֹ שְׁתוּת לְיַיִן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: חֹמֶשׁ. אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָה: בְּשֶׁלֹּא אָמַר לוֹ 'שֶׁמֶן מְזֻקָּק אֲנִי מַעֲמִיד לְךָ כָּל הַשָּׁנָה', אֲבָל אִם אָמַר לוֹ כֵּן - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ שֶׁמֶן מְזֻקָּק.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: הַמַּפְקִיד חָבִית אֵצֶל חֲבֵרוֹ וְלֹא יְחַדּוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִילְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה: אִם מִתּוֹךְ יָדוֹ נִשְׁבְּרָה, לְצָרְכּוֹ - חַיָּב, לְצָרְכָּהּ - פָּטוּר; וְאִם מֵשֶׁהִנִּיחָהּ, בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ - פָּטוּר.

יְחַדּוּ לָהּ הַבְּעָלִים מָקוֹם, וְטִילְטְלָהּ וְנִשְׁבְּרָה, בֵּין מִתּוֹךְ יָדוֹ בֵּין מֵשֶׁהִנִּיחָהּ, לְצָרְכּוֹ - חַיָּב, לְצָרְכָּהּ - פָּטוּר.

[יב:]

גְּמָרָא: לָא כֵן אָמַר רַבִּי לְעָזָר: לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְגוֹנֵב חָבִית מִמַּרְתֵּף חֲבֵרוֹ, אַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא יָדְעוּ הַבְּעָלִים בַּגְּנֵבָה, צְרִיכִין לֵידַע בַּחֲזָרָה! אָמַר: שָׁנְיָה הִיא, שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לְשׁוֹמֵר עָלֶיהָ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: אִית אָמַר שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לְשׁוֹמֵר עָלֶיהָ.

מַהוּ לְצָרְכּוֹ? בְּשֶׁיְּחַדּוּ לָהּ הַבְּעָלִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם, וְהִנִּיחָהּ לְמָקוֹם אַחֵר, אֲבָל אִם לֹא יְחַדּוּ בְּמָקוֹם אַחֵר, בֵּין לְצָרְכּוֹ בֵּין לְצָרְכָּהּ - פָּטוּר. אִית אָמְרִין שֶׁאֵין רְשׁוּת לְשׁוֹמֵר עָלֶיהָ, לָא שָׁנְיָא בֵּין בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בֵּין בְּמָקוֹם אַחֵר, לְצָרְכּוֹ - חַיָּב, לְצָרְכָּהּ - פָּטוּר.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמַּפְקִיד מָעוֹת אֵצֶל חֲבֵרוֹ, צְרָרָן וְהִפְשִׁילָן לַאֲחוֹרָיו, מִסָּרָן

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָאִשָּׁה נִקְנֵית בִּשְׁלֹשׁ דְּרָכִים, וְקוֹנָה אֶת עַצְמָהּ בִּשְׁתֵּי דְּרָכִים. נִקְנֵית בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבְבִיאָה. בְּכֶסֶף כֵּיצַד? נָתַן לָהּ כֶּסֶף אוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף, אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳, ׳הֲרֵי אַתְּ מְאֹרֶסֶת לִי׳, ׳הֲרֵי אַתְּ לְאִינְתּוּ׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אֲבָל נָתְנָה הִיא לוֹ כֶּסֶף, אוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף, וְאָמְרָה לוֹ: ׳הֲרֵינִי מְאֹרֶסֶת לְךָ׳, ׳הֲרֵינִי מְקֻדֶּשֶׁת לְךָ׳, ׳הֲרֵינִי לְךָ לְאִינְתּוּ׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וּבִשְׁטָר כֵּיצַד? אֵין צָרִיךְ לוֹמַר בִּשְׁטָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, וַהֲלֹא הִיא מְקֻדֶּשֶׁת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה, אֶלָּא אֲפִלּוּ כָּתַב עַל חֶרֶס וְנָתַן לָהּ עַל נֵיר, וְנָתַן לָהּ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. וּבְבִיאָה, כָּל בִּיאָה שֶׁהִיא לְשֵׁם קִדּוּשִׁין – מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁאֵינָהּ לְשֵׁם קִדּוּשִׁין – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ב. לֹא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה עַד שֶׁתִּגְדַּל בַּת אֲחוֹתוֹ אוֹ עַד שֶׁיִּמְצָא אֶת הֶהָגוּן לוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא יט, כט): "וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה" – זִמָּה הִיא". רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: זֶה פָּנוּי שֶׁבָּא עַל הַפְּנוּיָה שֶׁלֹּא לְשֵׁם אישׁוּת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנַּיִן שֶׁעָנוּשׁ לִפְנֵי הַמָּקוֹם כְּאִלּוּ בָּא עַל אִשָּׁה וְאִמָּהּ? נֶאֱמַר כָּאן "זִמָּה", וְנֶאֱמַר לְהַלָּן זִמָּה, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא כ, יד): "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשָּׁה וְאֶת אִמָּהּ זִמָּה הוּא" וְגוֹ'. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: מִתּוֹךְ שֶׁבָּא עַל נָשִׁים הָרְבֵּה, וְאֵין יָדוּעַ עַל אֵיזֶה מֵהֶן בָּא, וְכֵן הִיא, שֶׁבָּאוּ עָלֶיהָ אֲנָשִׁים הָרְבֵּה, וְאֵינָהּ יוֹדַעַת הָרְבֵּה, וְאֵין יָדוּעַ מֵאֵיזוֹ מֵהֶן קִבְּלָה, נִמְצָא זֶה נוֹשֵׂא אֶת בִּתּוֹ וְזֶה נוֹשֵׂא אֶת אֲחוֹתוֹ, נִמְצָא כָּל הָעוֹלָם מִתְמַלֵּא מַמְזֵרִין. יֶתֶר עַל כֵּן אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב: לֹא יִשָּׂא אָדָם אִשָּׁה בְּמְדִינָה זוֹ וְיֵלֵךְ וְיִשָּׂא בְּמְדִינָה אַחֶרֶת, שֶׁמָּא יִזְדַּוְּגוּ זֶה לָזֶה, וְנִמְצָא אָח נוֹשֵׂא אֲחוֹתוֹ, לְכָךְ נֶאֱמַר: "וּמָלְאָה הָאָרֶץ זִמָּה". רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יט, כט): "וְלֹא תִזְנֶה הָאָרֶץ", מְזַנִּין הֵן הַפֵּרוֹת זֶה מִזֶּה, שֶׁהוּא לֹא כֹהֵן וְלֹא לֵוִי, וְלֹא יִשְׂרְאֵל, הִכְרִיעוּ חֲכָמִים לְסַיֵּעַ; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָה ג, ב-ג): "שְׂאִי עֵינַיִךְ עַל שְׁפָיִם וּרְאִי אֵיפֹה לֹא שֻׁגַּלְתְּ; וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים" וְגוֹ'.

הַשָּׁלֵם

ג. אֵיזֶהוּ גֵּרָעוֹן כֶּסֶף? רָצָה לִפְדּוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּתוֹךְ הַשָּׁנִים הָאֵלּוּ – מְחַשֵּׁב אֶת הַמָּעוֹת וְאֶת הַשָּׁנִים, וְנוֹתֵן לְרַבּוֹ, מִפְּנֵי שֶׁיַּד הָעֶבֶד עַל הָעֶלְיוֹנָה. אֵיזוֹ הִיא חֻזְקַת קַרְקָעוֹת? נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא – הֲרֵי זוֹ חֻזְקָה. אֵיזוֹ הִיא חֻזְקַת עֲבָדִים? נָעַל לוֹ סַנְדָּלוֹ, הִתִּיר לוֹ סַנְדָּלוֹ, וְהוֹלִיךְ כֵּלָיו אַחֲרָיו לְבֵית הַמֶּרְחָץ, הִפְשִׁיטוֹ, הִרְחִיצוֹ, סָכוֹ, גִּרְדוֹ, הִלְבִּישׁוֹ הִנְעִילוֹ, הִגְבִּיהוֹ – קָנָאוֹ. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין לְךָ חֻזָּקָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ.

ד. וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּרָאשֵׁי אֵבָרִים, וְקוֹנֶה אֶת עַצְמוֹ בְּכֶסֶף עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִשְׁטָר עַל יְדֵי עַצְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹתֵן מִשְּׁמֹאלוֹ לִימִינוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּכֶסֶף עַל יְדֵי עַצְמוֹ, בִּשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא הַכֶּסֶף שֶׁל אֲחֵרִים, וְאוֹמֵר לוֹ: ׳עַל מְנָת שֶׁאֵין לְךָ רְשׁוּת אֶלָּא לִפְדּוֹת בּוֹ׳. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: אַף בִּשְׁטָר עַל יְדֵי אֲחֵרִים, אֲבָל לֹא עַל יְדֵי עַצְמוֹ.

ה. סְפִינָה נִקְנֵית בִּמְשִׁיכָה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: סְפִינָה וְאוֹתִיּוֹת נִקְנוֹת בִּמְשִׁיכָה וּבִשְׁטָר. כָּתַב לֹא מָשַׁךְ, מָשַׁךְ לֹא כָּתַב – לֹא קָנָה עַד שֶׁיִּכְתֹּב וְיִמְשֹׁךְ. אֵיזוֹ הִיא מְשִׁיכָה? בֵּין שֶׁמָּשַׁךְ בֵּין שֶׁהִנְהִיג, בֵּין שֶׁקָּרָא לָהּ וּבָאת אַחֲרָיו – הֲרֵי זוֹ מְשִׁיכָה. אֵיזוֹ הִיא מְסִירָה? כָּל שֶׁמָּסַר לוֹ פְּרוּמְבְּיָא וּמוֹסֵרָה – הֲרֵי זוֹ מְסִירָה. אֵימָתַי אָמְרוּ מְטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים אוֹ בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו קָנָה. בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, עַד שֶׁיַּגְבִּיהַ אוֹ עַד שֶׁיּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים, בִּרְשׁוּת זֶה, הַמַּפְקִדִים אֶצְלוֹ עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו אוֹ עַד שֶׁיַּשְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמָן.

ו. הֶחֱלִיף עִמּוֹ קַרְקָעוֹת בְּקַרְקָעוֹת, מְטַלְטְלִין בְּמְטַלְטְלִין, קַרְקָעוֹת בְּמְטַלְטְלִין, מְטַלְטְלִין בְּקַרְקָעוֹת, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה זֶה – נִתְחַיֵּב זֶה בַּחֲלִיפָיו.

תּוֹסֶפְתָּא

ז. רְשׁוּת הַגָּבוֹהַּ בְּכֶסֶף כֵּיצַד? גִּזְבָּר שֶׁנָּתַן מָעוֹת הֶקְדֵּשׁ בְּמִטַּלְטְלִין – קָנָה הֶקְדֵּשׁ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא. וּבְהֶדְיוֹט לֹא קָנָה עַד שָׁעָה שֶׁיִּמְשֹׁךְ. אֲמִירָתוֹ לַגָּבוֹהַּ כְּמְסִירָתוֹ לַהֶדְיוֹט, כֵּיצַד? הָאוֹמֵר: ׳שׁוֹר זֶה עוֹשֶׂה וּבַיִת זֶה הֶקְדֵּשׁ׳, אֲפִלּוּ מִכָּאן וְעַד סוֹף הָעוֹלָם – קָנָה. וּבְהֶדְיוֹט – לֹא קָנָה עַד שֶׁיַּחֲזִיק וְיִמְשֹׁךְ.

ח. אֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא? כְּגוֹן סֻכָּה וְלוּלָב וּתְפִלִּין. אֵיזוֹ הִיא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁלֹּא הַזְּמַן גְּרָמָא? כְּגוֹן אֲבֵדָה וְשִׁלּוּחַ הַקֵּן וּמַעֲקֶה וְצִיצִית. רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הַנָּשִׁים מִן הַצִּיצִית, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא. אֵיזוֹ הִיא מִצְוַת הַבֵּן עַל הָאָב? מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה, מַלְבִּישׁ וּמְכַסֶּה, מוֹצִיא וּמַכְנִיס וּמַרְחִיץ אֶת פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו, אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה, אֶלָּא שֶׁהָאִישׁ סִפֵּק בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת, וְאִשָּׁה אֵין סִפֵּק בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת אֲחֵרִים עָלֶיהָ. אֵיזוֹ הִיא מִצְוַת אָב עַל הַבֵּן? לְמוֹלוֹ, וְלִפְדּוֹתוֹ, וּלְלַמְּדוֹ תּוֹרָה, וּלְלַמְּדוֹ אֻמָּנוּת, וּלְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף לְהַשִּׁיטוֹ בַּנָּהָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁאֵין מְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת כְּאִלּוּ מְלַמְּדוֹ לִסְטוּת.

ט. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ אֻמָּנוּת לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְכֶרֶם שֶׁמְּקֻף גָּדֵר, וְלֶחָרִיץ שֶׁהוּא מָקֻף סִיָּג, וְכָל שֶׁאֵין בְּיָדוֹ אֻמָּנוּת לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְכֶרֶם שֶׁאֵין מָקֻף גָּדֵר, וְלֶחָרִיץ שֶׁאֵין מָקֻף סִיָּג. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: כָּל שֶׁבְּיָדוֹ אֻמָּנוּת, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּעַל, בֵּין שֶׁהִיא מִתְקַשֶּׁטֶת וּבֵין שֶׁאֵינָהּ מִתְקַשֶּׁטֶת, אֵין הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהּ. וְאִם אֵין מִתְקַשֶּׁטֶת אֵינָהּ יְרֵאָה. וְכָל שֶׁאֵין בְּיָדוֹ אֻמָּנוּת, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ בַּעַל, בֵּין מִתְקַשֶּׁטֶת בֵּין שֶׁאֵינָהּ מִתְקַשֶּׁטֶת – הַכֹּל מִסְתַּכְּלִין בָּהּ. וְאִם אֵין מִתְקַשֶּׁטֶת לְתוֹכָהּ הִיא לֹא תְהֵא לָהּ מוֹרָא. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבָּן גַּמְלִיאֵל: כָּל שֶׁבְּיָדוֹ אֻמָּנוּת, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְכֶרֶם גָּדוּר שֶׁאֵין בְּהֵמָה וְחַיָּה נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְאֵין עוֹבְרִין וְשָׁבִין נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְאֵין רוֹאִין אֶת מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ, וְכָל שֶׁאֵין בְּיָדוֹ אֻמָּנוּת, לְמָה הוּא דּוֹמֶה? לְכֶרֶם פָּרוּץ שֶׁבְּהֵמָה וְחַיָּה נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, וְעוֹבְרִים וְשָׁבִים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ וְרוֹאִין מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ.

י. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כָּל מִצְוָה שֶׁנִּתְחַיְּבוּ בָהּ יִשְׂרָאֵל קֹדֶם כְּנִיסָתָן לָאָרֶץ, נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ, וְשֶׁלֹּא נִתְחַיְּבוּ בָהּ אֶלָּא מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ – אֵין נוֹהֶגֶת אֶלָּא בָּאָרֶץ, חוּץ מֵהַשְׁמָטַת מִלְוֶה וּגְאֻלַּת מִמְכָּר, וְשִׁלּוּחַ עֶבֶד עִבְרִי, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתְחַיְּבוּ בָהֶן אֶלָּא מִשֶּׁבָּאוּ לָאָרֶץ – נוֹהֶגֶת בָּאָרֶץ וּבְחוּץ לָאָרֶץ.

יא. הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת, מֵטִיבִין לוֹ וּמַאֲרִיכִין לוֹ אֶת יָמָיו, וְנוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ. וְכָל הָעוֹבֵר עֲבֵרָה אַחַת, מְרִיעִין לוֹ וּמְקַצְּרִין אֶת יָמָיו, וְאֵינוֹ נוֹחֵל אֶת הָאָרֶץ, עַל זֶה נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת ט, יח): ״וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה״, בְּחֵטְא יְחִידִי שֶׁחָטָא זֶה אִבֵּד מֵמֶנּוּ טוֹבוֹת הַרְבֵּה. לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ כְּאִלּוּ חֶצְיוֹ זַכַּאי וְחֶצְיוֹ חַיָּב, עָשָׂה מִצְוָה אַחַת – אַשְׁרָיו שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת, עָבַר עֲבֵרָה אַחַת – אוֹי לוֹ שֶׁהִכְרִיעַ עַצְמוֹ לְכַף חוֹבָה, עַל זֶה נֶאֱמַר: ״וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה״, בִּשְׁבִיל חֵטְא יְחִידִי שֶׁעָשָׂה זֶה – אִבֵּד מֵמֶנּוּ טוֹבוֹת הַרְבֵּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: לְפִי שֶׁהָיְחִיד נִדּוֹן אַחַר רַבּוֹ, וְהָעוֹלָם נִדּוֹן אַחַר רַבּוֹ, לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם רוֹאֶה אֶת עַצְמוֹ חֶצְיוֹ זַכַּאי וְחֶצְיוֹ חַיָּב, וְאֶת הָעוֹלָם חֶצְיוֹ זַכַּאי וְחֶצְיוֹ חַיָּב, עָשָׂה מִצְוָה אַחַת, אַשְׁרָיו שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עַצְמוֹ וְאֶת הָעוֹלָם לְכַף זְכוּת, עָבַר עֲבֵרָה אַחַת, אוֹי לוֹ שֶׁהִכְרִיעַ אֶת עַצְמוֹ וְאֶת הָעוֹלָם לְכַף חוֹבָה, וְעַל זֹאת נֶאֱמַר: ״וְחוֹטֵא אֶחָד יְאַבֵּד טוֹבָה הַרְבֵּה״, בְּחֵטְא יְחִידִי שֶׁחָטָא זֶה אִבֵּד מֵמֶנּוּ וּמִן הָעוֹלָם טוֹבוֹת הַרְבֵּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הָיָה אָדָם צַדִּיק כָּל יָמָיו, וּבְאַחֲרוֹנָה מָרַד – אִבֵּד אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לג, יב): ״צִדְקַת הַצַּדִּיק לֹא תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם פִּשְׁעוֹ״. הָיָה אָדָם רָשָׁע כָּל יָמָיו וְעָשָׂה תְּשׁוּבָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בָּאַחֲרוֹנָה – הַמָּקוֹם מְקַבְּלוֹ, וְאֵין מַזְכִּירִין לוֹ שׁוּב רִשְׁעוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם): ״וְרִשְׁעַת הָרָשָׁע לֹא יִכָּשֶׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ מֵרִשְׁעוֹ״ וְגוֹ׳. כָּל הָעוֹסֵק בְּשִׁלְשָׁתָן, בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה וּבְדֶרֶךְ אֶרֶץ, עַל זֶה נֶאֱמַר (קֹהֶלֶת ד, יב): ״וְהַחוּט הַמְשֻׁלָּשׁ לֹא בִמְהֵרָה יִנָּתֵק״.

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק שֵׁנִי

א. כֻּשִּׁים שֶׁאֵין הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ לִבְנוֹ בּוֹ וּבִשְׁלוּחוֹ – כָּךְ אֵין הָאִשָּׁה מְקַדֶּשֶׁת אֶת בִּתָּהּ בָּהּ וּבִשְׁלוּחָהּ.

ב. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאֲנִי יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בַּסָּם׳, וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי. עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא יוֹסֵף׳, וְנִמְצָא יוֹסֵף וְשִׁמְעוֹן; ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם׳, וְנִמְצָא בַּסָּם וּבוֹרְסִי; ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר׳, וְנִמְצָא בֶּן עִיר וּבֶן כְּרַךְ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ג. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּזוֹ וּבָזוֹ׳, הָיְתָה אוֹכֶלֶת רִאשׁוֹנָה, אִם נִשְׂתַּיֵּר בְּיָדוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי בְּכוֹס זֶה וּבַמֶּה שֶׁבְּתוֹכוֹ׳, אִם יֵשׁ בּוֹ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וְלֹא זָכְתָה אֶלָּא בּוֹ בְּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ בִּלְבַד.

ד. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָנִי׳ וְהָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר׳, וְהָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי, ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בַּסָּם׳, וְהָיָה בַּסָּם וְנַעֲשָׂה בּוֹרְסִי. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בּוֹרְסִי׳, וְהָיָה בּוֹרְסִי וְנַעֲשָׂה בַּסָּם. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן עִיר׳, וְהָיָה בֶּן עִיר וְנַעֲשָׂה בֶּן כְּרַךְ. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי בֶּן כְּרַךְ׳, וְהָיָה בֶּן כְּרַךְ וְנַעֲשָׂה בֶּן עִיר. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בָּנִים׳, וְהָיוּ לוֹ בָּנִים וָמֵתוּ. ׳עַל מְנָת שֶׁאֵין לִי בָּנִים׳ וְלֹא הָיָה לוֹ בָּנִים, וְאַחַר כָּךְ נוֹלְדוּ לוֹ – הֲרֵי זֶה מְקֻדֶּשֶׁת.

ה. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא עָנִי׳, וְהָיָה עָשִׁיר וְהֶעֱנִי. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא עָשִׁיר׳, וְהָיָה עָנִי וְהֶעֱשִׁיר, ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בַּסָּם׳, וְהָיָה בּוֹרְסִי וְנַעֲשָׂה בַּסָּם. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בּוֹרְסִי׳, וְהָיָה בַּסָּם

הַשָּׁלֵם

וְנַעֲשָׂה בּוֹרְסִי. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן עִיר׳, וְהָיָה בֶּן כְּרַךְ וְנַעֲשָׂה בֶּן עִיר. ׳שֶׁאֵינִי אֶלָּא בֶּן כְּרַךְ׳, וְהָיָה בֶּן עִיר וְנַעֲשָׂה בֶּן כְּרַךְ. ׳שֶׁאֵין לִי בָּנִים׳, וְהָיוּ לוֹ בָּנִים וְאַחַר כָּךְ מֵתוּ. ׳שֶׁיֵּשׁ לִי בָּנִים׳, וְלֹא הָיוּ לוֹ בָּנִים וְאַחַר כָּךְ נוֹלְדוּ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁמִּתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁבָּטֵל לְאַחַר מִכֵּן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וְכָל שֶׁאֵין מִתְקַיֵּם בִּשְׁעַת קִדּוּשִׁין, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְקַיֵּם לְאַחַר מִכֵּן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ו. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, וּמְשֻׁנְטַלְתּוֹ מִיָּדוֹ, אָמְרָה: ׳סָבוּר הָיִיתִי שֶׁאַתָּה כֹּהֵן, וְאֵין אַתָּה אֶלָּא לֵוִי׳. ׳שֶׁאַתָּה עָשִׁיר וְאֵין אַתָּה אֶלָּא עָנִי׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. זֶה הַכְּלָל: כֵּיוָן שֶׁנִּפְלוּ קִדּוּשִׁין לְתוֹךְ יָדָהּ, בֵּין שֶׁהִטְעָה הוּא אוֹתָהּ, בֵּין שֶׁהִטְעָתוֹ הִיא – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אִם הִטְעָה לְשֶׁבַח מָמוֹן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד? ׳בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף׳ וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב, רוֹצָה הִיא בְּשֶׁל זָהָב יוֹתֵר מִשֶּׁל כֶּסֶף. ׳עָנִי וְנִמְצָא עָשִׁיר׳, רוֹצָה הִיא בַּעֲשִׁירוּתוֹ יוֹתֵר מִבָּעָנִי. מוֹדֶה רַבִּי שִׁמְעוֹן, שֶׁאִם הִטְעָה לְשֶׁבַח יוֹתֵר – שֶׁאֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ז. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, ׳בְּפָרָה זוֹ׳, ׳בְּטַלִּית זוֹ׳, כֵּיוָן שֶׁלָּקְחָה אֶת הַסֶּלַע, וּמָשְׁכָה אֶת הַפָּרָה, וְהֶחֱזִיקָה אֶת הַטַּלִּית – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת.

ח. ׳כְּנֹס לִי סֶלַע זוֹ שֶׁאֲנִי חַיָּב לָךְ׳, חָזַר וְאָמַר: ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בָּזוֹ׳, וּבִשְׁעַת מַתָּנָה אָמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת׳, רָצְתָה – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצְתָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֵילַךְ סֶלַע זוֹ שֶׁאֲנִי חַיָּב לָךְ׳ בִּשְׁעַת מַתָּנָה אָמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳, רוֹצָה – מְקֻדֶּשֶׁת, רוֹצָה – אֵין מְקֻדֶּשֶׁת, אִם מִשֶּׁנְּטַלְתּוֹ מִיָּדוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם רוֹצִין – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ׳ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ מִמֶּנָּה וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן לָהּ, וְיֹאמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳! ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע זוֹ׳, מִשֶּׁנְּטַלְתּוֹ מִיָּדוֹ הִטִּילַתּוּ לַיָּם אוֹ לַנָּהָר –

תּוֹסֶפְתָּא

אֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה׳ – ׳תְּנֵם לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ׳ – אֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיְּקַבְּלֵם לִי׳ – מְקַדֶּשֶׁת. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי׳, וְאָמְרָה לוֹ: ׳תְּנוּהוּ לְפְלוֹנִי׳ – אֵינָהּ מְקַדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיְּקַבְּלֵם לִי׳ – מְקַדֶּשֶׁת. נָתַן לָהּ קְדוּשֶׁיהָ, וְלֹא אָמַר לָהּ: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳; רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אוֹמֵר: אִם עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל פִּי שֶׁאֵין עֲסוּקִין בְּאוֹתוֹ עִנְיָן.

י. ׳הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּמָנֶה זֶה׳, וְנִמְצָא מָנֶה חָסֵר דִּינָר – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. הָיָה בּוֹ דִּינָר רַע – יַחְלִיף. הָיָה מוּנֶה וּמַשְׁלִיךְ לְתוֹךְ יָדָהּ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן – יְכוֹלָה הִיא שֶׁתַּחְזֹר בּוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּגְמֹר.

יא. זֶה אוֹמֵר בְּמָנֶה וְזֶה אוֹמֵר בְּמָאתַיִם, וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כָּךְ תָּבְעוּ זֶה אֶת זֶה וְקִדְּשׁוּ, אִם הָאִישׁ תָּבַע אֶת הָאִשָּׁה – יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִשָּׁה, וְאִם הָאִשָּׁה תָּבְעָה אֶת הָאִישׁ – יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הָאִישׁ. וְכֵן הַמּוֹכֵר חֵפֶץ לַחֲבֵרוֹ וְהָיָה מוּנֶה לְתוֹךְ יָדוֹ – יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ עַד שָׁעָה שֶׁיִּגְמֹר. זֶה אוֹמֵר בְּמָנֶה וְזֶה אוֹמֵר בְּמָאתַיִם, וְהָלַךְ זֶה לְבֵיתוֹ וְזֶה לְבֵיתוֹ, וְאַחַר כָּךְ תָּבְעוּ זֶה אֶת זֶה, אִם הַלּוֹקֵחַ תָּבַע אֶת הַמּוֹכֵר – יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי מוֹכֵר. וְאִם הַמּוֹכֵר תָּבַע אֶת הַלּוֹקֵחַ – יַעֲשׂוּ דִּבְרֵי הַלּוֹקֵחַ.

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּפִקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֵךְ, הָלְכָה וּמְצָאתּוּ שֶׁנִּגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד, אִם נִשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. וּבְמִלְוֶה, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בְּרַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר: מִלְוֶה כְּפִקָּדוֹן, אִם נִשְׁתַּיֵּר בְּיָדָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

הַשָּׁלֵם

ב. הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי עַל מְנָת שֶׁאַדַּבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן וְאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ כְּפוּעַל׳, וְנָתַן לָהּ שָׁוֶה פְּרוּטָה – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת מִיָּד, עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳לֹא דִּבַּרְתִּי וְלֹא עָשִׂיתִי׳; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אִם נִתְקַיְּמוּ הַתְּנָאִי – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין תְּנָאִי בַּכְּתוּבִים שֶׁאֵינוֹ כָּפוּל.

ג. ׳עַל מְנָת שֶׁאַדַּבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן׳, אִם דִּבֵּר עִמָּהּ כְּדֶרֶךְ הַמְדַבְּרִים – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳בַּמֶּה שֶׁאַדַּבֵּר עָלַיִךְ לַשִּׁלְטוֹן׳, אִם דִּבֵּר עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ד. ׳עַל מְנָת שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ כְּפוּעַל׳, אִם עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. ׳בְּפִעָלָה שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ׳, אִם עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁאֶעֱשֶׂה עִמָּךְ בְּפִעָלָה לְמָחָר׳, עָשָׂה עִמָּהּ בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ה. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי מָאתַיִם זוּז׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי׳, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר אֵין לוֹ בְּיָדִי – מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא עָשׂוּ קְנוּנְיָא. ׳עַד שֶׁיֹּאמַר: יֵשׁ לוֹ בְּיָדִי׳. אִם אָמַר ׳יֵשׁ לוֹ בְּיָדִי׳ – מְקֻדֶּשֶׁת וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ו. ׳עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ מָאתַיִם זוּז׳, אִם הֶרְאָה עַל הַשֻּׁלְחָן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא אָמַר לְהַרְאוֹתָן אֶלָּא מִשֶּׁלּוֹ. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּיִת כּוֹר עָפָר׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יֵשׁ לוֹ בְּסוֹף הָעוֹלָם. ׳עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ לִי בַּיִת כּוֹר בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, אִם יֵשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ מָקוֹם – מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳עַל מְנָת שֶׁאַרְאֵךְ בַּיִת כּוֹר עָפָר׳, אִם הֶרְאָה בַּבְּקָעָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא אָמַר לְהַרְאוֹת אֶלָּא מִשֶּׁלּוֹ.

תּוֹסֶפְתָּא

ז. ׳עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה פְּלוֹנִי׳, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר ׳אֵינִי רוֹצֶה׳ – מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יִרְצֶה לְאַחַר שָׁעָה. ׳עַד שֶׁיֹּאמַר רוֹצֶה אֲנִי׳, אִם אָמַר ׳רוֹצֶה אֲנִי׳ – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא יִתְרַצֶּה הָאָב לְאַחַר שָׁעָה. מֵת הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמָּא נִתְרַצָּה הָאָב שָׁעָה אַחַת לִפְנֵי מִיתָתוֹ. מֵת הַבֵּן, זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה וּבָאוּ וְלִמְּדוּ אֶת הָאָב שֶׁיֹּאמַר ׳אֵינִי רוֹצֶה׳.

ח. כָּל תְּנַאי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה בִּתְחִלָּתוֹ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. כֵּיצַד? ׳הֲרֵינִי חוֹלְצָךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֲרֵינִי בוֹעֲלֵךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָה אֶלָּא מֵחֲמַת תְּנַאי הָרִאשׁוֹן. כְּלָל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: כָּל תְּנַאי שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת בָּהּ וּבִשְׁלוּחָהּ, וְהִתְנָה עִמָּהּ – תְּנָאוֹ קַיָּם. וְכָל תְּנַאי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת אֶלָּא בְּגוּפָהּ, וְהִתְנָה עִמָּהּ – תְּנָאוֹ בָּטֵל. כֵּיצַד? ׳הֲרֵינִי מְגָרְשֵׁךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, רָצָה הָאָב – מְגֹרֶשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְגֹרֶשֶׁת. ׳הֲרֵינִי מְקַדְּשֵׁךְ עַל מְנָת שֶׁיִּרְצֶה אַבָּא׳, רָצָה הָאָב – מְקֻדֶּשֶׁת. לֹא רָצָה הָאָב – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. ׳עַל מְנָת שֶׁאִם מַתִּי לֹא תְּהֵא זְקוּקָה לְיָבָם׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת וּבְטֵל תְּנָאוֹ, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה – תְּנָאוֹ בָּטֵל. ׳עַל מְנָת שֶׁאֵין לִיךְ עָלַי שְׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה׳ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, וּתְנָאוֹ קַיָּם. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה בְּדָבָר שֶׁהוּא שֶׁל מָמוֹן – תְּנָאוֹ קַיָּם, בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן – תְּנָאוֹ בָּטֵל.

י. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי עָשִׁיר׳, אֵין אוֹמְרִים כְּעָשִׁיר שֶׁבָּעֲשִׁירִים, אֶלָּא כָּל שֶׁבְּנֵי עִירוֹ קוֹרִין כֵּן. ׳עַל מְנָת שֶׁאֲנִי תַּלְמִיד חָכָם׳, אֵין אוֹמְרִים כְּשִׁמְעוֹן בֶּן עַזַּאי, וְלֹא כְּשִׁמְעוֹן בֶּן זוֹמָא, אֶלָּא כָּל שֶׁבְּנֵי עִירוֹ קוֹרִין כֵּן. ׳בְּדִינָר זֶה שֶׁל כֶּסֶף׳, וְנִמְצָא שֶׁל זָהָב – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ הֵימֶנָּה, וְיַחֲזֹר וְיִתְּנוֹ לָהּ, וְיֹאמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק רְבִיעִי

א. הַנּוֹתֵן רְשׁוּת לִשְׁלֹשָׁה לְקַדֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יְכוֹלִין שְׁנַיִם לְהַעֲשׂוֹת עֵדִים, וְאֶחָד שָׁלִיחַ. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁלָשְׁתָּן שְׁלוּחִין, וְאֵין יְכוֹלִין לְהָעִיד.

ב. הָאוֹמֵר לִשְׁלוּחוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי׳, הָלַךְ וְקִדֵּשׁ בְּמָקוֹם אַחֵר – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. ׳הֲרֵי הִיא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳, וְהָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ בְּמָקוֹם אַחֵר – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּכֻלָּן – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת, עַד שֶׁיֹּאמַר: ׳אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּקְדַּשְׁנָה לִי אֶלָּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי׳.

ג. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ׳צֵא וְקַדֵּשׁ לִי אִשָּׁה פְּלוֹנִית׳, הָלַךְ וְקִדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ – מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. ׳מֵעַכְשָׁו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם׳, וּבָא אַחֵר וְקִדְּשָׁהּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם – מְקֻדֶּשֶׁת לַשֵּׁנִי. כֵּיצַד יַעֲשׂוּ? אֶחָד נוֹתֵן גֵּט וְאֶחָד כּוֹנֵס. אִם הָיוּ שְׁנֵי אַחִים – נִפְסָלָה מִזֶּה וּמִזֶּה.

ד. הַמְקַדֵּשׁ בְּטָעוּת וּבְפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה, וְכֵן קָטָן שֶׁקִּדֵּשׁ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁלַח סִבְלוֹנוֹת לְאַחַר מִכָּאן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת, שֶׁמֻּחְמֶת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים שָׁלַח. וְאִם בָּעַל – קָנָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אַף עַל פִּי שֶׁבָּעַל – לֹא קָנָה, שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּעִילָה אֶלָּא מֵחֲמַת קִדּוּשִׁין הָרִאשׁוֹנִים.

ה. הַמְקַדֵּשׁ בִּגְזֵלָה וּבְפִקָּדוֹן, אוֹ שֶׁחָטַף מִמֶּנָּה סֶלַע וְקִדְּשָׁהּ בּוֹ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר לָהּ: הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּסֶלַע שֶׁיֵּשׁ בְּיָדֵךְ – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יִטְּלֶנּוּ מִיָּדָהּ, וְיַחֲזֹר וְיִתֵּן לָהּ, וְיֹאמַר: ׳הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי׳.

תּוֹסֶפְתָּא

ו. הַמְקֻדֶּשׁ בִּבְשַׂר מַעֲשֵׂר, אֲפִלּוּ לְאַחַר שְׁחִיטָה – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בַּעֲצָמָיו, בְּגִידָיו, בְּקַרְנָיו, בִּטְפָלָיו, בְּדָמוֹ, בְּחֶלְבּוֹ, וּבְעוֹרוֹ, וּבְגִיזָתוֹ – הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת. הַמְקֻדָּשׁ, בֵּין בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים בֵּין בְּקָדָשִׁים קַלִּים – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בְּהֶקְדֵּשׁ בְּמִזִּיד – קֻדַּשׁ מִפְּנֵי שֶׁמְּעַל. בִּשּׁוֹגֵג – לֹא מָעַל; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן טוֹבַת הֲנָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּהֶקְדֵּשׁ, וְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר בְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי.

ז. הַמְקֻדָּשׁ בְּיֵין נֶסֶךְ, וּבַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, וּבְעִיר הַנִּדַּחַת וְיוֹשְׁבֶיהָ, בְּעוֹרוֹת לְבוּבִין, בַּאֲשֵׁרָה וּפְרוּתֶיהָ, בַּבִּימוּס וּמַה שֶּׁעָלֶיהָ, בְּמֶרְקוּלִיס וּמַה שֶּׁעָלָיו, וּבְכָל דָּבָר שֶׁחָל עָלָיו אִסּוּר עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים, כֻּלָּם אַף עַל פִּי שֶׁמְּכָרָן, וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת. בְּמֵי חַטָּאת וּבְאֵפֶר חַטָּאת – מְקֻדֶּשֶׁת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לוֹ בָּהֶן טוֹבַת הֲנָאָה שָׁוֶה פְּרוּטָה – מְקֻדֶּשֶׁת, וְאִם לָאו – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ח. הָאוֹמֵר לָאִשָּׁה: 'הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי לְאַחַר שֶׁאֶתְגַּיֵּר', אוֹ 'לְאַחַר שֶׁתִּתְגַּיְּרִי', 'לְאַחַר שֶׁאֶשְׁתַּחְרֵר', 'לְאַחַר שֶׁתִּשְׁתַּחְרְרִי', 'לְאַחַר שֶׁיָּמוּת בַּעֲלִיךְ', 'לְאַחַר שֶׁתָּמוּת אָחוֹתֵךְ', אוֹ 'לְאַחַר שֶׁיַּחְלֹץ לִיךְ יְבָמֵךְ', בְּכֻלָּם, אַף עַל פִּי שֶׁנִּתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי – אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת.

ט. 'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמִי קִדַּשְׁתִּיהָ', בָּא אֶחָד וְאָמַר: 'אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ' – נֶאֱמָן לְכַנְסָהּ, בָּא אֶחָד וְאָמַר: 'אֲנִי קִדַּשְׁתִּיהָ' – לֹא כָל הֵימֶנּוּ לְאָסְרָהּ. 'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי' – הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל וְלֹא הַגְּדוֹלוֹת בִּכְלָל. 'נִתְקַדְּשָׁה בִּתִּי' – אֵין הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל. 'גֵּרַשְׁתִּי אֶת בִּתִּי' – הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל וְאֵין הַגְּדוֹלוֹת בִּכְלָל. 'נִתְגָּרְשָׁה בִּתִּי' – אֵין הַקְּטַנּוֹת בִּכְלָל. 'נִשְׂבֵּית וּפְדִיתִיהָ', אוֹ 'שֶׁנִּבְעֲלָה לְאֶחָד מִן הַפְּסוּלִין' – לֹא כָל הֵימֶנּוּ לְאָסְרָהּ. 'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי', וְהָיָה לוֹ עֶשֶׂר בָּנוֹת – כֻּלָּן אֲסוּרוֹת מִן הַסָּפֵק. אִם אָמַר 'גְּדוֹלָה' – לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא גְּדוֹלָה. וְאִם אָמַר 'קְטַנָּה' – לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא קְטַנָּה.

י. שְׁנֵי אַחִים שֶׁקִּדְּשׁוּ שְׁתֵּי אֲחָיוֹת, זֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ לְאֵיזוֹ קִדֵּשׁ – שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין מִן הַסָּפֵק. אִם הָיוּ עֲסוּקִין בַּגְּדוֹלָה לַגָּדוֹל וּבַקְּטַנָּה לַקָּטָן, אוֹמֵר אֲנִי: גְּדוֹלָה לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא לַגָּדוֹל, וּקְטַנָּה לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא לַקָּטָן.

יא. 'קִדַּשְׁתִּיךְ', וְהִיא אוֹמֶרֶת: 'לֹא נִתְקַדְּשָׁה אֶלָּא בִּתִּי' – הוּא אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וְהַגְּדוֹלָה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וּמֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה, וּקְטַנָּה אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו. 'קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתֵּךְ', וְהִיא אוֹמֶרֶת: 'לֹא קִדַּשְׁתָּ אֶלָּא אוֹתִי' – אָסוּר בִּקְרוֹבוֹת קְטַנָּה וּקְטַנָּה מֻתֶּרֶת בִּקְרוֹבָיו, וּמֻתָּר בִּקְרוֹבוֹת גְּדוֹלָה וּגְדוֹלָה אֲסוּרָה בִּקְרוֹבָיו.

יב. כֹּהֶנֶת וּלְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית שֶׁנִּשְׁאוּ לַגֵּר – הַוָּלָד גֵּר. לְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר – הַוָּלָד עֶבֶד מְשֻׁחְרָר. כּוּתִי וְעֶבֶד שֶׁבָּאוּ עַל בַּת יִשְׂרָאֵל וְהוֹלִידָה בֵּן – הַוָּלָד מַמְזֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֵין מַמְזֵר אֶלָּא מִן הָאִשָּׁה שֶׁאִסּוּרָהּ אִסּוּר עֶרְוָה וְחַיָּבִין עָלֶיהָ כָּרֵת.

מַסֶּכֶת קִדּוּשִׁין פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. גֵּרִי, וַחֲרוּרִי, מַמְזֵרִי, וּנְתִינִי, שְׁתּוּקִי, וַאֲסוּפִי, וְכָל הָאִסּוּרִין לָבֹא בַּקָּהָל – מֻתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַרְבַּע קְהִלּוֹת הֵן: קְהַל כֹּהֲנִים, קְהַל לְוִיִּם, קְהַל יִשְׂרָאֵל, קְהַל גֵּרִים. וְהַשְּׁאָר – מֻתָּרִים לָבֹא זֶה בָּזֶה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ קְהִלּוֹת הֵן: קְהַל כֹּהֲנִים, קְהַל לְוִיִּם, קְהַל יִשְׂרָאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הָאִסּוּרִין בַּקָּהָל – וַדָּאַן מֻתָּר, וַדָּאַן בִּסְפֵקָן, סְפֵקָן בִּוַדָּאַן, וּסְפֵיקָן בִּסְפֵיקָן – אָסוּר.

ב. אֵלּוּ הֵן הַסְּפֵקוֹת: שְׁתּוּקִי, וַאֲסוּפִי וְכוּתִי. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מַמְזֵר לֹא יִשָּׂא

תּוֹסֶפְתָּא

אֶת מַמְזֵרֶת, כּוּתִי לֹא יִשָּׂא אֶת כּוּתִית, וְכֵן שְׁתּוּקִי וַאֲסוּפִי כַּיּוֹצֵא בָּהֶן.

ג. גֵּר וְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר – מְתָּרִין בְּמַמְזֶרֶת וְהַוָּלָד מַמְזֵר; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: גֵּר לֹא יִשָּׂא מַמְזֶרֶת, גֵּר וְעֶבֶד מְשֻׁחְרָר וְחָלָל מֻתָּרִין בְּכֹהֶנֶת. אֵיזוֹ הִיא עִסָּה? כָּל שֶׁאֵין בָּהּ לֹא מִשּׁוּם נְתִינוּת וְלֹא מִשּׁוּם מַמְזֶרֶת, וְלֹא מִשּׁוּם עַבְדֵי מְלָכִים. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: שָׁמַעְתִּי, כָּל שֶׁאֵין בָּהּ אֶחָד מִכָּל אֵלּוּ – כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מְנַסְיָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ עִסָּה פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה? מִפְּנֵי שֶׁפִּקֵּחַ חֲלָלִים שֶׁנִּטְמְעוּ בָּהּ, מַכִּירִין יִשְׂרָאֵל נְתִינִין וּמַמְזֵרִין שֶׁבֵּינֵיהֶן, וְאֵין מַכִּירִין חֲלָלִים שֶׁבֵּינֵיהֶן.

ד. בַּת חָלָל זָכָר – פְּסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה לְעוֹלָם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּת גֵּר זָכָר כְּבַת חָלָל זָכָר, וּפְסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה. עִסָּה פְּסוּלָה מִן הַכְּהוּנָּה. נְשֵׂאת לְיִשְׂרָאֵל – בְּתָהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. גִּיּוֹרֶת וַחֲלָלָה – פְּסוּלָה לִכְהוּנָּה. נְשֵׂאת לְיִשְׂרָאֵל – בְּתָהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. שְׁבוּיָה – פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. נְשֵׂאת לְיִשְׂרָאֵל – בְּתָהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. שִׁפְחָה – פְּסוּלָה לַכְּהֻנָּה. נְשֵׂאת לְיִשְׂרָאֵל – בְּתָהּ כְּשֵׁרָה לַכְּהֻנָּה. נִמְצְאוּ יִשְׂרָאֵל מְקֻוֶּה לַכֹּהֲנִים, וְשִׁפְחָה מְקֻוָּה לְכָל הַפְּסוּלִין.

ה. נְתִינִין וּמַמְזֵרִין טְהוֹרִין לֶעָתִיד לָבֹא; דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין טְהוֹרִין. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסֵי: וַהֲלֹא כְּבָר נֶאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לו, כה): ״וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם״?! אָמַר לוֹ רַבִּי מֵאִיר: (שָׁם): ״מִכָּל טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גִּלּוּלֵיכֶם״. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַה תַּלְמוּד לוֹמַר ״אֲטַהֵר אֶתְכֶם״? – אֲפִלּוּ מִן הַנְּתִינוּת וּמִן הַמַּמְזֵרוּת.

ו. מִצְרִי שֶׁנָּשָׂא מִצְרִית, אֲדוֹמִי שֶׁנָּשָׂא אֲדוֹמִית, רִאשׁוֹן וְשֵׁנִי – אָסוּר, וּשְׁלִישִׁי – מֻתָּר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּנֵימִין גֵּר מִצְרִי, הָיָה לִי חָבֵר, מִתַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָה, וְאָמַר:

הַשָּׁלֵם

אֲנִי גֵּר מִצְרִי, וְנָשָׂאתִי אֲנִי אִשָּׁה גִּיּוֹרֶת מִצְרִית, וַהֲרֵינִי הוֹלֵךְ לְהַשִּׂיא אִשָּׁה לִבְנֵי בַּת גִּיּוֹרֶת מִצְרִי, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בֵּן בְּנֵי כָּשֵׁר לָבֹא בַּקָּהָל, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כג): ״דּוֹר שְׁלִישִׁי יָבֹא לָהֶם בִּקְהַל ה׳״. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: בְּנֵימִין, טָעִיתָ! הֲלָכָה הִיא, מִשֶּׁעָלָה סַנְחֵרִיב וּבִלְבֵּל אֶת כָּל הָאֻמּוֹת, לֹא עַמּוֹנִים וְלֹא מוֹאָבִים בִּמְקוֹמָן, וְלֹא מִצְרִי וַאֲדוֹמִי בִּמְקוֹמָן, אֶלָּא עַמּוֹנִי נוֹשֵׂא מִצְרִית, וּמִצְרִי נוֹשֵׂא עַמּוֹנִית, וְאֶחָד מִכָּל אֵלּוּ נוֹשֵׂא אַחַת מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה, וְאֶחָד מִכָּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה נוֹשֵׂא אַחַת מִכָּל אֵלּוּ – הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר הַוָּלָד.

ז. לְוִיָּה וְיִשְׂרְאֵלִית מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶם עוֹד אַחַת – הֲרֵי שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה. בָּדַק אֶת הָאֵם – אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַבָּנִים. בָּדַק אֶת הַבָּנִים – אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הָאֵם. בָּדַק אֶת הַגְּדוֹלִים – אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַקְּטַנִּים. בָּדַק אֶת הַקְּטַנִּים – אֵין צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַגְּדוֹלִים. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִשָּׁה אַחַת, אֲבָל בִּשְׁתֵּי נָשִׁים, בָּדַק אֶת הָאֵם – צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַבָּנִים. בָּדַק אֶת הַבָּנִים – צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הָאֵם. בָּדַק אֶת הַגְּדוֹלִים – צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַקְּטַנִּים. בָּדַק אֶת הַקְּטַנִּים – צָרִיךְ לִבְדּוֹק אֶת הַגְּדוֹלִים.

ח. הָאוֹמֵר: ׳בְּנִי זֶה, מַמְזֵר׳ – אֵין נֶאֱמָן. ׳בְּנִי זֶה, בֶּן גְּרוּשָׁה׳ אוֹ ׳בֶּן חֲלוּצָה׳ – עַל הַקָּטָן נֶאֱמָן, עַל הַגָּדוֹל – אֵין נֶאֱמָן; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִלּוּ שְׁנֵיהֶם אוֹמְרִים עַל הָעֹבֶר שֶׁבְּמֵעֶיהָ ׳מַמְזֵר׳ – אֵין נֶאֱמָנִים.

ט. מִי שֶׁיָּצָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו, וְאָמַר: ׳אִשָּׁה שֶׁיָּצָתָה עִמִּי לִמְדִינַת הַיָּם׳ – הֲרֵי הִיא זוֹ, וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ – אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה, לֹא עַל הָאִשָּׁה וְלֹא עַל הַבָּנִים. ׳מֵתָה וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וְאֵין צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה. ׳אֵלּוּ בְּנֵי אִשָּׁה שֶׁנָּשָׂאתִי בִּמְדִינַת הַיָּם, הֲרֵי הִיא זוֹ וְאֵלּוּ בָּנֶיהָ׳ – צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה וְאֵין צָרִיךְ

תּוֹסֶפְתָּא

לְהָבִיא רְאָיָה עַל הַבָּנִים, וּמֵבִיא רְאָיָה עַל הַגְּדוֹלִים וְאֵינוֹ מֵבִיא רְאָיָה עַל הַקְּטַנִּים, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִשָּׁה אַחַת, אֲבָל בִּשְׁתֵּי נָשִׁים - מֵבִיא רְאָיָה עַל הָאִשָּׁה, וְעַל הַבָּנִים, וְעַל הַגְּדוֹלִים, וְעַל הַקְּטַנִּים.

י. מִתְיַחֶדֶת אִשָּׁה אַחַת עִם שְׁנֵי אֲנָשִׁים, אֶפִלּוּ שְׁנֵיהֶם כּוּתִים, אֶפִלּוּ שְׁנֵיהֶם עֲבָדִים, אֶפִלּוּ אֶחָד כּוּתִי וְאֶחָד עֶבֶד, חוּץ מִן הַקָּטָן, שֶׁאֵינָהּ בּוֹשָׁה לְשַׁמֵּשׁ כְּנֶגְדּוֹ. אֲחוֹתוֹ וַחֲמוֹתוֹ וּשְׁאָר כָּל עֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה - לֹא יִתְיַחֵד עִמָּהֶן, אֶלָּא עַל פִּי שְׁנַיִם. אֲבָל הִיא לֹא תִתְיַחֵד אֶפִלּוּ עִם מֵאָה עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, וְאֵין שְׁרוּיִן אֶצְלוֹ - לֹא יִלְמַד סוֹפְרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רָזָק לֹא יִרְעֶה בְּהֵמָה דַּקָּה, וְלֹא יִשְׁנוּ שְׁנֵי רָזָקִים בְּטַלִּית אַחַת. וַחֲכָמִים מַתִּירִין. אָמְרוּ לוֹ: לֹא נֶחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל כָּךְ.

יא. הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: יֵשׁ אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁמּוֹלִידִין חָמֵשׁ אֵמּוֹת, כֵּיצַד? עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְלָהֶם שְׁנֵי בָּנִים. נִתְגַּיֵּר אֶחָד מֵהֶם, נִמְצָא אֶחָד גֵּר וְאֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים. נִתְגַּיֵּר רַבָּן וְגִיּוֹרָן לַעֲבָדִים, וְהוֹלִידוּ בֵּן - הַוָּלָד עֶבֶד. נִשְׁתַּחְרֵר אֶחָד מֵהֶן וְהוֹלִידוּ בֵּן - הַוָּלָד מַמְזֵר. נִשְׁתַּחְרְרָה שִׁפְחָה, וּבָא עָלֶיהָ אוֹתוֹ עֶבֶד וְהוֹלִידוּ בֵּן - הַוָּלָד מְשֻׁחְרָר. נִשְׁתַּחְרְרוּ שְׁנֵיהֶם וְהוֹלִידוּ בֵּן - הַוָּלָד עֶבֶד מְשֻׁחְרָר. יֵשׁ שֶׁמּוֹכֵר אֶת אָבִיו לִתֵּן לְאִמּוֹ כְּתֻבָּה, כֵּיצַד? מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֶבֶד וְשִׁפְחָה, וְהוֹלִידוּ בֵּן, שִׁחְרֵר שִׁפְחָתוֹ וּנְשָׂאָהּ, וְכָתַב כָּל נְכָסָיו לְבָנָהּ, זֶה הוּא שֶׁמּוֹכֵר אֶת אָבִיו לִתֵּן לְאִמּוֹ כְּתֻבָּה.

יב. כָּל שֶׁעִסְקוֹ עִם הַנָּשִׁים - לֹא יִתְיַחֵד עִם הַנָּשִׁים. כְּגוֹן הַצּוֹרְפִין, וְהַסְּרִיקוֹן, וְהַגַּרְדִּיִּים, וְהָרוֹכְלִים, וְהַגַּרָע, וְהַחַיָּטִים, וְהַסַּפָּרִין, וְהַכּוֹבְסִין, וְהַנּוֹקְרוֹת, וְהַבַּלָּן, וּבָרְסְקִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁעוֹבֶרֶת מִן הָעוֹלָם, אֶלָּא אַשְׁרֵי מִי שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת מְעֻלָּה. אוֹי לוֹ לְמִי

הַשָּׁלֵם

שֶׁרוֹאֶה אֶת הוֹרָיו בְּאֻמָּנוּת פְּגוּמָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לְעוֹלָם יִלְמַד אָדָם אֶת בְּנוֹ אֻמָּנוּת נְקִיָּה וְקַלָּה, וִיבַקֵּשׁ רַחֲמִים לִפְנֵי מִי שֶׁהַנְּכָסִים שֶׁלּוֹ, שֶׁאֵין לְךָ אֻמָּנוּת שֶׁאֵין בָּהּ עֲנִיּוּת וַעֲשִׁירוּת, לְהוֹדִיעֲךָ, שֶׁאֵין עֹשֶׁר וְעֹנִי מִן הָאֻמָּנוּת.

יג. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִימַי לֹא רָאִיתִי אֲרִי סַבָּל, צְבִי קַיָּץ, שׁוּעָל חֲנָוָנִי, זְאֵב מוֹכֵר קְדֵרוֹת, וּבְהֵמָה חַיָּה וָעוֹף שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אֻמָּנוּת. וְהֵם מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְּצַעַר! וְהֵן לֹא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי! וַאֲנִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: מַה אֵלּוּ, שֶׁלֹּא נִבְרְאוּ אֶלָּא לְשַׁמְּשֵׁנִי - הֲרֵי הֵן מִתְפַּרְנְסִין שֶׁלֹּא בְּצַעַר! אֲנִי, שֶׁנִּבְרֵאתִי לְשַׁמֵּשׁ אֶת קוֹנִי - אֵינוֹ דִּין שֶׁאֶתְפַּרְנֵס שֶׁלֹּא בְּצַעַר? אֶלָּא שֶׁהֵרַעוֹתִי אֶת מַעֲשַׂי וְקִפַּחְתִּי אֶת פַּרְנָסָתִי.

יד. רַבִּי נְהוֹרַאי אוֹמֵר: מֵנִיחַ אֲנִי כָּל אֻמָּנוּת שֶׁבָּעוֹלָם וְאֵינִי מְלַמֵּד אֶת בְּנִי אֶלָּא תוֹרָה, שֶׁאוֹכְלִין שְׂכָרָהּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לָהֶם לָעוֹלָם הַבָּא, לְפִי שֶׁכָּל אֻמָּנוּת שֶׁבָּעוֹלָם אֵין עוֹמְדִין לְאָדָם אֶלָּא בְּנַעֲרוּתוֹ, בִּזְמַן שֶׁכֹּחוֹ עָלָיו, אֲבָל אִם בָּא לִידֵי חֹלִי אוֹ לִידֵי זִקְנָה אוֹ לִידֵי מִדַּת הַיִּסּוּרִין, אֵין עוֹשֶׂה מְלָאכָה, לְסוֹף שֶׁמֵּת בָּרָעָב. אֲבָל תּוֹרָה, מְשַׁמַּרְתּוֹ לְאָדָם מִכָּל רַע בְּנַעֲרוּתוֹ, וְנוֹתֶנֶת לוֹ אַחֲרִית וְתִקְוָה בִּזְקֻנוּתוֹ, בִּזְקֻנוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר (תְּהִלִּים צב, טו): "עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה" וְגוֹ'. בְּנַעֲרוּתוֹ מַהוּ אוֹמֵר (יְשַׁעְיָה מ, לא): "וְקוֵי ה' יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים" וְגוֹ'. וְכֵן אַתָּה מוֹצֵא בְּאַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁבֵּרְכוֹ הַמָּקוֹם בִּזְקֻנוּתוֹ יֶתֶר מִנַּעֲרוּתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כד, א): "וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל". רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: שֶׁלֹּא הָיְתָה לוֹ בַּת. רַבִּי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁהָיְתָה לוֹ בַּת. רַבִּי אֶלְעָזָר הַמּוֹדָעִי אוֹמֵר: זוֹ אִצְטַגְנִינוּת שֶׁהָיְתָה בִּלְבּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁהַכֹּל הָיוּ בָּאִין לְפָנָיו. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי אוֹמֵר: זוֹ מַרְגָּלִית טוֹבָה שֶׁהָיְתָה תְּלוּיָה בְּצַוָּארוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁכָּל חוֹלֶה הָרוֹאֶה אוֹתָהּ מִיָּד מִתְרַפֵּא, מִשֶּׁמֵּת

תּוֹסֶפְתָּא

אַבְרָהָם אָבִינוּ נָטְלָה הַמָּקוֹם וּתְלָאָה בְּגַלְגַּל חַמָּה. דָּבָר אַחֵר: שֶׁלֹּא מָרַד עֵשָׂו בְּיָמָיו. דָּבָר אַחֵר: שֶׁעָשָׂה יִשְׁמָעֵאל תְּשׁוּבָה בְּיָמָיו. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: בַּת הָיָה לְאַבְרָהָם אָבִינוּ וּ׳בְכֹל׳ שְׁמָהּ. וּבֵרְכוּ הַמָּקוֹם בְּזִקְנוּתוֹ יֶתֶר מִנַּעֲרוּתוֹ, וְכָל כָּךְ לָמָּה? מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אֶת הַתּוֹרָה עַד שֶׁלֹּא בָּאת, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית כו, ה): ״עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלִי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקּוֹתַי וְתוֹרֹתָי״; ׳תּוֹרָתִי׳ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא ׳וְתוֹרֹתָי׳, מְלַמֵּד שֶׁנִּתְגַּלּוּ לוֹ טַעֲמֵי תּוֹרָה וְדִקְדּוּקֶיהָ.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. הָאוֹמֵר ׳יְמִינָה׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳שְׂמֹאלָה׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳בַּשֵּׁם׳ – הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעָה. ׳לַשֵּׁם׳ – הֲרֵי זֶה קָרְבָּן.

ב. ׳כִּנְדַבַת רְשָׁעִים׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם; שֶׁאֵין רְשָׁעִים מִתְנַדְּבִין כִּנְדַבַת כְּשֵׁרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נָדַר בַּנָּזִיר, שֶׁחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מִתְאַוִּין לְהָבִיא קָרְבָּן חַטָּאת. וּלְפִי שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם, מַה הָיוּ עוֹשִׂין? עוֹמְדִין וּמִתְנַדְּבִין נְזִירוּת לַמָּקוֹם. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: ׳כִּנְדַבַת כְּשֵׁרִין׳ – לֹא נָדַר בְּנָזִיר, שֶׁחֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים לֹא הָיוּ מִתְנַדְּבִין נְזִירוּת, אֶלָּא הָרוֹצֶה לְהָבִיא עוֹלָה – מִתְנַדֵּב, וּמֵבִיא שְׁלָמִים, וּמֵבִיא תּוֹדָה. וְאַרְבָּעָה מִינֵי לְחָמִים מִתְנַדֵּב וּמֵבִיא. אֲבָל בִּנְזִירוּת לֹא הִתְנַדְּבוּ, מִפְּנֵי שֶׁהֵן צְרִיכִין כַּפָּרָה עֲלֵיהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבַּר ו, יא): ״וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ״.

א,ג הָאוֹמֵר: ׳אֲנִי נוֹדֵר׳ – הֲרֵי זֶה מֻתָּר. ׳כְּבָר הָיִיתִי נוֹדֵר׳ – הֲרֵי זֶה אָסוּר. ׳קָרְבָּן, אִם טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳ – מֻתָּר. ׳לֹא קָרְבָּן וְלֹא טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳ – אָסוּר.

ד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָאוֹמֵר ׳בְּמוֹהִי׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם. וּדְאָמַר: ׳מוֹהָה מוֹהִי׳ – הֲרֵי אֵלּוּ כִּנּוּיִין לִשְׁבוּעָה.

ה. וְכֵן הָיָה רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ נוֹדְרִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה, אָמַר אֶחָד מֵהֶן לַחֲבֵרוֹ: ׳כְּפַר זֶה קָרְבָּן אִם טוֹעֲמוֹ אֲנִי׳. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: ׳אֵינוֹ קָרְבָּן אִם טוֹעֲמוֹ אַתָּה׳. ׳הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל כְּפַר זוֹ׳. אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: ׳אֵינִי נָזִיר אִם תֹּאכַל׳ – כָּל שֶׁבִּטְּלוּ דִּבְרֵיהֶן – אָסוּר.

ו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָאוֹמֵר ׳בִּירוּשָׁלַיִם׳ – לֹא אָמַר כְּלוּם, עַד שֶׁיִּדֹּר בַּדָּבָר הַקָּרֵב בִּירוּשָׁלַיִם. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה, בְּאוֹמֵר: הָא קָרְבָּן, וְהָא עוֹלָה, וְהָא מִנְחָה, וְהָא חַטָּאת. ׳תּוֹדָה וּשְׁלָמִים שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ׳ – שֶׁמֻּתָּר, שֶׁלֹּא נָדַר אֶלָּא בְּחַיֵּי קָרְבָּן.

ז. ׳יְרוּשָׁלַיִם׳, ׳לִירוּשָׁלַיִם׳, ׳כִּירוּשָׁלַיִם׳. ׳הֵיכָל׳, ׳לְהֵיכָל׳, ׳כַּהֵיכָל׳. ׳מִזְבֵּחַ׳, ׳לְמִזְבֵּחַ׳, ׳כַּמִּזְבֵּחַ׳. ׳אִימְרָא׳, ׳לְאִימְרָא׳, ׳כְּאִימְרָא׳. ׳דִּירִים׳, ׳לַדִּירִים׳, ׳כַּדִּירִים׳. ׳עֲצִים׳, ׳לָעֲצִים׳, ׳כְּעֲצִים׳. ׳אִישִׁים׳, ׳לְאִישִׁים׳, ׳כָּאִישִׁים׳. ׳בָּזִיכִין׳, ׳לְבָזִיכִין׳, ׳כְּבָזִיכִין׳. כֻּלָּן שֶׁאָכַל לְךָ – אָסוּר. ׳לֹא אוֹכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. ׳חִלִּין׳, ׳הַחוּלִין׳, ׳כְּחֻלִּין׳. בֵּין שֶׁאָכַל לְךָ׳ בֵּין שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. ׳לֹא חֻלִּין שֶׁאָכַל לְךָ׳ – אָסוּר לְחֻלִּין. ׳לֹא אֹכַל לְךָ׳, ׳לֹא יֹאכַל לְךָ׳ – מֻתָּר. ׳לְקָרְבַּן לֹא אוֹכַל לְךָ׳; רַבִּי טַרְפוֹן אוֹסֵר. ׳הֲרֵי עָלַי כִּבְכוֹר׳; רַבִּי יַעֲקֹב אוֹסֵר, וְרַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר. ׳הֲרֵי הוּא עָלַי׳ – אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר קָרְבָּן – הֲרֵי זֶה נֶדֶר. ׳הֲרֵי אַתְּ עָלַי כִּבְשַׂר אִמִּי׳, ׳כִּבְשַׂר אֲחוֹתִי׳, ׳כְּעָרְלָה׳, ו׳כִּכְלְאֵי הַכֶּרֶם׳ – מֻתָּר, שֶׁלֹּא הִקְדִּישׁ כְּלוּם.

ח. הַנּוֹדֵר בַּתּוֹרָה – לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳בַּמֶּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ׳ – אָסוּר. ׳אָסוּר בַּתּוֹרָה וּבַמֶּה שֶׁכָּתוּב בָּהּ׳ – אָסוּר.

ט. אֵיזֶה הוּא ׳אָסוּר׳ הָאָמוּר בַּתּוֹרָה? הָאוֹמֵר: ׳הֲרֵי עָלַי שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר׳, ׳שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן׳, ׳כְּיוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ רַבּוֹ׳, ׳כְּיוֹם שֶׁנֶּהֱרַג גְּדַלְיָה בֶּן אֲחִיקָם׳, ׳כְּיוֹם שֶׁרָאִיתִי יְרוּשָׁלַיִם בְּחָרְבָּנָהּ׳ – אָסוּר.

י. חֹמֶר בַּנְּדָרִים מִבִּשְׁבוּעוֹת, שֶׁהַנְּדָרִים נוֹהֲגִין בִּרְשׁוּת וּבַמִּצְוָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעוֹת. חֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת מִבְּנְדָרִים,

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁהַשְּׁבוּעוֹת נוֹהֶגֶת בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וּבְדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּנְדָרִים. בִּנְדָרִים כֵּיצַד? אָמַר: ׳קוֹנָם סָכָּה שֶׁאֵינִי עוֹשֶׂה׳, ׳לוּלָב שֶׁאֵינִי נוֹטֵל׳, ׳תְּפִלִּין שֶׁאֵינִי נוֹתֵן׳ – אָסוּר בִּנְדָרִים וּמֻתָּר בִּשְׁבוּעוֹת. כֵּיצַד? אָמַר: ׳קוֹנָם שֶׁאֲנִי יָשֵׁן, שֶׁאֲנִי מְדַבֵּר, שֶׁאֵינִי מְהַלֵּךְ׳ – אָסוּר בִּשְׁבוּעוֹת וּמֻתָּר בִּנְדָרִים. ׳קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ, יָדִי עוֹשָׂה עִמָּךְ, רַגְלִי מְהַלֶּכֶת עִמָּךְ׳ – אָסוּר בִּנְדָרִים וְאָסוּר בִּשְׁבוּעוֹת.

יא סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר, מַה רָאִיתָה לְדוֹר? אָמַר: אֵינִי יוֹדֵעַ, אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי חֲבֵרַי שֶׁהָיוּ נוֹדְרִין כָּךְ – אָסוּר. מִי שֶׁנָּדַר וְעָבַר עַל נִדְרוֹ – אֵין נִשְׁאָלִין לוֹ, עַד שֶׁיְּהַג אִסּוּר כַּיָּמִים שֶׁנָּהַג בָּהֶן הֻתַּר; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁנָּדְרוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁנָּדְרוּ לִזְמַן מוּעָט – דַּיּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סְתָם תְּרוּמָה בִּיהוּדָה – אֲסוּרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: סְתָם חֲרָמִין: בַּגָּלִיל – אֲסוּרִין, וּבִיהוּדָה – מֻתָּרִין.

מַסֶּכֶת נְדָרִים פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָרוֹצֶה לְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְהַלָּה נָדַר שֶׁלֹּא יֹאכַל אֶצְלוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁנֵיהֶם נוֹדְרִין, זֶה נֶגֶד זֶה – הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי זְרוּזִין.

ב,ב נִדְרֵי הַבַּאי. אָמַר: ׳קוֹנָם אִם לֹא נִמְנֵיתִי עַל פֶּסַח שֶׁאַלְיָה שֶׁלּוֹ שׁוֹקֶלֶת עֶשְׂרִים לִיטְרִין׳, ׳אִם לֹא שָׁתִיתִי יַיִן שֶׁלּוֹגוֹ יָפֶה דִּינָר זָהָב׳, ׳אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ שֶׁעָבְיוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד׳, כְּשֵׁם שֶׁנִּדְרֵי הַבַּאי מֻתָּרוֹת, כָּךְ שְׁבוּעוֹת הַבַּאי מֻתָּרוֹת.

ב,ג תּוֹלִין לַהֲרָגִין, לַחֲרָמִין, לַמּוֹכְסִין, לַתְּרוּמָה וְלַכּוּתִי, וּלְבֵית הַמֶּלֶךְ, וְאֵין תּוֹלִין לָהֶן לְיִשְׂרָאֵל.

ב,ד ׳הֲרֵי נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן עַד שֶׁיְּקַצְּצוּ׳, ׳טַלִּית זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׁרֵף׳, ׳פָּרָה זוֹ קָרְבָּן עַד שֶׁתִּשָּׁחֵט׳ – כֵּיוָן שֶׁנְּקָצְצוּ, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׂרְפָה, וְכֵיוָן שֶׁנִּשְׁחֲטָה – יוֹצֵא לְחֻלִּין.

הַשָּׁלֵם

ב,ה הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרָאֵל – אָסוּר בַּגֵּרִים. מִן הַגֵּרִים – מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל. הַנּוֹדֵר מִיִּשְׂרָאֵל – אָסוּר בַּכֹּהֲנִים וּבַלְוִיִּם. מִכֹּהֲנִים וּלְוִיִּם – מֻתָּר בְּיִשְׂרָאֵל. הַנּוֹדֵר מִן הַכֹּהֲנִים – מֻתָּר בַּלְוִיִּם. מִן הַלְוִיִּם – מֻתָּר בַּכֹּהֲנִים. מֵאוֹכְלֵי הַשּׁוּם; רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר אַף בִּכּוּתִים, שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לוֹ. לוֹקֵחַ בְּיֵתֶר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

ב,ו אֵינוֹ אוֹמֵר (שופטים יד): ״כִּי אַתָּה הוֹלֵךְ לָקַחַת אִשָּׁה מִפְּלִשְׁתִּים״, עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים מְגַלֵּי עֲרָיוֹת שׁוֹפְכֵי דָּמִים לֹא נֶאֱמַר, אֶלָּא הָעֲרֵלִים. וְכֵן מָצִינוּ שֶׁלֹּא נִתְחַתֵּם גְּזַר דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים אֶלָּא הָעֲרֵלִים, שֶׁנֶּאֱמַר (יְחֶזְקֵאל לב): ״כָּלָם עֲרֵלִים״ וְגוֹ׳. רַבִּי אוֹמֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁכָּל מִצְוֹת שֶׁעָשָׂה אַבְרָהָם אָבִינוּ, לֹא נִקְרָא שָׁלֵם, עַד שֶׁמָּל, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית יז): ״הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וֶהְיֵה תָמִים״. דָּבָר אַחֵר: גְּדוֹלָה מִילָה, שֶׁאִלְמָלֵא הִיא, לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִרְמְיָהוּ לג): ״אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי״.

ב,ז אֵין בֵּין הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ סְתָם לְמוּדָּר הֵימֶנּוּ מַאֲכָל אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל, וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂין בָּהֶן אֹכֶל נֶפֶשׁ. הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וָמֵת – מֵבִיא לוֹ אָרוֹן וְתַכְרִיכִין, חֲלִילִין וּמְקוֹנְנוֹת, שֶׁאֵין הֲנָאָה לַמֵּתִים. מֵעֵדוּת – עֵדוּת מָמוֹן וְעֵדוּת נְפָשׁוֹת. חוֹלֶה – נִכְנָס לְבַקְּרוֹ. הָיָה לוֹ חוֹלֶה – אֵינוֹ נִכְנָס וּמְבַקְּרוֹ, וְשׁוֹאֵל בִּשְׁלוֹמוֹ. הָיָה כֹּהֵן – זוֹרֵק עָלָיו דַּם חַטָּאתוֹ וְדַם אֲשָׁמוֹ מִפְּנֵי דַּרְכֵי שָׁלוֹם, וְרוֹחֵץ עִמּוֹ בַּמֶּרְחָץ, וְיָשֵׁן עִמּוֹ בַּמִּטָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַל הַקְּטַנָּה בִּימוֹת הַחַמָּה וְעַל הַגְּדוֹלָה בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, רוֹחֵץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי גְּדוֹלָה וּמֵזִיעַ עִמּוֹ בַּמֶּרְחָץ קְטַנָּה.

ב,ח הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בִּפְנֵי שְׁבִיעִית – לֹא יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאֵינוֹ אוֹכֵל מִן הַנִּטְיעוֹת. בַּשְּׁבִיעִית – יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ וְאוֹכֵל מִן הַנִּטְיעוֹת.

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

ב,ט ׳דָּבָר זֶה הֶקְדֵּשׁ׳, וַאֲכָלָהּ, בֵּין הוּא בֵּין חֲבֵרוֹ – הֲרֵי זֶה מָעַל, לְפִיכָךְ יֵשׁ לָהּ פִּדְיוֹן. אִם אָמַר: ׳הֲרֵי הוּא עָלַי׳, וַאֲכָלָהּ – מָעַל בְּטוֹבַת הֲנָאָתוֹ. אֲכָלָהּ אַחֵר – הֲרֵי זֶה לֹא מָעַל, לְפִיכָךְ אֵין לָהּ פִּדְיוֹן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: זֶה לֹא מָעַל, וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שֶׁנִּדְרוֹ קֹדֶם לְהֶפְקֵרוֹ.

ב,י כְּשֵׁם שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לָדוּר בֶּחָצֵר, כָּךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לָדוּר בַּמָּבוֹי. כְּשֵׁם שֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין, כָּךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין לְגַדֵּל בְּהֵמָה דַּקָּה.

ב,יא הָיָה אֶחָד מֵהֶן רָאוּי לְהַדִּיר אֲחֵרִים הֲנָאָה עַל חֶלְקוֹ – כּוֹפִין אֶת הָרָגִיל לְמְכוֹר אֶת חֶלְקוֹ. רְחָבָה שֶׁדֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶתָּה – הֲרֵי הוּא שֶׁל עוֹלֵי בָבֶל, אֵין דֶּרֶךְ הָרַבִּים מַפְסֶקֶתָּה – הֲרֵי הוּא שֶׁל אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר.

ב,יב הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵעִירוֹ אוֹ מִבְּנֵי עִירוֹ, וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – מֻתָּר בּוֹ. מִיּוֹשְׁבֵי עִירוֹ וּבָא אַחֵר וְיָשַׁב שָׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם – אָסוּר בּוֹ. הַמּוּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בְּפָנָיו – אֵין נִשְׁאָלִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו, שֶׁלֹּא בְּפָנָיו – נִשְׁאָלִין לוֹ בְּפָנָיו וְלֹא בְּפָנָיו.

יהושע פרק ג

א וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּסְעוּ מֵהַשִּׁטִּים וַיָּבֹאוּ
עַד־הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּלִנוּ שָׁם טֶרֶם
יַעַבְרוּ: **ב** וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וַיַּעַבְרוּ
הַשֹּׁטְרִים בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה: **ג** וַיְצַוּוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר
כִּרְאֹתְכֶם אֵת אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאִים אֹתוֹ וְאַתֶּם תִּסְעוּ
מִמְּקוֹמְכֶם וַהֲלַכְתֶּם אַחֲרָיו: **ד** אַךְ | רָחוֹק יִהְיֶה
בֵּינֵיכֶם וּבֵנָיו כְּאַלְפַּיִם אַמָּה בַּמִּדָּה אַל־תִּקְרְבוּ
אֵלָיו לְמַעַן אֲשֶׁר־תֵּדְעוּ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תֵּלְכוּ־
בָהּ כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בַּדֶּרֶךְ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם: {פ}
ה וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הִתְקַדָּשׁוּ כִּי מָחָר
יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלָאוֹת: **ו** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וְעִבְרוּ
לִפְנֵי הָעָם וַיִּשְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן הַבְּרִית וַיֵּלְכוּ לִפְנֵי
הָעָם: {ס} **ז** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה
אָחֵל גַּדֶּלְךָ בְּעֵינֵי כָּל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יֵדְעוּן כִּי
כַּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ: **ח** וְאַתָּה
תְּצַוֶּה אֶת־הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן־הַבְּרִית לֵאמֹר
כְּבֹאֲכֶם עַד־קְצֵה מֵי הַיַּרְדֵּן בַּיַּרְדֵּן תַּעֲמֹדוּ: {פ}
ט וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּשׁוּ הֵנָּה וְשִׁמְעוּ
אֶת־דִּבְרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: **י** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת
תֵּדְעוּן כִּי אֵל חַי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרִישׁ מִפְּנֵיכֶם
אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי וְאֶת־הַחִוִּי וְאֶת־הַפְּרִזִּי
וְאֶת־הַגִּרְגָּשִׁי וְהָאֱמֹרִי וְהַיְבוּסִי: **יא** הִנֵּה אֲרוֹן
הַבְּרִית אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ עֹבֵר לִפְנֵיכֶם
בַּיַּרְדֵּן: **יב** וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עָשָׂר אִישׁ
מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד
לַשָּׁבֶט: **יג** וְהָיָה כְּנוֹחַ כַּפּוֹת רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי
אֲרוֹן יְהוָה אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ בְּמֵי הַיַּרְדֵּן מֵי הַיַּרְדֵּן
יִכָּרֵתוּן הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמָעְלָה וְיַעַמְדוּ נֵד
אֶחָד: **יד** וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָעָם מֵאָהֳלֵיהֶם לַעֲבֹר אֶת־
הַיַּרְדֵּן וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן הַבְּרִית לִפְנֵי
הָעָם: **טו** וּכְבֹּוא נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן עַד־הַיַּרְדֵּן וְרַגְלֵי
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי הָאָרוֹן נִטְבְּלוּ בִּקְצֵה הַמָּיִם וְהַיַּרְדֵּן
מָלֵא עַל־כָּל־גְּדוֹתָיו כֹּל יְמֵי קָצִיר: **טז** וַיַּעַמְדוּ
הַמַּיִם הַיֹּרְדִים מִלְמַעְלָה קָמוּ נֵד־אֶחָד הַרְחֵק
מְאֹד באדם (מְאָדָם) הָעִיר אֲשֶׁר מִצַּד צָרְתָן
וְהַיֹּרְדִים עַל יָם הָעֲרָבָה יָם־הַמֶּלַח תַּמּוּ נִכְרָתוּ
וְהָעָם עָבְרוּ נֶגֶד יְרִיחוֹ: **יז** וַיַּעַמְדוּ הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי
הָאָרוֹן בְּרִית־יְהוָה בֶּחָרָבָה בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן הָכֵן וְכָל־
יִשְׂרָאֵל עֹבְרִים בֶּחָרָבָה עַד אֲשֶׁר־תַּמּוּ כָּל־הַגּוֹי
לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן:

יהושע פרק ד

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־הַגּוֹי לַעֲבֹר אֶת־הַיַּרְדֵּן
{פ}
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: **ב** קְחוּ לָכֶם מִן־
הָעָם שְׁנֵים עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד
מִשָּׁבֶט: **ג** וְצַוּוּ אוֹתָם לֵאמֹר שְׂאוּ־לָכֶם מִזֶּה
מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן מִמַּצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים הָכִין שְׁתֵּים־
עֶשְׂרֵה אֲבָנִים וְהַעֲבַרְתֶּם אוֹתָם עִמָּכֶם וְהִנַּחְתֶּם
אוֹתָם בַּמָּלוֹן אֲשֶׁר־תָּלִינוּ בוֹ הַלָּיְלָה:
{ס} **ד** וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ אֶל־שְׁנֵים עָשָׂר אִישׁ אֲשֶׁר
הֵכִין מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ־אֶחָד אִישׁ־אֶחָד
מִשָּׁבֶט: **ה** וַיֹּאמֶר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ עִבְרוּ לִפְנֵי אֲרוֹן
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶל־תּוֹךְ הַיַּרְדֵּן וְהָרִימוּ לָכֶם אִישׁ
אֶבֶן אַחַת עַל־שִׁכְמוֹ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל: **ו** לְמַעַן תִּהְיֶה זֹאת אוֹת בְּקִרְבְּכֶם כִּי־

יִשְׁאֲלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה
לָכֶם: **ז** וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם אֲשֶׁר נִכְרְתוּ מֵימֵי הַיַּרְדֵּן
מִפְּנֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה בְּעָבְרוֹ בַּיַּרְדֵּן נִכְרְתוּ מֵי
הַיַּרְדֵּן וְהָיוּ הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה לְזִכָּרוֹן לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל
עַד־עוֹלָם: **ח** וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׂאוּ שְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה אֲבָנִים מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לְמִסְפַּר שִׁבְטֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיַּעַבְרוּם עִמָּם אֶל־הַמָּלוֹן וַיַּנִּחוּם
שָׁם: **ט** וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּתוֹךְ
הַיַּרְדֵּן תַּחַת מַצַּב רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן
הַבְּרִית וַיִּהְיוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **י** וְהַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי
הָאָרוֹן עֹמְדִים בְּתוֹךְ הַיַּרְדֵּן עַד תֻּם כָּל־הַדָּבָר
אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לְדַבֵּר אֶל־הָעָם כְּכֹל
אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְמַהֲרוּ הָעָם
וַיַּעֲבֹרוּ: **יא** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּם כָּל־הָעָם לַעֲבוֹר
וַיַּעֲבֹר אֲרוֹן־יְהוָה וְהַכֹּהֲנִים לִפְנֵי הָעָם: **יב** וַיַּעַבְרוּ
בְּנֵי־רְאוּבֵן וּבְנֵי־גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה חֲמֻשִּׁים
לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶם
מֹשֶׁה: **יג** כְּאַרְבָּעִים אֶלֶף חֲלוּצֵי הַצָּבָא עָבְרוּ
לִפְנֵי יְהוָה לַמִּלְחָמָה אֶל עַרְבוֹת יְרִיחוֹ:
{ס} **יד** בַּיּוֹם הַהוּא גִּדַּל יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינֵי
כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ אֹתוֹ כַּאֲשֶׁר יָרְאוּ אֶת־מֹשֶׁה
כָּל־יְמֵי חַיָּיו: {פ}
טו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: **טז** צַוֵּה אֶת־
הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאֵי אֲרוֹן הָעֵדוּת וְיַעֲלוּ מִן־
הַיַּרְדֵּן: **יז** וַיְצַו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר עֲלוּ
מִן־הַיַּרְדֵּן: **יח** וַיְהִי בעלות (בְּעָלוֹת) הַכֹּהֲנִים
נֹשְׂאֵי אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה מִתּוֹךְ הַיַּרְדֵּן נִתְּקוּ כַּפּוֹת
רַגְלֵי הַכֹּהֲנִים אֶל הֶחָרָבָה וַיָּשֻׁבוּ מֵי־הַיַּרְדֵּן
לִמְקוֹמָם וַיֵּלְכוּ כִתְמוֹל־שִׁלְשׁוֹם עַל־כָּל־
גְּדוֹתָיו: **יט** וְהָעָם עָלוּ מִן־הַיַּרְדֵּן בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
הָרִאשׁוֹן וַיַּחֲנוּ בַּגִּלְגָּל בִּקְצֵה מִזְרַח יְרִיחוֹ: **כ** וְאֵת
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר לָקְחוּ מִן־
הַיַּרְדֵּן הֵקִים יְהוֹשֻׁעַ בַּגִּלְגָּל: **כא** וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁר יִשְׁאֲלוּן בְּנֵיכֶם מָחָר אֶת־
אֲבוֹתָם לֵאמֹר מָה הָאֲבָנִים הָאֵלֶּה: **כב** וְהוֹדַעְתֶּם
אֶת־בְּנֵיכֶם לֵאמֹר בַּיַּבָּשָׁה עָבַר יִשְׂרָאֵל אֶת־
הַיַּרְדֵּן הַזֶּה: **כג** אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֶת־
מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵיכֶם עַד־עָבְרְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם לְיַם־סוּף אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ מִפָּנֵינוּ עַד־
עָבְרֵנוּ: **כד** לְמַעַן דַּעַת כָּל־עַמֵּי הָאָרֶץ אֶת־יַד
יְהוָה כִּי חֲזָקָה הִיא לְמַעַן יְרָאתֶם אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כָּל־הַיָּמִים: {פ}

יהושע פרק ה

א וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר
בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְכָל־מַלְכֵי הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר עַל־הַיָּם אֵת
אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מֵי הַיַּרְדֵּן מִפְּנֵי בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל עַד־עברנו (עָבְרָם) וַיִּמַּס לְבָבָם וְלֹא־הָיָה
בָם עוֹד רוּחַ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
ב בָּעֵת הַהִיא אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ
חֲרָבוֹת צֻרִים וְשׁוּב מֹל אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
שֵׁנִית: **ג** וַיַּעַשׂ־לוֹ יְהוֹשֻׁעַ חֲרָבוֹת צֻרִים וַיָּמָל אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּבְעַת הָעָרְלוֹת: **ד** וְזֶה הַדָּבָר
אֲשֶׁר־מָל יְהוֹשֻׁעַ כָּל־הָעָם הַיֹּצֵא מִמִּצְרַיִם
הַזְּכָרִים כֹּל | אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה מֵתוּ בַמִּדְבָּר
בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתָם מִמִּצְרָיִם: **ה** כִּי־מֻלִים הָיוּ כָּל־
הָעָם הַיֹּצְאִים וְכָל־הָעָם הַיִּלְדִּים בַּמִּדְבָּר בַּדֶּרֶךְ
בְּצֵאתָם מִמִּצְרַיִם לֹא־מָלוּ: **ו** כִּי | אַרְבָּעִים שָׁנָה
הָלְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר עַד־תֹּם כָּל־הַגּוֹי אַנְשֵׁי

הַמִּלְחָמָה הַיֹּצְאִים מִמִּצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ
בְּקוֹל יְהוָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם לְבִלְתִּי
הַרְאוֹתָם אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר׀ נִשְׁבַּע יְהוָה לַאֲבוֹתָם
לָתֶת לָנוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: **ז** וְאֶת־בְּנֵיהֶם
הֵקִים תַּחְתָּם אֹתָם מָל יְהוֹשֻׁעַ כִּי־עֲרֵלִים הָיוּ כִּי
לֹא־מָלוּ אוֹתָם בַּדָּרֶךְ: **ח** וַיְהִי כַּאֲשֶׁר־תַּמּוּ כָל־
הַגּוֹי לְהִמּוֹל וַיֵּשְׁבוּ תַחְתָּם בַּמַּחֲנֶה עַד חֱיוֹתָם:
{פ}

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם גַּלּוֹתִי אֶת־חֶרְפַּת
מִצְרַיִם מֵעֲלֵיכֶם וַיִּקְרָא שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא גִּלְגָּל
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **י** וַיַּחֲנוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּגִּלְגָּל וַיַּעֲשׂוּ
אֶת־הַפֶּסַח בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב
בְּעַרְבוֹת יְרִיחוֹ: **יא** וַיֹּאכְלוּ מֵעֲבוּר הָאָרֶץ
מִמָּחֳרַת הַפֶּסַח מַצּוֹת וְקָלוּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה: **יב** וַיִּשְׁבֹּת הַמָּן מִמָּחֳרָת בְּאָכְלָם מֵעֲבוּר
הָאָרֶץ וְלֹא־הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָן וַיֹּאכְלוּ
מִתְּבוּאַת אֶרֶץ כְּנַעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא: {ס} **יג** וַיְהִי
בִּהְיוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־
אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדּוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ
אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלָנוּ אַתָּה אִם־
לְצָרֵינוּ: **יד** וַיֹּאמֶר׀ לֹא כִּי אֲנִי שַׂר־צְבָא־יְהוָה
עַתָּה בָאתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל־פָּנָיו אַרְצָה וַיִּשְׁתָּחוּ
וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנָי מְדַבֵּר אֶל־עַבְדּוֹ: **טו** וַיֹּאמֶר׀
שַׂר־צְבָא יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ שַׁל־נַעַלְךָ מֵעַל רַגְלֶךָ
כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קֹדֶשׁ הוּא וַיַּעַשׂ
יְהוֹשֻׁעַ כֵּן:

יהושע פרק ו

א וִיְרִיחוֹ סֹגֶרֶת וּמְסֻגֶּרֶת מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין
יוֹצֵא וְאֵין בָּא: {ס} **ב** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־יְרִיחוֹ וְאֶת־מַלְכָּהּ גִּבּוֹרֵי
הֶחָיִל: **ג** וְסַבֹּתֶם אֶת־הָעִיר כָּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
הַקֵּיף אֶת־הָעִיר פַּעַם אֶחָת כֹּה תַּעֲשֶׂה שֵׁשֶׁת
יָמִים: **ד** וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת
הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי הָאָרוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תָּסֹבּוּ אֶת־
הָעִיר שֶׁבַע פְּעָמִים וְהַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ
בַּשּׁוֹפָרוֹת: **ה** וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ | בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל
בשמעכם (כְּשָׁמְעֲכֶם) אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר יָרִיעוּ
כָּל־הָעָם תְּרוּעָה גְדוֹלָה וְנָפְלָה חוֹמַת הָעִיר
תַּחְתֶּיהָ וְעָלוּ הָעָם אִישׁ נֶגְדּוֹ: **ו** וַיִּקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בִּן־
נוּן אֶל־הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם שְׂאוּ אֶת־אֲרוֹן
הַבְּרִית וְשִׁבְעָה כֹהֲנִים יִשְׂאוּ שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת
יוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה: **ז** ויאמרו (וַיֹּאמֶר) אֶל־
הָעָם עִבְרוּ וְסֹבּוּ אֶת־הָעִיר וְהֶחָלוּץ יַעֲבֹר לִפְנֵי
אֲרוֹן יְהוָה: **ח** וַיְהִי כֶּאֱמֹר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם
וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה שׁוֹפְרוֹת
הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי יְהוָה עָבְרוּ וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וַאֲרוֹן
בְּרִית יְהוָה הֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶם: **ט** וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵי
הַכֹּהֲנִים תקעו (תֹּקְעֵי) הַשּׁוֹפָרוֹת וְהַמְאַסֵּף הֹלֵךְ
אַחֲרֵי הָאָרוֹן הָלוֹךְ וְתָקוֹעַ בַּשּׁוֹפָרוֹת: **י** וְאֶת־
הָעָם צִוָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר לֹא תָרִיעוּ וְלֹא־תַשְׁמִיעוּ
אֶת־קוֹלְכֶם וְלֹא־יֵצֵא מִפִּיכֶם דָּבָר עַד יוֹם אָמְרִי
אֲלֵיכֶם הָרִיעוּ וַהֲרִיעֹתֶם: **יא** וַיַּסֵּב אֲרוֹן־יְהוָה
אֶת־הָעִיר הַקֵּף פַּעַם אֶחָת וַיָּבֹאוּ הַמַּחֲנֶה וַיָּלִינוּ
בַּמַּחֲנֶה: {פ}

יב וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר וַיִּשְׂאוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה: **יג** וְשִׁבְעָה הַכֹּהֲנִים נֹשְׂאִים שִׁבְעָה
שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה הֹלְכִים הָלוֹךְ
וְתָקְעוּ בַּשּׁוֹפָרוֹת וְהֶחָלוּץ הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם וְהַמְאַסֵּף
הֹלֵךְ אַחֲרֵי אֲרוֹן יְהוָה הולך (הָלוֹךְ) וְתָקוֹעַ

בַּשּׁוֹפָרוֹת: **יד** וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי פַּעַם
אַחַת וַיָּשֻׁבוּ הַמַּחֲנֶה כֹּה עָשׂוּ שֵׁשֶׁת
יָמִים: **טו** וַיְהִי | בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיַּשְׁכִּמוּ כַּעֲלוֹת
הַשַּׁחַר וַיָּסֹבּוּ אֶת־הָעִיר כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה שֶׁבַע
פְּעָמִים רַק בַּיּוֹם הַהוּא סָבְבוּ אֶת־הָעִיר שֶׁבַע
פְּעָמִים: **טז** וַיְהִי בַּפַּעַם הַשְּׁבִיעִית תָּקְעוּ הַכֹּהֲנִים
בַּשּׁוֹפָרוֹת וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־הָעָם הָרִיעוּ כִּי־נָתַן
יְהוָה לָכֶם אֶת־הָעִיר: **יז** וְהָיְתָה הָעִיר חֵרֶם הִיא
וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ לַיהוָה רַק רָחָב הַזּוֹנָה תִּחְיֶה הִיא
וְכָל־אֲשֶׁר אִתָּהּ בַּבַּיִת כִּי הֶחְבְּאַתָה אֶת־
הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר שָׁלָחְנוּ: **יח** וְרַק־אַתֶּם שִׁמְרוּ מִן־
הַחֵרֶם פֶּן־תַּחֲרִימוּ וּלְקַחְתֶּם מִן־הַחֵרֶם וְשַׂמְתֶּם
אֶת־מַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל לְחֵרֶם וַעֲכַרְתֶּם
אוֹתוֹ: **יט** וְכֹל | כֶּסֶף וְזָהָב וּכְלֵי נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל
קֹדֶשׁ הוּא לַיהוָה אוֹצַר יְהוָה יָבוֹא: **כ** וַיָּרַע הָעָם
וַיִּתְקְעוּ בַּשֹּׁפָרוֹת וַיְהִי כִּשְׁמֹעַ הָעָם אֶת־קוֹל
הַשּׁוֹפָר וַיָּרִיעוּ הָעָם תְּרוּעָה גְּדוֹלָה וַתִּפֹּל הַחוֹמָה
תַּחְתֶּיהָ וַיַּעַל הָעָם הָעִירָה אִישׁ נֶגְדּוֹ וַיִּלְכְּדוּ אֶת־
הָעִיר: **כא** וַיַּחֲרִימוּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר בָּעִיר מֵאִישׁ
וְעַד־אִשָּׁה מִנַּעַר וְעַד־זָקֵן וְעַד שׁוֹר וָשֶׂה וַחֲמוֹר
לְפִי־חָרֶב: **כב** וּלְשְׁנֵים הָאֲנָשִׁים הַמְרַגְּלִים אֶת־
הָאָרֶץ אָמַר יְהוֹשֻׁעַ בֹּאוּ בֵּית־הָאִשָּׁה הַזּוֹנָה
וְהוֹצִיאוּ מִשָּׁם אֶת־הָאִשָּׁה וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ
כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתֶּם לָהּ: **כג** וַיָּבֹאוּ הַנְּעָרִים
הַמְרַגְּלִים וַיּוֹצִיאוּ אֶת־רָחָב וְאֶת־אָבִיהָ וְאֶת־אִמָּהּ
וְאֶת־אַחֶיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ וְאֶת כָּל־
מִשְׁפְּחוֹתֶיהָ הוֹצִיאוּ וַיַּנִּיחוּם מִחוּץ לְמַחֲנֵה
יִשְׂרָאֵל: **כד** וְהָעִיר שָׂרְפוּ בָאֵשׁ וְכָל־אֲשֶׁר־בָּהּ
רַק | הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב וּכְלֵי הַנְּחֹשֶׁת וְהַבַּרְזֶל נָתְנוּ
אוֹצַר בֵּית־יְהוָה: **כה** וְאֶת־רָחָב הַזּוֹנָה וְאֶת־בֵּית
אָבִיהָ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ הֶחֱיָה יְהוֹשֻׁעַ וַתֵּשֶׁב
בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל עַד הַיּוֹם הַזֶּה כִּי הֶחְבִּיאָה אֶת־
הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר־שָׁלַח יְהוֹשֻׁעַ לְרַגֵּל אֶת־יְרִיחוֹ:
{פ}

כו וַיִּשְׁבַּע יְהוֹשֻׁעַ בָּעֵת הַהִיא לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ
לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר יָקוּם וּבָנָה אֶת־הָעִיר הַזֹּאת אֶת־
יְרִיחוֹ בִּבְכֹרוֹ יְיַסְּדֶנָּה וּבִצְעִירוֹ יַצִּיב דְּלָתֶיהָ:
{ס} **כז** וַיְהִי יְהוָה אֶת־יְהוֹשֻׁעַ וַיְהִי שָׁמְעוֹ בְּכָל־
הָאָרֶץ:

יהושע פרק ז

א וַיִּמְעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מַעַל בַּחֵרֶם וַיִּקַּח עָכָן בֶּן־
כַּרְמִי בֶּן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה יְהוּדָה מִן־הַחֵרֶם
וַיֶּחַר־אַף יְהוָה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל: {ס} **ב** וַיִּשְׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ אֲנָשִׁים מֵיְרִיחוֹ הָעַי אֲשֶׁר עִם־בֵּית אָוֶן
מִקֶּדֶם לְבֵית־אֵל וַיְאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר עֲלוּ וְרַגְּלוּ
אֶת־הָאָרֶץ וַיַּעֲלוּ הָאֲנָשִׁים וַיְרַגְּלוּ אֶת־
הָעָי: **ג** וַיָּשֻׁבוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַל־יַעַל
כָּל־הָעָם כְּאַלְפַּיִם אִישׁ אוֹ כִּשְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים אִישׁ
יַעֲלוּ וְיַכּוּ אֶת־הָעַי אַל־תְּיַגַּע־שָׁמָּה אֶת־כָּל־הָעָם
כִּי מְעַט הֵמָּה: **ד** וַיַּעֲלוּ מִן־הָעָם שָׁמָּה כִּשְׁלֹשֶׁת
אֲלָפִים אִישׁ וַיָּנֻסוּ לִפְנֵי אַנְשֵׁי הָעָי: **ה** וַיַּכּוּ מֵהֶם
אַנְשֵׁי הָעַי כִּשְׁלֹשִׁים וְשִׁשָּׁה אִישׁ וַיִּרְדְּפוּם לִפְנֵי
הַשַּׁעַר עַד־הַשְּׁבָרִים וַיַּכּוּם בַּמּוֹרָד וַיִּמַּס לְבַב־
הָעָם וַיְהִי לְמָיִם: **ו** וַיִּקְרַע יְהוֹשֻׁעַ שִׂמְלֹתָיו וַיִּפֹּל
עַל־פָּנָיו אַרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה עַד־הָעֶרֶב הוּא
וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם: **ז** וַיֹּאמֶר
יְהוֹשֻׁעַ אֲהָהּ | אֲדֹנָי יְהוִה לָמָּה הֵעֲבַרְתָּ הַעֲבֵר
אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הַיַּרְדֵּן לָתֵת אֹתָנוּ בְּיַד הָאֱמֹרִי
לְהַאֲבִידֵנוּ וְלוּ הוֹאַלְנוּ וַנֵּשֶׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: **ח** בִּי

אֲדֹנָי מָה אֹמַר ׀ אַחֲרֵי אֲשֶׁר הָפַךְ יִשְׂרָאֵל עֹרֶף
לִפְנֵי אֹיְבָיו: **ט** וְיִשְׁמְעוּ הַכְּנַעֲנִי וְכֹל ׀ יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
וְנָסַבּוּ עָלֵינוּ וְהִכְרִיתוּ אֶת־שְׁמֵנוּ מִן־הָאָרֶץ וּמַה־
תַּעֲשֶׂה לִשְׁמֶךָ הַגָּדוֹל: **י** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
קֻם לָךְ לָמָּה זֶּה אַתָּה נֹפֵל עַל־פָּנֶיךָ: **יא** חָטָא
יִשְׂרָאֵל וְגַם עָבְרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתָם
וְגַם לָקְחוּ מִן־הַחֵרֶם וְגַם גָּנְבוּ וְגַם כִּחֲשׁוּ וְגַם שָׂמוּ
בִכְלֵיהֶם: **יב** וְלֹא יָכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָקוּם לִפְנֵי
אֹיְבֵיהֶם עֹרֶף יִפְנוּ לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם כִּי הָיוּ לְחֵרֶם לֹא
אוֹסִיף לִהְיוֹת עִמָּכֶם אִם־לֹא תַשְׁמִידוּ הַחֵרֶם
מִקִּרְבְּכֶם: **יג** קֻם קַדֵּשׁ אֶת־הָעָם וְאָמַרְתָּ
הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחָר כִּי כֹה ׀ אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
חֵרֶם בְּקִרְבְּךָ יִשְׂרָאֵל לֹא תוּכַל לָקוּם לִפְנֵי אֹיְבֶיךָ
עַד־הֲסִירְכֶם הַחֵרֶם מִקִּרְבְּכֶם: **יד** וְנִקְרַבְתֶּם
בַּבֹּקֶר לְשִׁבְטֵיכֶם וְהָיָה הַשֵּׁבֶט ׀ אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה
יִקְרַב לַמִּשְׁפָּחוֹת וְהַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר־יִלְכְּדֶנָּה יְהוָה
תִּקְרַב לַבָּתִּים וְהַבַּיִת אֲשֶׁר יִלְכְּדֶנּוּ יְהוָה יִקְרַב
לַגְּבָרִים: **טו** וְהָיָה הַנִּלְכָּד בַּחֵרֶם יִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ אֹתוֹ
וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ כִּי עָבַר ׀ אֶת־בְּרִית יְהוָה וְכִי־
עָשָׂה נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל: **טז** וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ בַּבֹּקֶר
וַיַּקְרֵב אֶת־יִשְׂרָאֵל לִשְׁבָטָיו וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט
יְהוּדָה: **יז** וַיַּקְרֵב ׀ אֶת־מִשְׁפַּחַת יְהוּדָה וַיִּלְכֹּד אֵת
מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי וַיַּקְרֵב אֶת־מִשְׁפַּחַת הַזַּרְחִי
לַגְּבָרִים וַיִּלָּכֵד זַבְדִּי: **יח** וַיַּקְרֵב אֶת־בֵּיתוֹ לַגְּבָרִים
וַיִּלָּכֵד עָכָן בֶּן־כַּרְמִי בֶן־זַבְדִּי בֶּן־זֶרַח לְמַטֵּה
יְהוּדָה: **יט** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל־עָכָן בְּנִי שִׂים־נָא
כָבוֹד לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֶן־לוֹ תוֹדָה וְהַגֶּד־נָא
לִי מֶה עָשִׂיתָ אַל־תְּכַחֵד מִמֶּנִּי: **כ** וַיַּעַן עָכָן אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמַר אָמְנָה אָנֹכִי חָטָאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל וְכָזֹאת וְכָזֹאת עָשִׂיתִי: **כא** וארא
(וָאֶרְאֶה) בַּשָּׁלָל אַדֶּרֶת שִׁנְעָר ׀ אַחַת טוֹבָה
וּמָאתַיִם שְׁקָלִים כֶּסֶף וּלְשׁוֹן זָהָב אֶחָד חֲמִשִּׁים
שְׁקָלִים מִשְׁקָלוֹ וָאֶחְמְדֵם וָאֶקָּחֵם וְהִנָּם טְמוּנִים
בָּאָרֶץ בְּתוֹךְ הָאָהֳלִי וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: **כב** וַיִּשְׁלַח
יְהוֹשֻׁעַ מַלְאָכִים וַיָּרֻצוּ הָאֹהֱלָה וְהִנֵּה טְמוּנָה
בְּאָהֳלוֹ וְהַכֶּסֶף תַּחְתֶּיהָ: **כג** וַיִּקָּחוּם מִתּוֹךְ הָאֹהֶל
וַיְבִאוּם אֶל־יְהוֹשֻׁעַ וְאֶל כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצִּקֵם
לִפְנֵי יְהוָה: **כד** וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־עָכָן בֶּן־זֶרַח
וְאֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הָאַדֶּרֶת וְאֶת־לְשׁוֹן הַזָּהָב וְאֶת־
בָּנָיו וְאֶת־בְּנֹתָיו וְאֶת־שׁוֹרוֹ ׀ וְאֶת־חֲמֹרוֹ וְאֶת־צֹאנוֹ
וְאֶת־אָהֳלוֹ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ וְכָל־יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ
וַיַּעֲלוּ אֹתָם עֵמֶק עָכוֹר: **כה** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ מֶה
עֲכַרְתָּנוּ יַעְכָּרְךָ יְהוָה בַּיּוֹם הַזֶּה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ כָּל־
יִשְׂרָאֵל ׀ אֶבֶן וַיִּשְׂרְפוּ אֹתָם בָּאֵשׁ וַיִּסְקְלוּ אֹתָם
בָּאֲבָנִים: **כו** וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל עַד
הַיּוֹם הַזֶּה וַיָּשָׁב יְהוָה מֵחֲרוֹן אַפּוֹ עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם
הַמָּקוֹם הַהוּא עֵמֶק עָכוֹר עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

יהושע פרק ח

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ אַל־תִּירָא וְאַל־תֵּחָת
קַח עִמְּךָ אֶת כָּל־עַם הַמִּלְחָמָה וְקוּם עֲלֵה הָעָי
רְאֵה ׀ נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת־מֶלֶךְ הָעַי וְאֶת־עַמּוֹ וְאֶת־
עִירוֹ וְאֶת־אַרְצוֹ: **ב** וְעָשִׂיתָ לָעַי וּלְמַלְכָּהּ כַּאֲשֶׁר
עָשִׂיתָ לִירִיחוֹ וּלְמַלְכָּהּ רַק־שְׁלָלָהּ וּבְהֶמְתָּהּ תָּבֹזּוּ
לָכֶם שִׂים־לְךָ אֹרֶב לָעִיר מֵאֲחֳרֶיהָ: **ג** וַיָּקָם
יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־עַם הַמִּלְחָמָה לַעֲלוֹת הָעָי וַיִּבְחַר
יְהוֹשֻׁעַ שְׁלֹשִׁים אֶלֶף אִישׁ גִּבּוֹרֵי הַחָיִל וַיִּשְׁלָחֵם
לָיְלָה: **ד** וַיְצַו אֹתָם לֵאמֹר ׀ רְאוּ אַתֶּם אֹרְבִים לָעִיר
מֵאֲחֳרֵי הָעִיר אַל־תַּרְחִיקוּ מִן־הָעִיר מְאֹד וִהְיִיתֶם
כֻּלְּכֶם נְכֹנִים: **ה** וַאֲנִי וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתִּי נִקְרַב

אֶל־הָעִיר וְהָיָה כִּי־יֵצְאוּ לִקְרָאתֵנוּ כַּאֲשֶׁר
בָּרִאשֹׁנָה וְנָנֻסָה לִפְנֵיהֶם: **ו** וְיָצְאוּ אַחֲרֵינוּ עַד
הַתִּיקֵנוּ אוֹתָם מִן־הָעִיר כִּי יֹאמְרוּ נָסִים לְפָנֵינוּ
כַּאֲשֶׁר בָּרִאשֹׁנָה וְנָנֻסָה לִפְנֵיהֶם: **ז** וְאַתֶּם תָּקֻמוּ
מֵהָאוֹרֵב וְהוֹרַשְׁתֶּם אֶת־הָעִיר וּנְתָנָהּ יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם בְּיֶדְכֶם: **ח** וְהָיָה כִּתְפְשְׂכֶם אֶת־הָעִיר
תַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ כִּדְבַר יְהוָה תַּעֲשׂוּ רְאוּ
צִוִּיתִי אֶתְכֶם: **ט** וַיִּשְׁלָחֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיֵּלְכוּ אֶל־
הַמַּאְרָב וַיֵּשְׁבוּ בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם לָעָי וַיָּלֶן
יְהוֹשֻׁעַ בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעָם: **י** וַיַּשְׁכֵּם יְהוֹשֻׁעַ
בַּבֹּקֶר וַיִּפְקֹד אֶת־הָעָם וַיַּעַל הוּא וְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל
לִפְנֵי הָעָם הָעָי: **יא** וְכָל־הָעָם הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר
אִתּוֹ עָלוּ וַיִּגְּשׁוּ וַיָּבֹאוּ נֶגֶד הָעִיר וַיַּחֲנוּ מִצְּפוֹן לָעָי
וְהַגַּי בֵּינָו וּבֵין־הָעָי: **יב** וַיִּקַּח כַּחֲמֵשֶׁת אֲלָפִים
אִישׁ וַיָּשֶׂם אוֹתָם אֹרֵב בֵּין בֵּית־אֵל וּבֵין הָעַי מִיָּם
לָעִיר: **יג** וַיָּשִׂימוּ הָעָם אֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה אֲשֶׁר
מִצְּפוֹן לָעִיר וְאֶת־עֲקֵבוֹ מִיָּם לָעִיר וַיֵּלֶךְ יְהוֹשֻׁעַ
בַּלַּיְלָה הַהוּא בְּתוֹךְ הָעֵמֶק: **יד** וַיְהִי כִּרְאוֹת מֶלֶךְ־
הָעַי וַיְמַהֲרוּ וַיַּשְׁכִּימוּ וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי־הָעִיר לִקְרַאת־
יִשְׂרָאֵל לַמִּלְחָמָה הֻוא וְכָל־עַמּוֹ לַמּוֹעֵד לִפְנֵי
הָעֲרָבָה וְהוּא לֹא יָדַע כִּי־אֹרֵב לוֹ מֵאַחֲרֵי
הָעִיר: **טו** וַיִּנָּגְפוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל לִפְנֵיהֶם
וַיָּנֻסוּ דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר: **טז** וַיִּזָּעֲקוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
בעיר (בָּעַי) לִרְדֹּף אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ
וַיִּנָּתְקוּ מִן־הָעִיר: **יז** וְלֹא־נִשְׁאַר אִישׁ בָּעַי וּבֵית
אֵל אֲשֶׁר לֹא־יָצְאוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַזְבוּ אֶת־
הָעִיר פְּתוּחָה וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל: {פ}
יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ נְטֵה בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר־
בְּיָדְךָ אֶל־הָעַי כִּי בְיָדְךָ אֶתְּנֶנָּה וַיֵּט יְהוֹשֻׁעַ
בַּכִּידוֹן אֲשֶׁר־בְּיָדוֹ אֶל־הָעִיר: **יט** וְהָאוֹרֵב קָם
מְהֵרָה מִמְּקוֹמוֹ וַיָּרוּצוּ כִּנְטוֹת יָדוֹ וַיָּבֹאוּ הָעִיר
וַיִּלְכְּדוּהָ וַיְמַהֲרוּ וַיַּצִּיתוּ אֶת־הָעִיר בָּאֵשׁ: **כ** וַיִּפְנוּ
אַנְשֵׁי הָעַי אַחֲרֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עָלָה עֲשַׁן הָעִיר
הַשָּׁמַיְמָה וְלֹא־הָיָה בָהֶם יָדַיִם לָנוּס הֵנָּה וָהֵנָּה
וְהָעָם הַנָּס הַמִּדְבָּר נֶהְפַּךְ אֶל־
הָרוֹדֵף: **כא** וְיהוֹשֻׁעַ וְכָל־יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי־לָכַד
הָאֹרֵב אֶת־הָעִיר וְכִי עָלָה עֲשַׁן הָעִיר וַיָּשֻׁבוּ וַיַּכּוּ
אֶת־אַנְשֵׁי הָעָי: **כב** וְאֵלֶּה יָצְאוּ מִן־הָעִיר
לִקְרָאתָם וַיִּהְיוּ לְיִשְׂרָאֵל בַּתָּוֶךְ אֵלֶּה מִזֶּה וְאֵלֶּה
מִזֶּה וַיַּכּוּ אוֹתָם עַד־בִּלְתִּי הִשְׁאִיר־לוֹ שָׂרִיד
וּפָלִיט: **כג** וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי תָּפְשׂוּ חָי וַיַּקְרִבוּ אֹתוֹ
אֶל־יְהוֹשֻׁעַ: **כד** וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִשְׂרָאֵל לַהֲרֹג אֶת־
כָּל־יֹשְׁבֵי הָעַי בַּשָּׂדֶה בַּמִּדְבָּר אֲשֶׁר רְדָפוּם בּוֹ
וַיִּפְּלוּ כֻלָּם לְפִי־חָרֶב עַד־תֻּמָּם וַיָּשֻׁבוּ כָל־יִשְׂרָאֵל
הָעַי וַיַּכּוּ אֹתָהּ לְפִי־חָרֶב: **כה** וַיִּהְיוּ כָּל־הַנֹּפְלִים
בַּיּוֹם הַהוּא מֵאִישׁ וְעַד־אִשָּׁה שְׁנֵים עָשָׂר אֶלֶף כֹּל
אַנְשֵׁי הָעָי: **כו** וִיהוֹשֻׁעַ לֹא־הֵשִׁיב יָדוֹ אֲשֶׁר נָטָה
בַּכִּידוֹן עַד אֲשֶׁר הֶחֱרִים אֵת כָּל־יֹשְׁבֵי
הָעָי: **כז** רַק הַבְּהֵמָה וּשְׁלַל הָעִיר הַהִיא בָּזְזוּ לָהֶם
יִשְׂרָאֵל כִּדְבַר יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶת־
יְהוֹשֻׁעַ: **כח** וַיִּשְׂרֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת־הָעָי וַיְשִׂימֶהָ תֵּל־
עוֹלָם שְׁמָמָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **כט** וְאֶת־מֶלֶךְ הָעַי
תָּלָה עַל־הָעֵץ עַד־עֵת הָעֶרֶב וּכְבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ צִוָּה
יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּרִידוּ אֶת־נִבְלָתוֹ מִן־הָעֵץ וַיַּשְׁלִיכוּ אוֹתָהּ
אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וַיָּקִימוּ עָלָיו גַּל־אֲבָנִים גָּדוֹל
עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
ל אָז יִבְנֶה יְהוֹשֻׁעַ מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בְּהַר עֵיבָל: **לא** כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה אֶת־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּכָּתוּב בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזְבַּח
אַבְנִים שְׁלֵמוֹת אֲשֶׁר לֹא־הֵנִיף עֲלֵיהֶן בַּרְזֶל וַיַּעֲלוּ

עָלָיו עֹלוֹת לַיהוָה וַיִּזְבַּח שְׁלָמִים: **לב** וַיִּכְתָּב־שָׁם
עַל־הָאֲבָנִים אֵת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב
לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **לג** וְכָל־יִשְׂרָאֵל וּזְקֵנָיו
וְשֹׁטְרִים | וְשֹׁפְטָיו עֹמְדִים מִזֶּה | וּמִזֶּה | לָאָרֹון
נֶגֶד הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם נֹשְׂאֵי | אֲרֹון בְּרִית־יְהוָה כַּגֵּר
כָּאֶזְרָח חֶצְיוֹ אֶל־מוּל הַר־גְּרִזִים וְהַחֶצְיוֹ אֶל־מוּל
הַר־עֵיבָל כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד־יְהוָה לְבָרֵךְ
אֶת־הָעָם יִשְׂרָאֵל בָּרִאשֹׁנָה: **לד** וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַבְּרָכָה וְהַקְלָלָה כְּכָל־
הַכָּתוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה: **לה** לֹא־הָיָה דָּבָר מִכֹּל
אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה אֲשֶׁר לֹא־קָרָא יְהוֹשֻׁעַ נֶגֶד כָּל־
קְהַל יִשְׂרָאֵל וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף וְהַגֵּר הַהֹלֵךְ בְּקִרְבָּם:

יהושע פרק ט

א וַיְהִי כִשְׁמֹעַ כָּל־הַמְּלָכִים אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן
בָּהָר וּבַשְּׁפֵלָה וּבְכָל חֹוף הַיָּם הַגָּדֹול אֶל־מוּל
הַלְּבָנֹון הַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי הַכְּנַעֲנִי הַפְּרִזִּי הַחִוִּי
וְהַיְבוּסִי: **ב** וַיִּתְקַבְּצוּ יַחְדָּו לְהִלָּחֶם עִם־יְהוֹשֻׁעַ
וְעִם־יִשְׂרָאֵל פֶּה אֶחָד: {פ}
ג וְיֹשְׁבֵי גִבְעֹון שָׁמְעוּ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ
לִירִיחֹו וְלָעָי: **ד** וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵמָּה בְּעָרְמָה וַיֵּלְכוּ
וַיִּצְטָיְּרוּ וַיִּקְחוּ שַׂקִּים בָּלִים לַחֲמֹורֵיהֶם וְנאדֹות יַיִן
בָּלִים וּמְבֻקָּעִים וּמְצֹרָרִים: **ה** וּנְעָלֹות בָּלֹות
וּמְטֻלָּאוֹת בְּרַגְלֵיהֶם וּשְׂלָמֹות בָּלוֹת עֲלֵיהֶם וְכָל
לֶחֶם צֵידָם יָבֵשׁ הָיָה נִקֻּדִים: **ו** וַיֵּלְכוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ
אֶל־הַמַּחֲנֶה הַגִּלְגָּל וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו וְאֶל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאנוּ וְעַתָּה כִּרְתוּ־לָנוּ
בְּרִית: **ז** ויאמרו (וַיֹּאמֶר) אִישׁ־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַחִוִּי
אוּלַי בְּקִרְבִּי אַתָּה יוֹשֵׁב וְאֵיךְ אכרות־ (אֶכְרֹת־)
לְךָ בְּרִית: **ח** וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ עֲבָדֶיךָ אֲנָחְנוּ
וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יְהוֹשֻׁעַ מִי אַתֶּם וּמֵאַיִן
תָּבֹאוּ: **ט** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה מְאֹד בָּאוּ
עַבָדֶיךָ לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי־שָׁמַעְנוּ שָׁמְעֹו וְאֵת
כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִצְרָיִם: **י** וְאֵת | כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה
לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹון
מֶלֶךְ חֶשְׁבֹּון וּלְעוֹג מֶלֶךְ־הַבָּשָׁן אֲשֶׁר
בְּעַשְׁתָּרֹות: **יא** וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ זִקְנֵינוּ וְכָל־יֹשְׁבֵי
אַרְצֵנוּ לֵאמֹר קְחוּ בְיֶדְכֶם צֵידָה לַדֶּרֶךְ וּלְכוּ
לִקְרָאתָם וַאֲמַרְתֶּם אֲלֵיהֶם עֲבָדֵיכֶם אֲנָחְנוּ וְעַתָּה
כִּרְתוּ־לָנוּ בְרִית: **יב** זֶה | לַחְמֵנוּ חַם הִצְטַיַּדְנוּ
אֹתוֹ מִבָּתֵּינוּ בְּיֹום צֵאתֵנוּ לָלֶכֶת אֲלֵיכֶם וְעַתָּה
הִנֵּה יָבֵשׁ וְהָיָה נִקֻּדִים: **יג** וְאֵלֶּה נאדֹות הַיַּיִן אֲשֶׁר
מִלֵּאנוּ חֲדָשִׁים וְהִנֵּה הִתְבַּקָּעוּ וְאֵלֶּה שַׂלְמוֹתֵינוּ
וּנְעָלֵינוּ בָּלּוּ מֵרֹב הַדֶּרֶךְ מְאֹד: **יד** וַיִּקְחוּ הָאֲנָשִׁים
מִצֵּידָם וְאֶת־פִּי יְהוָה לֹא שָׁאָלוּ: **טו** וַיַּעַשׂ לָהֶם
יְהוֹשֻׁעַ שָׁלֹום וַיִּכְרֹת לָהֶם בְּרִית לְחַיֹּותָם וַיִּשָּׁבְעוּ
לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה: **טז** וַיְהִי מִקְצֵה שְׁלֹשֶׁת יָמִים
אַחֲרֵי אֲשֶׁר־כָּרְתוּ לָהֶם בְּרִית וַיִּשְׁמְעוּ כִּי־קְרֹבִים
הֵם אֵלָיו וּבְקִרְבּוֹ הֵם יֹשְׁבִים: **יז** וַיִּסְעוּ בְנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־עָרֵיהֶם בַּיֹּום הַשְּׁלִישִׁי וְעָרֵיהֶם
גִּבְעֹון וְהַכְּפִירָה וּבְאֵרֹות וְקִרְיַת יְעָרִים: **יח** וְלֹא
הִכּוּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׁבְּעוּ לָהֶם נְשִׂיאֵי הָעֵדָה
בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלֹּנוּ כָל־הָעֵדָה עַל־
הַנְּשִׂיאִם: **יט** וַיֹּאמְרוּ כָל־הַנְּשִׂיאִם אֶל־כָּל־
הָעֵדָה אֲנַחְנוּ נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם בַּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְעַתָּה לֹא נוּכַל לִנְגֹּעַ בָּהֶם: **כ** זֹאת נַעֲשֶׂה לָהֶם
וְהַחֲיֵה אוֹתָם וְלֹא־יִהְיֶה עָלֵינוּ קֶצֶף עַל־הַשְּׁבוּעָה
אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְנוּ לָהֶם: **כא** וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם
הַנְּשִׂיאִם יְחְיוּ וַיִּהְיוּ חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם
לְכָל־הָעֵדָה כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ לָהֶם

הַנְּשִׂיאִים: **כב** וַיִּקְרָא לָהֶם יְהוֹשָׁפָט וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
לֵאמֹר לָמָּה׀ רִמִּיתֶם אֹתָנוּ לֵאמֹר רְחוֹקִים אֲנַחְנוּ
מִכֶּם מְאֹד וְאַתֶּם בְּקִרְבֵּנוּ יְשְׁבִים: **כג** וְעַתָּה
אֲרוּרִים אַתֶּם וְלֹא־יִכָּרֵת מִכֶּם עֶבֶד וְחֹטְבֵי עֵצִים
וְשֹׁאֲבֵי־מַיִם לְבֵית אֱלֹהָי: **כד** וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשָׁפָט
וַיֹּאמְרוּ כִּי֩ הֻגֵּד הֻגַּד לַעֲבָדֶיךָ אֵת֨ אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה עַבְדּוֹ לָתֵת לָכֶם אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
וּלְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם וַנִּירָא
מְאֹד לְנַפְשֹׁתֵינוּ מִפְּנֵיכֶם וַנַּעֲשֶׂה אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה: **כה** וְעַתָּה הִנְנוּ בְיָדֶךָ כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ
לַעֲשׂוֹת לָנוּ עֲשֵׂה: **כו** וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן וַיֵּצֵל אוֹתָם
מִיַּד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל וְלֹא הָרָגוּם: **כז** וַיִּתְּנֵם יְהוֹשָׁפָט
בַּיּוֹם הַהוּא חֹטְבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לָעֵדָה
וּלְמִזְבַּח יְהוָה עַד־הַיּוֹם הַזֶּה אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר
יִבְחָר: {פ}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת בלק

ו	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק') ... 4:19 נץ החמה ..... 5:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:08 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05	סו"ז תפילה ..... 10:17 חצות היום ..... 12:40 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**21** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נב **ירושלמי:** בבא מציעא ו **תוספתא:** קידושין א **נ"ך:** יהושע ג **משניות:** גטין ד **זהר:** שמות א עמ' רמה-רמו
ז	יום **שני**	עלות השחר (72 דק') ... 4:19 נץ החמה ..... 5:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:05	סו"ז תפילה ..... 10:17 חצות היום ..... 12:40 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**22** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נג **ירושלמי:** בבא מציעא ז **תוספתא:** קידושין ב **נ"ך:** יהושע ד **משניות:** גטין ה **זהר:** שמות א עמ' רמז-רמח
ח	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:19 נץ החמה ..... 5:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06	סו"ז תפילה ..... 10:17 חצות היום ..... 12:40 שקיעה ..... 7:48 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:01	**23** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נד **ירושלמי:** בבא מציעא ח **תוספתא:** קידושין ג **נ"ך:** יהושע ה **משניות:** גטין ו **זהר:** שמות א עמ' רמט-רנ
ט	יום **רביעי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:19 נץ החמה ..... 5:31 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06	סו"ז תפילה ..... 10:17 חצות היום ..... 12:40 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02	**24** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נה **ירושלמי:** בבא מציעא ט **תוספתא:** קידושין ד **נ"ך:** יהושע ו **משניות:** גטין ז **זהר:** שמות א עמ' רנא-רנב
י	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:20 נץ החמה ..... 5:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:09 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06	סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02	**25** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נו **ירושלמי:** בבא מציעא י **תוספתא:** קידושין ה **נ"ך:** יהושע ז **משניות:** גטין ח **זהר:** שמות א עמ' רנג-רנד
יא	יום **שישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:20 נץ החמה ..... 5:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:06	סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02	**26** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נז **ירושלמי:** בבא מציעא יא **תוספתא:** נדרים א **נ"ך:** יהושע ח **משניות:** גטין ט **זהר:** שמות א עמ' רנה-רנו
		הדלקת נרות (40 דק'): **7:09** (20 דק'): **7:29**		
יב	**שב"ק**	**שבת קודש פרשת בלק** עלות השחר (72 דק') ... 4:20 נץ החמה ..... 5:32 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:10 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:07	סו"ז תפילה ..... 10:18 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:49 צה"כ לשיטת ר"ת ... 9:02	**27** **ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין נח **ירושלמי:** בבא מציעא יב **תוספתא:** נדרים ב **נ"ך:** יהושע ט **משניות:** קידושין א **זהר:** שמות א עמ' רנז-רנח
		מוצש"ק לשיטת ר"ת: 9:02		

בַּעֲבוּרַת ה' צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ, בְּכָל דָּבָר שֶׁבִּקְדֻשָּׁה צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ, בִּשְׁלוֹם בַּיִת צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ,
זֶה לֹא דָּבָר שֶׁבָּא בְּחִנָּם... צְרִיכִים לְהַשְׁקִיעַ ! מַה מַּשְׁקִיעִים ? הֲמוֹן תְּפִלּוֹת, רְצוֹנוֹת וְכִסּוּפִים,
מְקַבְּלִים אֶת הַלִּמּוּדִים שֶׁל הַצַּדִּיקִים בְּתַמִּימוּת וּפְשִׁיטוּת, וְחַיִּים אֶת זֶה ! זֶה נִקְרָא לְהַשְׁקִיעַ !

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)